

2

Suuntana

# Saksa

PERUSTIETO

# Suuntana Saksa

Toimittajat:

Marja Hirvisalo-Lahti, Goethe-Institut  
Meri Leppänen, Saksan liittotasavallan suurlähetystö Helsinki  
Anna Tiilikainen, CIMO

Kannen sarja-asu

Graafinen muotoilu M-L Muukka

Painatus

Priimuspaino 11/2006, 4500, 4. korjattu painos

Opas julkaistu aikaisemmin nimellä Opiskelemaan Saksaan

ISBN 951-805-107-0 (painettu)

ISBN 951-805-108-9 (pdf)

ISSN 1457-8522 (painettu)

ISSN 1795-3618 (pdf)

Tämä opas löytyy pdf- ja word-muodoissa CIMOn [www-palveluista](http://www.cimo.fi)

<http://www.maailmalle.net> ja <http://www.cimo.fi>

Kansainvälisen henkilöväihdon keskus CIMO

PL 343 00531 Helsinki

<http://www.cimo.fi>

Työministeriö

PL 34

00023 Valtioneuvosto

<http://www.mol.fi>

Oppaan laatimiseen on saatu tukea työministeriöltä ja Euroopan komissiolta.

Komissio ei vastaa julkaisun sisällöstä.

# Sisällys

Lukijalle / Till Läsaren 5 / 7

Tiivistelmä / Sammandrag 9 / 12

## I OPISKELU

- 1 Saksan koulutusjärjestelmä 15
  - 1.1 Ensimmäisen asteen ja alempi toisen asteen koulutus 15
  - 1.2 Ylempi toisen asteen koulutus – ammatillinen koulutus 15
    - 1.2.1 Oppisopimuskoulutus (Duales System) 15
    - 1.2.2 Ammatilliset oppilaitokset 17
  - 1.3 Kolmannen asteen koulutus 17
  - 1.4 Korkea-asteen koulutus 18
    - 1.4.1 Yliopistot (Universitäten) 18
    - 1.4.2 Taide- ja musiikkikorkeakoulut (Musik- und Kunsthochschulen) 19
    - 1.4.3 Ammattikorkeakoulut (Fachhochschulen) 19
    - 1.4.4 Ammattiakatemit (Berufsakademien) 19
- 2 Koko tutkinnon suorittaminen vai opiskelijavaihto 21
  - 2.1 Koko tutkinnon suorittaminen 21
  - 2.2 Vaihtosopimukset ja vaihto-ohjelmat 21
  - 2.3 Suomalaisopiskelijat Saksassa 22
  - 2.4 Opintojen vastaavuus 22
    - 2.4.1 Akateeminen tunnustaminen 23
    - 2.4.2 Ammatillinen tunnustaminen 23
    - 2.4.3 Oikeus ammatinharjoittamiseen 24
    - 2.4.4 Lausunnot ulkomailla suoritetuista ammatillisista tutkinnoista 24
    - 2.4.5 Kansainväliset tiedonvaihtoverkostot 24
  - 2.5 Tutkintotodistusta selkeyttäviä asiakirjoja 25
- 3 Ammatillinen koulutus
  - 3.1 Opiskelemaan hakeminen 27
    - 3.1.1 Oppisopimuskoulutus 28
    - 3.1.2 Ammatilliset oppilaitokset 28
  - 3.2 Opiskelu 28
    - 3.2.1 Oppisopimuskoulutus 28
    - 3.2.2 Ammatilliset oppilaitokset 29
- 4 Korkea-asteen koulutus
  - 4.1 Tutkinnot 30
  - 4.2 Sisäänpääsyvaatimukset 31
    - 4.2.1 Yleiset pääsyvaatimukset 31

4.2.2 Yliopistokohtaiset sisäänpääsyrajoitukset (Örtlicher Numerus Clausus) 32

4.2.3 Valtakunnalliset sisäänpääsyrajoitukset (Numerus Clausus) 33

4.3 Kielitaitovaatimukset 33

4.4 Pääsykokeet, työnäytteet 34

4.5 Hakumenettely 35

4.6 Todistuskäännökset 36

4.7 Ilmoittautuminen opiskelijaksi 36

4.8 Opiskelu 37

4.8.1 Yliopisto-opinnot 38

4.8.2 Taide-, musiikki- ja elokuvaopinnot 39

4.8.3 Ammattikorkeakouluopinnot 40

4.9 Kansainväliset koulutusohjelmat 40

5 Saksan kielen opinnot ja kielikokeet 42

6 Kustannukset ja rahoitus 44

6.1 Opintojen kustannukset 44

6.1.1 Lukukausimaksut 44

6.1.2 Elinkustannukset ja hintataso 44

6.2 Opintojen rahoitus 45

6.2.1 Apurahat 45

6.2.2 DAADin myöntämät apurahat 45

6.2.3 Opintotuki 47

## II TYÖHARJOITTELU

7 Työharjoittelu Saksassa 49

7.1 Työharjoittelu 49

7.2 Leonardo da Vinci -ohjelma 51

7.3 Comenius-ohjelma 51

## III TYÖSKENTELY

8 Työskentely Saksassa 53

8.1 Työntekijöiden oikeudet 53

8.2 Työn hakeminen 54

8.3 Työsuhdeasiat 56

8.4 Verotus 57

8.5 Työttömyys, sosiaaliturva ja eläkkeet 57

8.6 Työhön Saksaan aikovan tarkistuslista 59

## IV MUITA KANSAINVÄLISTYMISSIVAIHTOEHTOJA

9 Au pariiksi, vaihto-oppilaaksi, nuorisovaihtoon vai vapaaehtoistyöhön 60

9.1 Au pair 60

9.2 Vaihto-oppilasvuosi Saksassa 60

- 9.3 Vaihto Saksasta Suomeen 61
- 9.4 Euroopan Unionin Nuoriso-ohjelma 61
- 9.5 Työleirit 61

## V ULKOMAILLA OLESKELUUN LIITTYVIÄ KÄYTÄNNÖN ASIOITA

- 10 Ulkomailla oleskeluun liittyviä käytännön asioita Saksassa 63
  - 10.1 Asuminen 63
  - 10.2 Terveystieteiden ja vakuutukset 64
  - 10.3 Yleinen sosiaaliturva 65

## VI LISÄTIETOJA

- 11 Tiedonlähteitä 67
  - 11.1 Pääasialliset lähteet 67
  - 11.2 Muut oppaat ja tiedonlähteet 68
- 12 Yhteystietoja 70
  - 12.1 Neuvonta ja yhteystietoja Suomessa 70
  - 12.2 Neuvonta ja yhteystietoja Saksassa 74
    - 12.2.1 Neuvonta Saksassa 74
    - 12.2.2 Yhteystietoja Saksassa 75

Yleistietoa 78

# Lukijalle

Tämä opas tarjoaa perustietoa Saksaan opiskelemaan, työharjoitteluun tai työskentelemään lähtöä suunnittelevalle. Lisäksi oppaassa on lukuisia yhteystietoja ja osoitteita yksityiskohtaisemman tiedon lähteille. Suuntana Saksa -opas kuuluu 20-osaiseen Perustieto-sarjaan, jota CIMO julkaisee yhteistyössä työministeriön kanssa.

Oppaan työskentelyä koskevasta osuudesta vastaa työministeriö. Työministeriö koordinoi Suomessa Eurooppalaista työnvälityspalvelua (European Employment Services), jossa ovat mukana Euroopan komissio ja Euroopan talousalueen maiden julkiset työnvälityspalvelut.

Oppaan alussa olevaan tiivistelmään on koottu keskeinen asiasisältö sekä suomeksi että ruotsiksi. Tiivistelmä antaa lukijalle yleiskuvan oppaan sisällöstä sekä opiskelu-, työharjoittelu- ja työskentelymahdollisuuksista Saksassa. Ruotsinkielisille lukijoille tiivistelmä toimii lisäksi ensitiedon lähteenä omalla äidinkielellä.

Kiinnostus ulkomailla opiskelua, työharjoittelua ja työskentelyä kohtaan on kasvanut vuosi vuodelta ja samalla kynnys ulkomaille lähtöön on madaltunut. Syitä suomalaisnuorten ulkomaille opiskelemaan hakeutumiseen ovat mm. sopivan opiskelualan puuttuminen Suomessa, halu parantaa kielitaitoa, uusien kokemusten etsiminen, kiinnostus kohdemaata kohtaan ja urakehitys. Loppujen lopuksi syitä on kuitenkin aina yhtä monta kuin on lähtijää.

Tutkinto-opiskelijaksi ulkomaille lähteminen vaatii omatoimisuutta ja pitkäjännitteisyyttä, sillä sopivan oppilaitoksen ja opinto-ohjelman löytäminen sekä hakuprosessi vievät aikaa. Oppilaitosten välisissä vaihto-ohjelmissä opiskelu- ja paikkavaihtoehdot ovat rajatumpia ja haku valmiin ohjelman kautta helpompaa. Työnhaku ulkomailta edellyttää puolestaan oman osaamisen ja kielitaidon karvoittamista sekä aktiivisuutta sopivan paikan löytämiseksi kohdemaassa.

Ulkomailla opiskelemaan, työharjoitteluun tai työskentelemään lähtevän on syytä selvittää kaikki asiaan liittyvät kysymykset jo ennen lähtöä. Kun päätöksen lähtemisestä tekee ajoissa, on apua ja tietoa saatavilla. Saksan suurlähetystö antaa neuvoja opiskelusta ja koulutusmahdollisuuksista Saksassa ja auttaa kaikissa opiskelupaikan hakemiseen liittyvissä käytännön asioissa. Helsingin Goethe-Institut ja paikalliset DAAD-lehtorit neuvovat myös opiskeluun, koulutusmahdollisuuksiin ja kielikokeisiin liittyvissä kysymyksissä. Muita tiedonlähteitä ovat CIMOn tieto- ja neuvontapalvelut, oma oppilaitos, paikkakunnan työvoimatoimisto ja kirjastot. Tarkat ja ajan tasalla olevat tiedot annettavasta opetuksesta, pääsyvaatimuksista, opiskelukustannuksista ja hakumenettelystä saa sen oppilaitoksen opintotoimistosta, johon ulkomaille lähtijä haluaa päästä opiskelemaan.

Tämä Suuntana Saksa -opas sekä sarjaan kuuluvat muut maakohtaiset oppaat ovat pdf- ja word-muodoissa CIMOn Maailmalle.net -palvelussa. Lisäksi Maailmalle.net -palvelusta saa lisätietoa sekä suomeksi että ruotsiksi eri vaihtoehdoista lähteä ulkomaille hankkimaan elämäkokemusta.

Palvelusta voi myös käydä lukemassa jo maailmalla olleiden kertomuksia opiskelusta, työharjoittelusta ja muista ulkomaan kokemuksista.

Suuntana Saksa-opas on päivitetty syksyllä 2006. Säädökset ja muut tiedot saattavat kuitenkin muuttua nopeasti ja tietojen ajantasaisuus kannattaa aina varmistaa asianomaisilta viranomaisilta.

# Till Läsaren

Denna guidebok ger basinformation till dem som planerar studier, arbetspraktik eller förvärvsarbete i Tyskland. Dessutom ger guiden ett stort antal kontaktuppgifter och adresser till informationskällor för mer detaljerade uppgifter. Guideboken Suuntana Saksa är en del av den 20-delade serien Perustieto som CIMO publicerar tillsammans med Arbetsministeriet.

Arbetsministeriet ansvarar för den del av guiden som handlar om arbete. Ministeriet koordinerar en Europeisk arbetsförmedlingstjänst (European Employment Services) som skapats i samverkan med Europakommissionen och de offentliga arbetsförmedlingstjänsterna i de länder som tillhör Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I sammanfattningen i början av boken presenteras det centrala innehållet både på svenska och på finska. Sammanfattningen ger läsaren en överblick både över guidens innehåll och över studie-, praktik- och arbetsmöjligheterna i Tyskland. För svenskspråkiga läsare utgör sammanfattningen en första informationskälla på det egna modersmålet.

Intresset för studier, arbetspraktik och arbete utomlands har ökat år för år och tröskeln till att åka utomlands har blivit lägre. Finländska ungdomar åker utomlands för att studera bl.a. av följande skäl: det finns inte ett lämpligt studieområde i Finland; de vill förbättra sina språkkunskaper, de söker nya erfarenheter; de är intresserade av mottagarlandet; de syftar till en viss karriärutveckling. Sist och slutligen finns det lika många orsaker att åka utomlands som det finns människor som åker.

Det krävs alltid eget initiativ och långsiktighet i planeringen av den som vill åka utomlands för att avlägga en hel examen, eftersom det tar tid att hitta en lämplig läroinrättning och att ta reda på hur sökandet går till. Inom utbytesprogram mellan läroinrättningar är alternativen mer begränsade men samtidigt är sökandet till färdiga program betydligt enklare. Jobsökande utomlands förutsätter i sin tur att man kartlägger sitt eget kunnande och sina språkkunskaper och aktivt söker en lämplig arbetsplats i mottagarlandet.

Om man vill åka utomlands för studier, arbetspraktik eller förvärvsarbete, är det alltid bäst att utreda frågor i samband med utlandsvistelsen redan innan man åker. Om man kan besluta sig för att åka i god tid, finns det mycket hjälp och information att tillgå. Tysklands ambassad ger råd om studier och utbildningsmöjligheter i Tyskland och hjälper i alla praktiska ärenden som gäller sökandet av studieplats. Goethe-Institut i Helsingfors och lokala DAAD-liktorer ger också råd i frågor som gäller studier, utbildningsmöjligheter och språkprov. Andra informationskällor är CIMO:s informations- och rådgivningstjänster, den egna läroanstalten, den lokala arbetskraftsbyrån och biblioteken. Precisa och uppdaterade uppgifter om undervisningen, inträdeskraven, studiekostnaderna och ansökningsförfarandet får man från studiebyrån vid den läroanstalt där man vill studera.

Guiden Suuntana Saksa och de övriga landsguiderna i serien finns i pdf- och Word-format på CIMO:s webbtjänst Maailmalle.net. På webbtjänsten Maailmalle.net finns dessutom information både på finska och på svenska om att åka utomlands för att studera eller skaffa livserfarenhet. På webbtjänsten kan man också läsa vad personer som varit ute i världen berättar om sina studier, sin arbetspraktik eller andra erfarenheter utomlands.

Uppgifterna i guiden Suuntana Saksa har uppdaterats under hösten 2006. Författningar och övrig information kan ändras snabbt och det är alltid bäst att bekräfta uppgifterna hos berörda myndigheter.

# Tiivistelmä

Vuosittain tuhannet suomalaisnuoret opiskelevat ulkomailla: lukuvuonna 2004–2005 ulkomailla tutkintoa suorittavien suomalaisopiskelijoiden lukumäärä oli yhteensä 4373, joista Saksassa opiskeli 284. CIMOn kokoamien korkeakoulujen kansainvälisten liikkuvuustilastojen mukaan Saksassa oli vuonna 2005 yhteensä 857 suomalaisopiskelijaa opiskelijavaihdossa.

## Koulutus Saksassa

Saksassa on yhtenäinen koulutusjärjestelmä, 9-vuotinen oppivelvollisuus sekä koko maassa hyväksyttävät kokeet ja tutkinnot.

Yleensä 4-vuotiseen, kaikille yhteiseen peruskouluun (*Grundschule*) mennään kuusivuotiaana. Peruskoulun jälkeen opetusta tarjoavat vaihtoehtoisesti: *Hauptschule*, *Realschule* ja *Gymnasium*, joissa opetuksen vaatimukset ja painotukset teorian ja käytännön välillä vaihtelevat koulutusmuodon mukaan. Lisäksi on olemassa *Gesamtschule*, jossa on mahdollista opiskella jossain edellä mainituista koulumuodoista. *Gesamtschule*ssa siirtyminen toiseen päättötodistukseen tähtäävään opetukseen on mahdollista.

Varsinkin *Hauptschulen*, mutta myös *Realschulen* jälkeen (15- tai 16-vuotiaana) siirrytään yleensä ammatilliseen koulutukseen, jossa on valittavana kaksi väylää: 1. oppisopimuskoulutus (*Duales System*) (ammatillinen koulutus ammatillisessa oppilaitoksessa ja yrityksessä (*Berufsausbildung in Berufsschule und Betrieb*) tai 2. täysipäiväinen opiskelu ammattiin valmistavissa kouluissa (*Berufsfachschulen*). Oppisopimuskoulutus on näistä kahdesta selvästi suositumpi.

Saksassa lukio (*Gymnasium*) aloitetaan useimmiten jo 4. mutta viimeistään 6. luokalla. *Realschulen* käyneet voivat myös tietyin edellytyksin siirtyä lukioon. Ylioppilastutkinto (*Reifeprüfung*) suoritetaan joko 12. tai 13. luokalla. *Gymnasium* antaa suoraan korkeakoulukelpoisuuden.

Useimmat Saksan korkeakoulut rahoitetaan julkisin varoin tai ne saavat merkittävää julkista tukea. Ympäri maata sijaitsevia korkeakouluja on yli 300. Tarjolla on yli 80 aineessa noin 10 000 erilaista koulutus-ohjelmaa.

Korkea-asteen koulutusta annetaan yliopistoissa (*Universitäten*), taide- ja musiikkikorkeakouluissa (*Kunst- und Musikhochschulen*) sekä ammattikorkeakouluissa (*Fachhochschulen*). Lisäksi Saksassa on joukko eri aloihin erikoistuneita korkeakouluja. Korkeakoulutasoisia opintoja tarjoavat myös joidenkin osavaltioiden *Berufsakademien*.

Korkea-asteen opinnot noudattavat jo pitkälti Bologna-prosessin mukaista uutta tutkintojärjestelmää. Perustutkintona toimii Bachelor, jota voi syventää Master-tutkinnolla. Masterin jälkeen voi hakeutua tohtorikoulutukseen. Osittain myös vanhat tutkinnot ovat vielä käytössä.

Ulkomailla opiskelemaan menevä voi suorittaa ulkomailla joko koko tutkinnon tai osan kotimaisesta tutkinnosta. Jos opiskelija lähtee suorittamaan koko tutkintoa, hänen on itse etsittävä sopiva oppilaitos, haettava opiskelupaikka ja järjestettävä kaikki käytännön asiat. Koko tutkinnon suorittamista ulkomailla kannattaa valmistella huolellisesti. Aikaa tiedonhakuun, opiskelupaikan hankkimiseen ja käytännön järjestelyihin on syytä varata vähintään vuosi. Saksan ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen pääsyaatimuksia käsitellään tässä oppaassa luvuissa 3 ja 4.

Jos opiskelija suorittaa osan kotimaisesta tutkinnosta ulkomailla, hän voi lähteä kohdemaahan joko oppilaitoksensa jonkin vaihtosopimuksen tai vaihto-ohjelman kautta tai hankkimalla opiskelupaikan omatoimisesti. Tutkinnon osan suorittaminen ulkomailla edellyttää opiskelua suomalaisessa korkeakoulussa tai oppilaitoksessa jo ennen lähtöä sekä palaamista omaan oppilaitokseen.

Vaihto-ohjelmissa korkeakoulut ja oppilaitokset ovat sopineet opiskelijavaihdosta ulkomaisen yhteistyökumppanin kanssa. Oppilaitosten vaihtosopimuksista ja hakumenettelyistä kannattaa tiedustella oppilaitosten kansainvälisten asioiden yksiköistä. Opiskelijavaihdon periaatteena on, että ulkomailla suoritettavat opinnot luetaan täysimääräisinä osaksi opiskelijan omaa tutkintoa eikä opiskelija joudu maksamaan lukukausimaksuja vastaanottavassa oppilaitoksessa. Vaihto-ohjelmiin osallistuvat saavat opintotuen lisäksi yleensä pienen apurahan. Opiskelijavaihtoon voi lähteä aikaisintaan toisena opiskeluvuotena.

Omatoimisesti ulkomailta lyhytaikaisen opiskelupaikan hankkivan täytyy hoitaa kaikki järjestelyt itse. Neuvoja kannattaa kysyä omasta oppilaitoksesta. Itse opiskelupaikan ulkomailta hankkineen on aina sovitettava oman korkeakoulun laitoksen tai oppilaitoksen kanssa etukäteen ulkomaanopintojen mahdollisesta sisällyttämisestä osaksi tutkintoa. Opintokulujen kattamiseksi on mahdollista saada myös opintotukea.

## Harjoittelu

Saksa tarjoaa runsaasti erityyppisiä harjoittelumahdollisuuksia saksan kielen taitoisille opiskelijoille ja vastavalmistuneille. Tarjolla on harjoittelumahdollisuuksia mm. erityyppisissä toimintakeskuksissa ja järjestöissä, valtionhallinnossa sekä yrityksissä. Lyhytkestoinen työskentely ja harjoittelu saattaa olla palkatonta. Joskus harjoittelijalle maksetaan pientä palkkaa.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn kautta on tarjolla opintoihin liittyviä harjoittelupaikkoja eri alojen opiskelijoille tai vastavalmistuneille. Saksa kuuluu myös IAESTE-ohjelman vaihtomaihin (The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience). IAESTE-ohjelmassa harjoittelu on tarkoitettu 18 vuotta täyttäneille teknisten korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulujen insinööriopiskelijoille sekä eräille muille yliopistojen ja korkeakoulujen opiskelijoille. Myös AIESEC tarjoaa harjoittelupaikkoja opiskelijoille tai vastavalmistuneille Saksassa. AIESEC-harjoittelu on suunnattu etupäässä kaupallisen ja IT-alan opiskelijoille sekä kasvatustieteiden opiskelijoille.

Harjoittelupaikka Saksasta saattaa löytyä myös oman oppilaitoksen vaihtosopimusten tai eräiden opiskelijajärjestöjen kautta. Lisätietoja oman oppilaitoksen mahdollisista harjoittelijavaihtohjelmista Saksaan voi kysyä oppilaitoksen ura- ja rekrytointipalveluista tai kansainvälisten asioiden toimistosta. Harjoittelupaikan voi etsiä myös itse.

## Työskentely

Työnhakuun tai työskentelyyn Saksassa kannattaa valmistautua hyvissä ajoin ennen lähtöä. Internetin kautta on saatavissa runsaasti tietoa. Keskeisiä osoitteita ovat Saksan työhallinnon sivut [www.arbeitsagentur.de](http://www.arbeitsagentur.de) ja EURES-portaali <http://europa.eu.int/eures>, joissa molemmissa on avointen työpaikkojen lisäksi hyvin paljon yksityiskohtaista tietoa kaikista työelämään liittyvistä asioista. Suomessa voi tiedustella työskentelystä ja työnhausta Saksassa suurimpien työvoimatoimistojen EURES-neuvojilta.

EU ja ETA-maiden kansalaisilla on oikeus asua, etsiä ja tehdä työtä Saksassa ilman työlupaa. Saksan kielen taito on aina ollut Saksassa työskennellessä tärkeä, mutta korkean työttömyyden aikoina, kun työnantajalle on tarjolla paljon työvoimaa myös paikallisesti, on työpaikan löytäminen ilman saksan kielen taitoa melkein mahdotonta. IT-alalla ja joissakin akateemisissa ammateissa saattaa olla mahdollista tulla toimeen pelkällä englannin kielellä.

# Sammandrag

Varje år studerar tusentals finländska ungdomar utomlands: under läsåret 2004–2005 fanns det sammanlagt 4373 finländska studerande utomlands som hade för avsikt att avlägga examen. Av dem studerade 284 i Tyskland. Enligt CIMO:s statistik över internationell rörlighet mellan högskolorna fanns det sammanlagt 857 finländska studerande i studentutbyte i Tyskland år 2005.

## Utbildning i Tyskland

Tyskland har ett enhetligt utbildningssystem, en 9-årig läroplikt och prov och examina som godkänns i hela landet.

Vanligen börjar eleverna den 4-åriga grundskolan (*Grundschule*), som är gemensam för alla, vid sex års ålder. Efter grundskolan kan man gå antingen i *Hauptschule*, *Realschule* eller *Gymnasium*, i vilka undervisningens krav och betoningar mellan teori och praktik är olika beroende på utbildningsformen. Dessutom finns det en *Gesamtschule*, där det är möjligt att studera i någon av de ovannämnda skolformerna. I *Gesamtschule* är det möjligt att gå över till en annan utbildning som syftar till ett avgångsbetyg.

I synnerhet från *Hauptschule*, men också från *Realschule* fortsätter man vanligen (vid 15 eller 16 års ålder) till yrkesutbildning där det finns två leder att välja: (1) läroavtalsutbildning (*Duales System*) (yrkesutbildning vid en yrkesläroanstalt och på ett företag (*Berufsausbildung in Berufsschule und Betrieb*) eller (2) studier på heltid vid skolor som ger yrkesutbildning (*Berufsfachschulen*). Läroavtalsutbildningen är den klart populärare av dessa två.

I Tyskland påbörjar man gymnasiestudier (*Gymnasium*) oftast redan i fjärde men senast i sjätte klassen. Under vissa förutsättningar kan också de som gått i *Realschule* gå över till gymnasiet. Studentexamen (*Reifeprüfung*) avläggs antingen i 12:e eller 13:e klassen. *Gymnasium* kvalificerar för universitetsstudier direkt.

De flesta av Tysklands högskolor finansieras med offentliga medel eller får betydande offentligt stöd. Det finns över 300 högskolor i hela landet. Det finns cirka 10 000 olika utbildningsprogram i över 80 ämnen.

Högre utbildning ges vid universitet (*Universitäten*), konst- och musikhögskolor (*Kunst- und Musikhochschulen*) och yrkeshögskolor (*Fachhochschulen*). I Tyskland finns dessutom ett antal specialiserade högskolor. Studier på högskolenivå kan också bedrivas vid vissa delstaters *Berufsakademien*.

Studierna på högskolenivå följer redan i mycket det nya examenssystemet i enlighet med Bologna-processen. Grundexamen är Bachelor som kan fördjupas med Masterexamen. Efter Master kan

man söka sig till doktorsutbildning. Delvis är också de gamla examina ännu i bruk.

Den som åker utomlands för att studera kan avlägga antingen hela examen eller en del av sin inhemska examen utomlands. Om en studerande vill avlägga en hel examen, måste han eller hon själv hitta en lämplig läroanstalt, söka en studieplats och ta hand om alla praktiska saker. Om man vill avlägga en del av examen utomlands ska man förbereda sig ordentligt. Man bör ha minst ett år på sig för att söka information, skaffa sig en studieplats och ta hand om de praktiska arrangemangen. Inträdeskraven för yrkesutbildning och högre utbildning i Tyskland behandlas i kapitlen 3 och 4 i denna guide.

Om en studerande avlägger en del av en inhemsk examen utomlands, kan han eller hon resa till destinationslandet genom antingen ett av sin läroanstalts utbytesavtal eller utbytesprogram eller genom att självständigt skaffa sig en studieplats. Om man vill avlägga en del av en examen utomlands, förutsätter detta att man studerar vid en finländsk högskola eller läroanstalt redan innan man reser och att man återvänder till sin egen läroanstalt.

I utbytesprogram har högskolor och läroanstalter kommit överens om studentutbyte med en utländsk samarbetspartner. När det gäller läroanstaltens utbytesavtal och ansökningsförfaranden är det bäst att fråga läroanstaltens enheter för internationella ärenden. Principen för studentutbytet är att de examen som avlagts utomlands till fullo räknas som en del av den studerandes egen examen och att den studerande inte ska betala terminsavgifter i den mottagande läroanstalten. De som deltar i utbytesprogram får vanligen ett litet stipendium vid sidan om studiestödet. Man kan delta i studentutbyte tidigast det andra studieåret.

Den som självständigt skaffar sig en kortvarig studieplats utomlands måste sköta alla arrangemangen själv. Det är skäl att rådfråga den egna läroanstalten. Den som själv har skaffat sig en studieplats utomlands måste alltid komma överens med sin egen läroanstalt om utlandsstudierna eventuellt kan inkluderas i examen. För att täcka studiekostnaderna är det också möjligt att söka studiestöd.

## Praktik

Tyskland erbjuder flera olika praktikmöjligheter för studerande och nytexaminerade. Det finns möjligheter till praktik i bl.a. olika aktivitetscentrum, organisationer, statsförvaltningen och företag. En kort arbets- eller praktikperiod kan vara oavlönad. Ibland betalar man en liten lön åt praktikanten.

Genom Centret för internationellt personutbyte CIMO kan man hitta praktikantplatser i anslutning till studierna för studerande och nytexaminerade inom olika områden. Tyskland är också ett av IAESTE-programmets utbytesländer (The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience). I IAESTE-programmet är praktiken avsett för studerande fyllda 18 år vid tekniska högskolor och yrkeshögskolor och vissa andra studerande vid universitet och högskolor. Även AIESEC erbjuder praktikantplatser i Tyskland för studerande och nytexa-

minerade. AIESEC-praktiken är i första hand riktad till studerande i handels- och IT-branschen samt pedagogikstuderande.

Man kan också hitta en praktikantplats i Tyskland via den egna läroanstaltens utbytesavtal eller studentorganisationerna. Ytterligare information om den egna läroanstaltens eventuella utbytesprogram för praktik i Tyskland kan man fråga efter i den egna läroanstaltens karriär- och rekryteringstjänster eller byrån för internationella ärenden.. Man kan också själv söka praktikantplatser.

## Arbete

Det är bäst att förbereda sig för arbetssökande eller arbete i Tyskland i god tid före avfärden. På internet finns det en hel del information. Centrala adresser är den tyska arbetsförvaltningens sidor [www.arbeitsagentur.de](http://www.arbeitsagentur.de) och EURES-portalen <http://europa.eu.int/eures>, i vilka båda finns förutom öppna arbetsplatser även mycket detaljerad information om allt som gäller arbetslivet. I Finland kan man också fråga de största Arbetskraftsbyråernas EURES-rådgivare om arbetandet och arbetssökandet i Tyskland.

EU och ETA-ländernas medborgare har rätt att bo, söka och arbeta i Tyskland utan arbetstillstånd. Kunskaper i tyska har alltid varit viktigt när man arbetar i Tyskland, men under tider med hög arbetslöshet då det även finns mycket lokal arbetskraft att tillgå, är det så gott som omöjligt att hitta en arbetsplats utan kunskaper i tyska inom IT-branschen och vissa akademiska yrken kan det vara möjligt att klara sig med enbart engelska.

# I OPISKELU

## 1 Saksan koulutusjärjestelmä

### 1.1 Ensimmäisen asteen ja alempi toisen asteen koulutus

Saksan koulujärjestelmä on valtion valvonnassa. Koulutuspoliittiset asiat on federaalisen osavaltiorakenteen mukaisesti jaettu valtion ja osavaltioiden kesken. Lainsäädäntö ja lakien soveltaminen koulutuskysymyksissä on pääasiassa osavaltioiden tehtävä. Maassa on kuitenkin yhtenäinen koulutusjärjestelmä, 9-vuotinen oppivelvollisuus sekä koko maassa hyväksyttävät kokeet ja tutkinnot.

Yleensä 4-vuotiseen peruskouluun mennään kuusivuotiaana. Peruskoulun jälkeen opetusta tarjoavat vaihtoehtoisesti: *Hauptschule*, *Realschule*, *Gesamtschule* ja *Gymnasium*.

*Hauptschulen* kautta ammattikoulutukseen jatkaa vuosittain yli miljoona koululaista. 6-vuotinen *Realschule*, *Hauptschulen* ja *Gymnasiumin* välimuoto, luo pohjan hieman useammalle oppilaille keskitason ammattikoulutukseen. 9/10-vuotinen *Gymnasium* antaa valmiudet yliopisto-opiskelulle. *Gesamtschule* on sekamuoto kaikista kouluasteista ja sieltä voi saada joko *Hauptschulen* tai *Realschulen* päättötodistuksen tai saada oikeuden siirtyä jatkamaan *Gymnasiumiin*.

Eri osavaltioissa on vielä lisää koulumuotoja: *Mittelschule*, *Sekundarschule*, *Integrierte Haupt- und Realschule*, *Regionale Schule*, *Verbundene Haupt- und Realschule*, *Erweiterte Realschule*. Näissä koulumuodoissa on yleensä yhdistetty *Haupt-* tai *Realschulen* opetustavoitteet sekä eriytetty 7. luokalta lähtien annettava opetus tavoitteena olevan päättötodistuksen mukaiseksi.

### 1.2 Ylempi toisen asteen koulutus – ammatillinen koulutus

Ylemmässä toisen asteen koulutuksessa ammatillinen koulutus on hallitsevassa asemassa. Ammattikoulutuksessa on valittavana kaksi väylää:

1. oppisopimuskoulutus (Duales System) eli ammatillinen koulutus ammatillisessa oppilaitoksessa ja yrityksessä (Berufsausbildung in Berufsschule und Betrieb) tai
2. täysipäiväinen opiskelu ammattiin valmistavissa kouluissa (Berufsfachschulen).

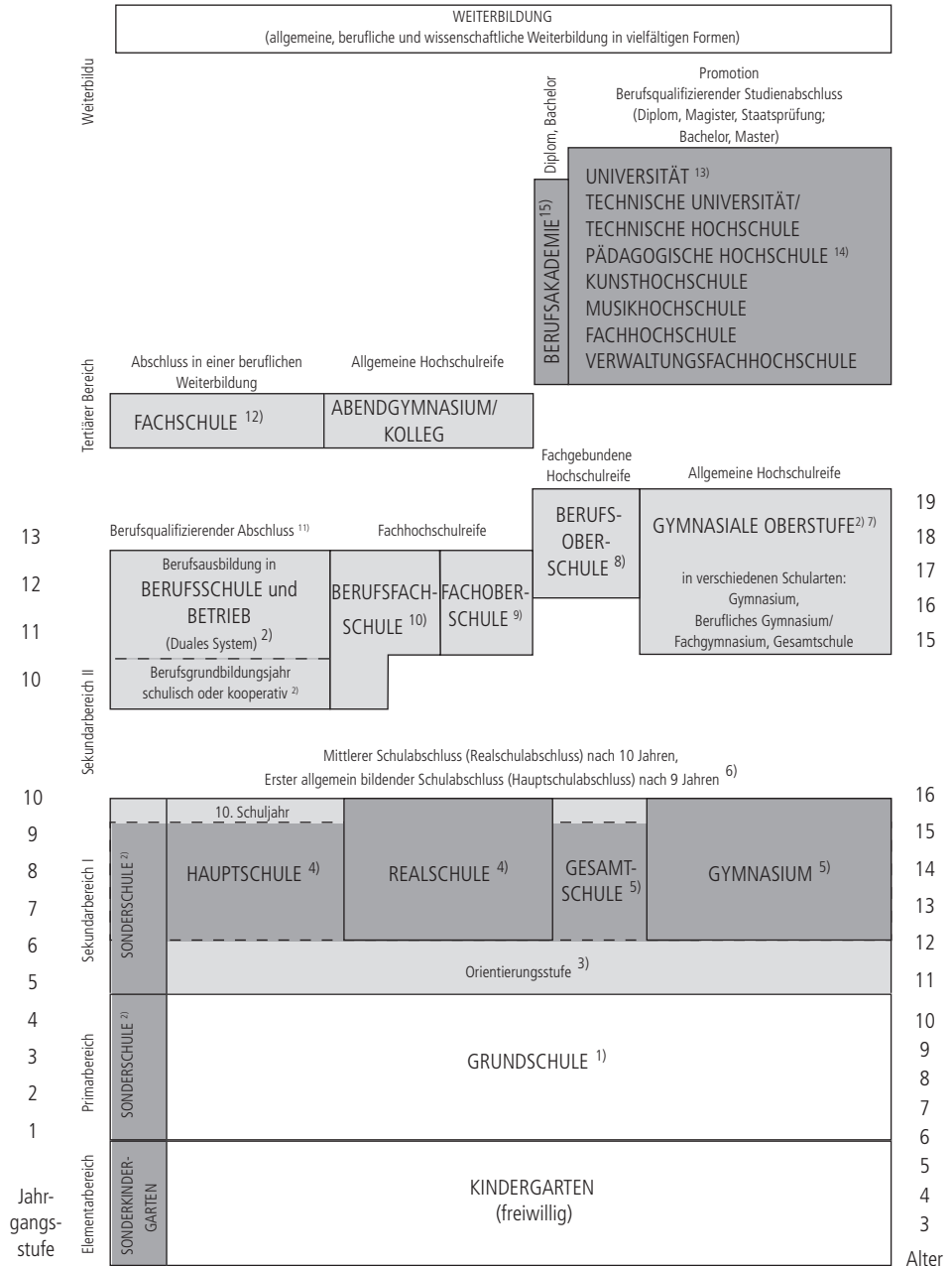
Jo hankitun ammattikoulutuksen jälkeen jatkokoulutusta tarjoavat *Fachschule*, *Fachoberschule* sekä *Berufsoberschule*.

#### 1.2.1 Oppisopimuskoulutus (Duales System)

Peruskoulusta ammatilliseen koulutukseen siirtävistä suurin osa menee Suomen oppisopimuskoulutusta vastaavaan ammatilliseen koulutukseen (*Duales System*). Duaalijärjestelmä muodos-

# Saksan koulutusjärjestelmä

## Grundstruktur des Bildungswesens in der Bundesrepublik Deutschland



tuu ammatillisesta harjoittelusta yrityksessä sekä koulussa annettavasta opetuksesta. Yrityksessä opiskellaan ja harjoitellaan 3–4 päivänä viikossa ja ammattikoulussa saadaan teoriaopetusta 1–2 päivänä viikossa.

Saksassa on noin 350 eri ammattia, joihin voi hankkia pätevyuden oppisopimuskoulutuksen kautta. Oppisopimuskoulutuksen jälkeen jatko-opintoja tarjoaa *Fachschule*.

## 1.2.2 Ammatilliset oppilaitokset

### Berufsfachschule

*Berufsfachschule* aloitetaan yleensä 9. luokan jälkeen. Koulutus tähtää ensimmäiseen ammatilliseen tutkintoon. Aikaisempaa ammatillista koulutusta tai työkokemusta hakijalta ei edellytetä. Koulu valmistaa oppilaan työelämään antamalla yleissivistävien aineiden ohella ammatillista perusopetusta esim. kaupan, tekniikan, taiteen, käsiteollisuuden tai terveydenhuollon aloilla.

### Fachoberschule (FOS)

*Fachoberschulen* aloittajalla täytyy olla lähinnä Suomen peruskoulun päättötodistusta vastaava *Realschulabschluss*, joka saavutetaan 10. luokan jälkeen. Opetus muodostuu harjoittelusta *Praktikum* ja koulunkäynnistä. Koululaiset valitsevat jonkin kuudesta mahdollisesta opintolinjasta (esim. maatalous tai tekniikka). Opinnot kestävät yleensä kaksi vuotta ja sen aikana saavutetaan ammatikorkeakoulukelpoisuus. Nordrhein-Westfalenissa ja Baijerissa on mahdollista suorittaa myös 13. luokka, jolloin saavutetaan yliopisto-opintoihin oikeuttava ylioppilastutkinto *Abitur*.

### Berufsoberschule (BOS)

*Berufsoberschule* poikkeaa *Fachoberschule*stä lähinnä siinä, että koulutukseen hakeutuvalla täytyy olla takanaan ammatillinen koulutus tai viisi vuotta työkokemusta. Opetus muistuttaa sisällöltään *Fachoberschulen* tarjontaa. Koulussa on mahdollista suorittaa 12. luokka, jolloin saavutetaan ammatikorkeakoulukelpoisuus ja sen jälkeen vielä 13. luokka, jolloin on mahdollista saada alakohtainen korkeakoulukelpoisuus. Mikäli opiskelija osoittaa vielä hallitsevansa 2. vieraan kielen, hän voi saada yleisen korkeakoulukelpoisuuden.

## 1.3 Kolmannen asteen koulutus

### Ammattiopisto (Fachschule)

*Fachschule* sijoittuu toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen välimaastoon ja luokitellaan kansainvälisen koulutusluokituksen (ISCED97) mukaan kolmannen asteen koulutukseksi. Koulussa

voi suorittaa ammatillisia jatko-opintoja ja saavuttaa tietyin edellytyksin ammattikorkeakoulukelpoisuuden. Opiskelu on mahdollista työn ohessa osa-aikaisesti tai iltaisin.

*Fachschulen* pääsyvaatimuksena on suoritettu oppisopimuskoulutus tai *Berufsfachschule* sekä 2–3 vuoden käytännön työkokemus. Koulutus kestää 2–4 vuotta ja johtaa valtion tutkintoon, joka antaa valmiudet toimia tehtävissä, joissa yleensä pelkkä ammattitutkinto ei riitä. Koulussa myönnettäviä tutkintoja ovat esim. *Staatlich geprüfter Techniker* ja *Staatlich geprüfter Betriebswirt*. Tutkinnon suorittaneet toimivat yritysten keskijohdossa ja keskitason hallinnollisissa viroissa.

Baijerissa ammattiopisto on nimeltään *Fachakademie*.

## 1.4 Korkea-asteen koulutus

Useimmat Saksan korkeakoulut rahoitetaan julkisin varoin tai ne saavat merkittävää julkista tukea. Poikkeuksena ovat ainoastaan muutamat kirkolliset ja yksityiset korkeakoulut. Liittovaltio ja osavaltio ovat jakaneet keskenään valtiosäännön mukaiset vastuualueet. Osavaltiot kantavat lähes yksin vastuun korkeakoulujen ylläpidosta. Liittovaltio taas säätelee korkeakoululaitoksen ja tutkimuksen edistämisen yleisiä periaatteita ja on mukana osavaltioiden rinnalla uusien korkeakoulujen rakentamisessa. Viime vuosina on panostettu erityisesti kansainvälisten opintokokonaisuuksien kehittämiseen.

Ympäri maata sijaitsevia korkeakouluja on yli 300. Monet niistä ovat jo vuosisatoja vanhoja, perinteikkäitä opinahjoja. Tarjolla on yli 80 aineessa noin 10 000 erilaista koulutus-ohjelmaa.

Korkea-asteen koulutusta annetaan yliopistoissa (*Universitäten*), taide- ja musiikkikorkeakouluissa (*Kunst- und Musikhochschulen*) sekä ammattikorkeakouluissa (*Fachhochschulen*). Lisäksi Saksassa on joukko eri aloihin erikoistuneita korkeakouluja. Korkeakoulutasoisia opintoja tarjoavat myös joidenkin osavaltioiden *Berufsakademien*.

Korkea-asteen opinnot noudattavat jo pitkälti Bologna-prosessin mukaista uutta tutkintojärjestelmää. Perustutkintona toimii Bachelor, jota voi syventää Master-tutkinnolla. Masterin jälkeen voi hakeutua tohtorikoulutukseen. Osittain myös vanhat tutkinnot ovat vielä käytössä (ks. tarkemmin 4.1).

### 1.4.1 Yliopistot (Universitäten)

Saksan yliopistoilla on vuosisataiset perinteet. Ensimmäinen yliopisto perustettiin vuonna 1386 Heidelbergiin. Heidelbergin yliopisto on vielä tänä päivänäkin yksi Saksan arvostetuimmista ja kuuluisimmista yliopistoista.

Yliopistojen lukumäärä on kasvanut vuosisatojen aikana ja tänä päivänä niitä on jo 117. Niihin

kuuluvat myös teknilliset korkeakoulut (*Technische Hochschulen*) ja teknilliset yliopistot (*Technische Universitäten*). Näiden lisäksi erityisalojen korkeakouluihin kuuluvia teologisia korkeakouluja on 16 ja kasvatustieteellisiä korkeakouluja (*Pädagogische Hochschulen*) 6.

Saksan yliopistot tunnetaan erityisen korkealaatuisesta teknillisten tieteiden, luonnontieteiden ja lääketieteen opetuksesta ja tutkimuksesta.

### 1.4.2 Taide- ja musiikkikorkeakoulut (Musik- und Kunsthochschulen)

Saksassa on 52 taide- ja musiikkikorkeakoulua ja -ammattikorkeakoulua, jotka antavat opetusta kuvataiteissa, muotoilussa, näyttämötaiteissa ja musiikissa. Opetus tapahtuu pienissä ryhmissä ja henkilökohtaisella ohjauksella on merkittävä asema opetuksessa. Taidehistoriaa, musiikkitiedettä ym. opiskellaan yleensä perinteisissä yliopistoissa. Muutamat taidekorkeakoulut tarjoavat tosin myös näitä opintoja.

Taidealan korkeakouluista valmistuneet työskentelevät esimerkiksi taiteilijan, muusikon tai muotoilijan ammateissa, elokuva-alalla tai joukkotiedotusvälineissä. Taidekorkeakouluista valmistuvat myös taidealojen opettajat.

### 1.4.3 Ammattikorkeakoulut (Fachhochschulen)

Saksassa suurta arvostusta nauttivien ammattikorkeakoulujen juuret ulottuvat 1960-luvun loppupuolelle, jolloin ammattikorkeakoulujen itsenäinen rooli korkea-asteen opetuksen tarjoajana määritettiin osavaltioiden päätöksellä. Koulujen tarkoitus oli ennen kaikkea kouluttaa työvoimaa nopeasti kehittyvälle tieteellis-tekniselle sektorille.

Saksan 158 ammattikorkeakoulua tarjoavat edelleen yliopistoja nopeamman ja painotukseltaan käytännön soveltamiseen suuntautuvan koulutuksen erityisesti teollisuuden ja kaupan aloille suuntautuville. Koulutusohjelmia on ennen kaikkea tekniikan, liiketalouden, sosiaalityön, informatiikan sekä muotoilun aloilla.

Lisäksi 29 hallintoammattikorkeakoulua (*Verwaltungsfachhochschulen*) kouluttaa työntekijöitä julkishallinnon tehtäviin.

### 1.4.4 Ammattiakatemit (Berufsakademien)

Koulutus ammattiakatemiassa on kuin korkeamman asteen oppisopimuskoulutus ja sitä tarjotaankin perinteisen yliopisto-opiskelun vaihtoehdoksi käytännönläheisemmin suuntautuneille ylioppilaille.

Koulutukseen haluava tekee ensiksi koulutussopimuksen jonkin ammattiakatemian yhteistyöyhtiön kanssa ja kirjoittautuu sen jälkeen ammattiakatemiaan. Kolmevuotisesta koulutuksesta osa tapahtuu yrityksessä, osa akatemiassa. Loppututkinto vastaa saman alan ammattikorkeakoulu-tutkintoa. Akatemoista valmistutaan esimerkiksi insinööreiksi tai sosiaalikasvattajiksi.

Ammattiakatemiaita on Baden-Württembergissä, Berliinissä, Sachsenissa, Schleswig-Holsteinissa ja Thüringenissä. Lisätietoa ammattiakatemoista ja koulutukseen hakeutumisesta löytyy esimerkiksi [www.arbeitsagentur.de](http://www.arbeitsagentur.de) -sivustolta.

## 2 Koko tutkinnon suorittaminen vai opiskelijavaihto

### 2.1 Koko tutkinnon suorittaminen

Ulkomailla opiskelemaan menevä voi suorittaa ulkomailla joko koko tutkinnon tai osan kotimaisesta tutkinnosta. Jos opiskelija lähtee suorittamaan koko tutkintoa, hänen on itse etsittävä sopiva oppilaitos, haettava opiskelupaikka ja järjestettävä kaikki käytännön asiat. Koko tutkinnon suorittamista ulkomailla kannattaa valmistella huolellisesti. Aikaa tiedonhakuun, opiskelupaikan hankkimiseen ja käytännön järjestelyihin on syytä varata vähintään vuosi.

### 2.2 Vaihtosopimukset ja vaihto-ohjelmat

Jos opiskelija suorittaa osan kotimaisesta tutkinnosta ulkomailla, hän voi lähteä kohdemaahan joko oppilaitoksensa jonkin vaihtosopimuksen tai vaihto-ohjelman kautta tai hankkimalla opiskelupaikan omatoimisesti. Tutkinnon osan suorittaminen ulkomailla edellyttää opiskelua suomalaisessa korkeakoulussa tai oppilaitoksessa jo ennen lähtöä sekä palaamista omaan oppilaitokseen

Vaihto-ohjelmissä korkeakoulut ja oppilaitokset ovat sopineet opiskelijavaihdosta ulkomaisen yhteistyökumppanin kanssa. Oppilaitosten vaihtosopimuksista ja hakumenettelyistä kannattaa tiedustella oppilaitosten kansainvälisten asioiden yksiköistä. Opiskelijavaihdon periaatteena on, että ulkomailla suoritetut opinnot luetaan täysimääräisinä osaksi opiskelijan omaa tutkintoa eikä opiskelija joudu maksamaan lukukausimaksuja vastaanottavassa oppilaitoksessa. Vaihto-ohjelmiin osallistuvat saavat opintotuen lisäksi yleensä pienen apurahan. Opiskelijavaihtoon voi lähteä aikaisintaan toisena opiskeluvuotena.

Omatoimisesti ulkomailta lyhytaikaisen opiskelupaikan hankkivan täytyy hoitaa kaikki järjestelyt itse. Neuvoja kannattaa kysyä omasta oppilaitoksesta. Itse opiskelupaikan ulkomailta hankkineen on aina sovittava oman korkeakoulun laitoksen tai oppilaitoksen kanssa etukäteen ulkomaanopintojen mahdollisesta sisällyttämisestä osaksi tutkintoa. Opintokulujen kattamiseksi on mahdollista saada myös opintotukea.

#### Sokrates/Erasmus-ohjelma

Erasmus-ohjelma on osa vuonna 2007 alkavaa Euroopan unionin elinikäisen oppimisen ohjelmaa. Erasmusukseen voivat osallistua Suomessa kaikki yliopistot ja ammattikorkeakoulut sekä niiden opiskelijat, opettajat ja muu henkilökunta. Ohjelma kattaa kaikki korkea-asteen koulutusalat ja tutkintotasot. Joihinkin toimintoihin voivat osallistua myös yritykset ja muut organisaatiot.

Erasmus-ohjelman keskeiset toiminnot:

- opiskelijavaihto ja opiskelijoiden harjoittelu ulkomailla
- opettajavaihto sekä korkeakoulujen ja yritysten muun henkilökunnan liikkuvuus
- korkeakoulujen yhteistyönä järjestämät intensiivikurssit
- korkeakoulujen yhteistyöhankkeet mm. opetussuunnitelmien kehittämishankkeet ja temaattiset verkostot sekä yhteistyö yritysten ja muiden organisaatioiden kanssa

Erasmus-opiskelijavaihto kestää 3–12 kuukautta. Vaihto-opiskelijoilta ei peritä lukukausimaksuja kohdekorkeakoulussa, ja suoritettavat opinnot sisällytetään täysimääräisesti omaan tutkintoon. Erasmus-yhteistyö perustuu korkeakoulujen solmimiin yhteistyösopimuksiin, ja korkeakoulut myös valitsevat vaihtoon lähtevät opiskelijat. Ohjelmaan hyväksytyt opiskelijat voi saada kotimaisen opintotuen lisäksi Erasmus-apurahan.

Opiskelijat voivat lähteä Erasmus-kautta ulkomaille myös suorittamaan opintoihin liittyvää työharjoittelua, jota voidaan tukea Erasmus-apurahalla. Harjoittelupaikaksi soveltuvat kaikenlaiset organisaatiot.

Lukuvuonna 2004–2005 kaiken kaikkiaan noin 3 900 suomalaista opiskelijaa osallistui Erasmus-vaihtoon. Saksa on suomalaisten opiskelijoiden suosituin Erasmus-vaihdon kohdemaana, siellä opiskeli ohjelman kautta kyseisenä lukuvuonna 613 opiskelijaa.

Lisätietoja hakumenettelystä ja tarjolla olevista vaihto- ja harjoittelupaikoista saat oman korkeakoulusi Erasmus-yhteyshenkilöltä.

## 2.3 Suomalaisopiskelijat Saksassa

Lukuvuonna 2005 Suomesta lähti Saksan yliopistoihin 537 ja ammattikorkeakouluihin 320 opiskelijaa eri pituisia opiskelua tai vaihtoa varten. KELA:n opintotukipäätöstilastojen mukaan Saksassa oli lukuvuonna 2004–2005 koko tutkintoa suorittavia suomalaisopiskelijoita 284.

Suomalaiset opiskelevat Saksassa etenkin taloustieteitä, humanistisia aineita ja lääketiedettä. Suomalaisilla opiskelijoilla on Berliinissä oma yhdistyksensä, joka järjestää opiskelijoille sosiaalista toimintaa saunailtojen, vapun- ja juhannuksenvieton merkeissä sekä ylläpitää sähköpostilistaa opiskelija-asuntojen löytämiseksi ja välittämiseksi: Verein Finnischer Studentinnen und Studenten in Berlin/Berliinin suomalaiset opiskelijat, [info@finnischerstudentenverein.de](mailto:info@finnischerstudentenverein.de).

## 2.4 Opintojen vastaavuus

Ulkomailla suoritettavien opintojen vastaavuutta kotimaisiin opintoihin kannattaa selvittää jo ennen ulkomaille lähtöä. Vastaavuutta joudutaan arvioimaan esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Ulkomaanopinnot halutaan lukea osaksi suomalaista korkeakoulututkintoa.
- Ulkomailla tutkinnon suorittanut hakee jatko-opiskelupaikkaa suomalaisesta korkeakoulusta.
- Ulkomailla tutkinnon suorittanut haluaa virkakelpoisuuden Suomessa.
- Ulkomailla tutkinnon suorittanut hakee yksityisen sektorin työpaikkaa Suomessa ja haluaa tutkinnostaan suomalaisen viranomaisen lausunnon tai tunnustamispäätöksen.

## 2.4.1 Akateeminen tunnustaminen

Akateemisella tunnustamisella tarkoitetaan ulkomailla suoritetun tutkinnon tai opintosuoritusten hyväksilukemista ja niiden antaman jatko-opiskeluoikeuden tunnustamista. Akateemisesta tunnustamisesta vastaa Suomessa aina asianomainen oppilaitos.

Jos opiskelija on kirjoilla suomalaisessa korkeakoulussa, ulkomaisten opintosuoritusten hyväksilukemisesta päätetään kyseisessä korkeakoulussa. Virallista normistoa opintojen hyväksiluettavuudesta ei ole. Opiskelijan mahdollisuuksiin saada ulkomaiset opintojaksot osaksi omaa tutkintoaan vaikuttavat hänen aineyhdistelmänsä, opintojen vaihe ja painopiste.

Ennen ulkomaille lähtöä opiskelijan kannattaa laatia kohdekorkeakoulun opinto-oppaan avulla opintosuunnitelma, jonka perusteella omasta oppilaitoksesta voidaan antaa lausunto mahdollisista korvaavuuksista. Opiskelijavaihto-ohjelmissa edellytetään usein, että ulkomaiset opinnot hyväksytään osaksi opiskelijan omaa tutkintoa. Tällöin opiskelijan on liitettävä jo hakemukseen laitoksensa periaatteellinen hyväksyminen.

Suomalainen korkeakoulu päättää ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksymisestä myös siinä tapauksessa, että opiskelija hakee ko. korkeakoulusta jatko-opiskelupaikkaa. Ellei opiskelijan ulkomailla suorittama tutkinto korkeakoulun arvion mukaan vastaa suomalaista tutkintoa, korkeakoulu voi hylätä jatko-opiskeluhakemuksen tai määrätä opiskelijan täydentämään tutkintoaan ennen jatko-opintojen aloittamista. Lisätietoja opintosuoritusten sisällyttämisestä osaksi suomalaista tutkintoa saa omasta oppilaitoksesta.

## 2.4.2 Ammatillinen tunnustaminen

Tutkintojen ammatillisella tunnustamisella tarkoitetaan ulkomaisen koulutuksen tuottaman ammatillisen kelpoisuuden ja pätevyuden tunnustamista. Menettely ammatillisessa tunnustamisessa vaihtelee sen mukaan, onko tutkinto suoritettu jossakin muussa EU- tai ETA-maassa vai tämän alueen ulkopuolella. EU tai ETA-alueen ulkopuolella suoritetuista tutkinnoista voidaan rinnastaa vähintään kolmivuotisia korkeakoulututkintoja, kun taas EU tai ETA-alueella suoritetuista tutkinnoista voidaan tunnustaa myös opistotutkintoja, joiden lukiopohjainen koulutus on kestänyt vähintään kolme vuotta. Ulkomailla koulutuksensa suorittanut tarvitsee yleensä päätöksen tutkintonsa tunnustamisesta suomalaiseen tutkintoon, jos hän haluaa kelpoisuuden julkiseen virkaan tai tehtävään,

jonka kelpoisuusvaatimuksena on vähintään kolmivuotinen korkeakoulu- tai opistotutkinto.

Yksityisellä sektorilla työnantaja ratkaisee, millainen arvo ulkomailla suoritettulle tutkinnolle työnhakutilanteessa annetaan. Monet työnantajat pitävät todistusta ulkomailla suoritetusta tutkinnosta riittävänä osoituksena henkilön kelpoisuudesta tehtävään. Yksityisen sektorin työnantajat eivät tavallisesti vaadi tunnustamispäätöstä ulkomaisesta tutkinnosta.

Päätökset tutkinnon tunnustamisesta haetaan Opetushallitukselta. Päätös annetaan suomen tai ruotsin kielellä, ja siitä veloitetaan 178 euroa sekä 10 euron toimituskulut (vuonna 2006). Hakemuslomakkeita ohjeineen on saatavissa Opetushallituksen verkkosivuilta <http://www.oph.fi/tutkin-tojentunnustaminen>.

### 2.4.3 Oikeus ammatinharjoittamiseen

Oikeuden ammatinharjoittamiseen ulkomaisen tutkinnon perusteella myöntää sama viranomainen, joka myöntää ammatinharjoittamisoikeuden suomalaisen tutkinnon perusteella. Ammatinharjoittamisoikeuksia tai vastaavia myöntävät seuraavat tahot:

- Terveydenhuollon oikeusturvakeskus (terveydenhuoltoala)
- Maa- ja metsätalousministeriö (eläinlääkärit)
- Keskuskauppakamari (tilintarkastajat)
- Julkishallinnon ja talouden tilintarkastuslautakunta (julkishallinnon tilintarkastajat)
- Suomen asianajajaliitto (asianajajat)
- Merenkulkuhallitus (merenkulun ammatit)

### 2.4.4 Lausunnot ulkomailla suoritetuista ammatillisista tutkinnoista

Opetushallitus antaa pyynnöstä asiantuntijalausuntoja ulkomailla suoritetuista korkeakoulututkinnoista alemmista ammatillisista tutkinnoista. Lausunnoissa tutkintoja verrataan lähinnä vastaaviin suomalaisiin tutkintoihin. Kyseessä on asiantuntija-arvio, joka ei anna virkakelpoisuutta. Opetushallituksen lausunnon hinta on joko 84 euroa sekä arvonlisävero tai 168 euroa sekä arvonlisävero (vuonna 2006) riippuen tarvittavan selvittelytyön määrästä. Lausuntoa haluava voi pyytää hakuohjeet Opetushallituksesta.

### 2.4.5 Kansainväliset tiedonvaihtoverkostot

Tutkintojen akateemista ja ammatillisesta tunnustamista helpottamaan on perustettu kaksi kansainvälistä tiedonvaihtoverkosta: Euroopan komission koordinoima NARIC (Network of National

Academic Recognition Information Centres) sekä Euroopan neuvoston ja UNESCO:n koordinoima ENIC (European Network of National Information Centres on Academic Recognition and Mobility). Verkostojen kansalliset yhteyspisteet välittävät oppilaitoksille ja yksityishenkilöille tietoa korkea-asteen koulutusjärjestelmistä ja tutkinnoista. Suomessa ENIC/NARIC-yhteyspisteenä toimii Opetushallitus (recognition@oph.fi).

## 2.5 Tutkintotodistusta selkeyttäviä asiakirjoja

### Europassi

Vuoden 2005 alusta otettiin kaikissa EU- ja ETA-maissa käyttöön uusi Europassi, jonka tavoitteena on auttaa opiskelijoita ja työntekijöitä osoittamaan osaamistaan muualla Euroopassa. Europassijärjestelyyn kuuluu viisi asiakirjaa, joista henkilö valitsee tarpeellisiksi katsomansa ja rakentaa näin oman Europassinsa. Kutakin Europassin asiakirjoista voi käyttää myös itsenäisenä asiakirjana.

Europassi-ansioluettelo on eurooppalaiseen ansioluettelomalliin perustuva ansioluettelopohja, jossa opiskelija tai työnhakija esittää tiedot koulutuksestaan, työkokemuksestaan, kielitaidostaan sekä virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella hankkimistaan taidoista. Ansioluettelopohjia, täyttöohjeita ja esimerkkejä erikielisistä ansioluetteloista on koottu EU:n ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskuksen CEDEFOPin Europassi-portaaliin.

Europassi-kielipassissa kielenoppija kuvaa kielitaitoaan kuusiportaisella taitotasosteikolla eli kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen mukaisesti. Kielipassiin voi kirjata myös kieliopintoja ja -tutkintoja. Kielipassi perustuu Euroopan neuvoston kehittämään eurooppalaiseen kielisalkkuun, joka koostuu kielipassista, kielenoppimiskertomuksista ja työkansista. Kielipassin pohjia, täyttöohjeita ja esimerkkejä eri kielillä täytetyistä kielipasseista on CEDEFOPin Europassi-portaalissa.

Europassi-liikkuvuustodistukseen merkitään toisessa EU- tai ETA-maassa suoritettujen oppimisjaksojen, jotka sisältyvät Suomessa järjestettävään koulutukseen. Liikkuvuustodistusta voidaan käyttää kaикentasoisissa ja -muotoisissa koulutuksissa. Suomalainen opiskelija saa liikkuvuustodistuksen suomalaiselta koulutuksen järjestäjältä, joka tilaa sen Opetushallituksesta.

Ammatillisen tutkintotodistuksen liite (*Certificate Supplement*) on tutkintokohtainen liite, joka on samanmuotoisena käytössä kaikissa EU- ja ETA-maissa. Liitteessä annetaan perustietoa suoritetusta koulutuksesta sekä sen antamasta ammattipätevyydestä ja osaamisesta. Suomalaiset ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen todistusliitteet eri kielillä ovat sähköisessä muodossa Opetushallituksen verkkosivuilla.

Korkeakoulututkintotodistuksen liite (*Diploma Supplement*) on henkilökohtainen asiakirja, jo-

ka sisältää lisätietoja kyseessä olevasta tutkinnosta, oppilaitoksesta sekä koulutusjärjestelmästä. Opiskelija saa liitteen korkeakoulusta valmistuessaan tai valmistumisensa jälkeen. Liite on laajasti käytössä Suomen korkeakouluissa.

Opetushallitus on Suomen Europassi-keskus. Lisätietoja: <http://www.oph.fi/europassi> tai <http://europass.cedefop.eu.int>.

## 3 Ammatillinen koulutus

### 3.1 Opiskelemaan hakeminen

#### 3.1.1 Oppisopimuskoulutus

##### Pääsyaatimukset

Ammattikoulutuslain (*Berufsbildungsgesetz BbiG*) mukaan suurimpaan osaan oppisopimuskoulutuksesta ei periaatteessa vaadita ennalta määrättyä pohjakoulutusta. Käytännössä koulutuspaikan löytäminen ilman koulutodistusta on kuitenkin lähes mahdotonta. Lisäksi yritykset odottavat tietyillä aloilla koulutuksen vaativuuden takia hakijalta jopa ylioppilastutkintoa. Tämä koskee esimerkiksi kaupallista alaa.

Suomalaisilta hakijoilta, jotka haluavat Saksaan oppisopimuskoulutukseen, vaaditaan myös sujuvaa saksan kielen taitoa; erityisesti toimistoalalla saksan kielen taidon on oltava erinomainen.

##### Hakumenettely

Oppisopimuskoulutuspaikkaa haetaan suoraan halutusta yrityksestä. Jos yritys päättää ottaa hakijan koulutukseen, ilmoittaa se koulutettavan ammattikouluun, jossa osa opetuksesta tapahtuu. Oppisopimuskoulutuspaikkoja voi etsiä työhallinnon internetssoitteesta [www.arbeitsagentur.de](http://www.arbeitsagentur.de).

#### 3.1.2 Ammatilliset oppilaitokset

##### Pääsyaatimukset

Pääsyaatimukset ammatillisiin oppilaitoksiin Saksassa vaihtelevat ammatti- ja osavaltiokohtaisesti. Koulutusta antavat valtion ylläpitämät tai yksityiset oppilaitokset. Pääsyaatimuksena on yleensä keskiasteen koulun päättötodistus (*Mittlerer Bildungsabschluss*) ja /tai 17–18 vuoden ikä. Joissain tapauksissa vaaditaan aiempaa käytännön työkokemusta. 3–3,5 -vuotista koulutusta seuraa useilla aloilla vielä nk. *Erkennungsjahr*, päteöitymisvuosi.

Suomalaisilta hakijoilta vaadittava pohjakoulutus vaihtelee sen mukaan, mihin ammattiin haluaa kouluttautua. Vähimmäisvaatimus on peruskoulun päättötodistus. Hyvä saksan kielen taito on ehdoton ennakkovaatimus ammatilliseen koulutukseen hakeuduttaessa.

## Hakumenettely

Ammatillisiin oppilaitoksiin haetaan suoraan haluttuun kouluun. Oppilaitosten osoitteet löytyvät esimerkiksi Saksan työhallinnon internetosoitteesta [www.arbeitsagentur.de](http://www.arbeitsagentur.de) kohdasta KURSNET.

## 3.2 Opiskelu

### 3.2.1 Oppisopimuskoulutus

Yrityksissä tapahtuva oppisopimuskoulutus (*betriebliche Berufsausbildung*) perustuu ammattikoulutuslakiin, jota sovelletaan muualla kuin ammatillisissa oppilaitoksissa tapahtuvaan ammattikoulutukseen. Lain mukaan kouluttaja ja koulutettava tekevät koulutusta koskevan sopimuksen, jossa sovitaan mm. työajoista, koulutuksen kestosta ja sen järjestämisestä. Oppisopimukseen sovelletaan työopimusta koskevia säädöksiä ja periaatteita, ellei oppisopimuksen luonteesta muuta johdu tai ammattikoulutuslaissa toisin säädetä.

Oppisopimuskoulutuksen kesto on ammatista riippuen 2–3,5 vuotta. Oppisopimussuhde alkaa useimmiten koeajalla, jonka pituus on 1–3 kuukautta. Koeajan jälkeen kummallakin osapuolella on vain painavasta syystä oikeus irtisanoa sopimus. Koulutettavaa koskee neljän viikon irtisanomisaika mikäli hän haluaa luopua koulutuksesta tai kouluttaa itsensä toiseen ammattiin. Yritys maksaa koulutettavalle rahallisen korvauksen, jonka suuruus vaihtelee ammatin mukaan. *Bundesinstitut für Berufsbildungin* ([www.bibb.de](http://www.bibb.de)) mukaan vuonna 2005 palkat vaihtelivat 400–1000 euron välillä. Palkka määräytyy työnantajien ja ammattiliittojen kulloistenkin tulosopimusten mukaan ja sen on noustava koulutusajan kuluessa. Palkkaa on maksettava myös ammattikouluajalta. Oppisopimuskoulutukseen ei myönnetä Suomesta opintotukea.

Yritys perehdyttää opiskelijan edustamaansa osa-alueeseen. Oppilaitoksen tehtävänä on syventää ja täydentää yrityksessä saatua koulutusta sekä antaa yleissivistävää opetusta. Kouluttajina yrityksissä toimivat henkilöt, joiden on täytettävä laissa säädetyt henkilökohtaiset, ammatilliset ja yritystä koskevat edellytykset. Kouluttajan ohjauksen alaisuudessa opiskelija käy koulutuksen aikana läpi ennalta suunnitellun harjoitteluohjelman.

Ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen on välikoe (*Zwischenprüfung*), jonka tarkoituksena on oppisuoritusten kontrollointi ja parantaminen, sitä ei lasketa mukaan päättökokeeseen. *Handwerkskammer, Industrie- und Handelskammer* (käsiyöläis- sekä teollisuus- ja kauppakamarit) järjestävät oppisopimuskoulutuksen päättökokeen (*Abschlußprüfung*). Se muodostuu alakohtaisesta näyttö- ja teoriakokeesta, jonka sisältö riippuu suuntautumisalasta. Päättökokeen voi uusia kahdesti. Duaaliskoulutuksen päättökokeen läpäissyt saavuttaa ammatillisen pätevyyden.

Teollisuus- ja kauppakamarit, työnantajajärjestöt sekä ammattiliitot ovat perustaneet valtion tuella

yritysten ulkopuolisia ammatillisia koulutuskeskuksia täydentämään yritysten antamaa koulutusta. Teollisuus- ja kauppakamarit valvovat yritysten soveltuvuutta kouluttajiksi.

Suurimmassa osassa yrityksistä oppisopimuskoulutus noudattaa osavaltion muun keskiasteen koulutuksen lukuvuosittaisia alkamis- ja päättymisajankohtia.

### 3.2.2 Ammatilliset oppilaitokset

Kokopäiväiset ammattikoulut (*Berufsfachschulen*) järjestävät yhden vuoden kestäväää koulutusta (*Berufsvorbereitungsjahr, BVJ* tai *Berufsgrundbildungsjahr, BGJ*), joka parantaa koululaisen mahdollisuuksia päästä varsinaiseen oppisopimuskoulutukseen. Suoritettu peruskoulutusvuosi korvataan oppilaalle duaalijärjestelmässä. Muu ammatillinen koulutus oppilaitoksissa kestää yleensä 1–3 vuotta.

*Fachoberschule*ssa opiskelun ensimmäinen vuosi käsittää 8–12 viikkotunnin kouluopetuksen lisäksi käytännön opetusta, josta puolet annetaan yritysten tai koulujen oppilastyöpajoissa ja puolet yrityksissä ohjattuna harjoitteluna. Toisena lukuvuonna ollaan koulussa täysipäiväisesti 32 viikkotuntia ja opetus käsittää pakollisia ammattiin liittyviä aineita, saksan ja englannin kieltä, matematiikkaa ja luonnontieteitä.

Itsenäiseen ammatin harjoittamiseen tähtäävät opiskelijat jatkavat mestarikoulutukseen, jossa opinnot jakautuvat kaikille opintosuunnille yhteisiin, opintosuuntakohtaisiin ja ammatti- ja työpedagogisiin oppiaineisiin, tavoitteena *Meisterprüfung*. Saavuttaakseen vielä ammattikorkeakoulukelpoisuuden *Meister*-tutkinnon suorittaneen on suoritettava erilaisia lisäopintoja esim. ammatillisessa opistossa tai kollegiossa (*Berufskolleg*).

Lukuvuosi ammatillisissa oppilaitoksissa noudattaa osavaltion muun keskiasteen koulutuksen alkamis- ja päättymisajankohtia. Koulutuksesta ei saa oppisopimuskoulutuksen tavoin rahallista korvausta. Koulutus on julkisissa oppilaitoksissa ilmaista, yksityisissä kouluissa se on maksullista.

Tietoa ammatillisesta koulutuksesta Saksassa voi hankkia Internetin kautta osoitteesta [www.arbeitsagentur.de](http://www.arbeitsagentur.de) kohdasta *Ausbildung, Berufs- und Studienwahl* tai kohdasta *Kursnet*, josta löytyy tietoa perus- ja jatko-opiskelumahdollisuuksista saksalaisissa ammatillisissa oppilaitoksissa aina ammattikouluista korkeakouluihin ja yliopistoihin saakka. Tietokanta sisältää oppilaitosten yhteystiedot sekä tiedot pääsyvaatimuksista, hakumenettelyistä ja opintojen rakenteesta sekä kestoista.

Lisäksi saksalaisten työvoimatoimistojen ammatilliset neuvontapalvelut (*Berufsberatung*) tarjoavat lisäinformaatiota ammatillisesta koulutuksesta ja oppilaitoksista Saksassa (tarjonta ja käytäntö vaihtelevat osavaltioittain). Suomalaisten yhteistyökumppanina toimii erityisesti Rostockin työvoimatoimisto *ZAV Rostock* (ks. yhteystiedot kirjan lopusta).

## 4 Korkea-asteen koulutus

### 4.1 Tutkinnot

Saksassa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkinnot noudattavat jo pitkälti yleiseurooppalaista uutta tutkintomallia. Vuoden 2005 lopulla n. kolmasosa perinteisistä korkeakoulujen hallinnoimista akateemisista tutkinnoista (*Diplom*, teknilliset, kaupalliset ja yhteiskuntatieteelliset aineet) ja (*Magister Artium*, humanistiset aineet) sekä valtion virkoihin pätevöittävästä tutkinnoista *Staatsexamen* oli korvautunut uusilla tutkinnoilla Bachelor ja Master. Vuoteen 2010 mennessä tarkoitus on siirtää kokonaan uudenmalliseen tutkintojärjestelmään.

Uusilla tutkinnoilla on anglosaksisista maista tutut nimikkeet:

<b>B.A.</b>	Bachelor of Arts
<b>B.Eng.</b>	Bachelor of Engineering
<b>B.F.A.</b>	Bachelor of Fine Arts
<b>B.Mus.</b>	Bachelor of Music
<b>B.Sc.</b>	Bachelor of Science
<b>LL.B.</b>	Bachelor of Laws
<b>M.A.</b>	Master of Arts
<b>M.Eng.</b>	Master of Engineering
<b>M.F.A.</b>	Master of Fine Arts
<b>M.Mus.</b>	Master of Music
<b>M.Sc.</b>	Master of Science
<b>MBA</b>	Master of Business Administration
<b>LL.M.</b>	Master of Laws

Työelämään siirtymisen pitäisi olla mahdollista jo ensimmäisen syklin Bachelor-tutkinnolla. Saksassa teollisuusjärjestöt luokittelevat Bachelor-tutkinnon vanhan ammattikorkeakoulututkinnon arvoiseksi. Master-tutkintoa verrataan vanhaan ylempään yliopistolliseen loppututkintoon.

Ajatuksena on, että suurin osa opiskelijoista siirtyy työelämään perustutkinnon (Bachelor) suoritettuaan ja täydentää opintojaan mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa jatkotutkinnolla (Master). Bachelor-tutkinnon suorittaneet voivat hakea Master-opintoihin samaan tai johonkin toiseen korkeakouluun, myös ulkomaille. Yleensä yliopistossa alemman tutkinnon suorittaneet hakevat yliopistoon jatko-opintoihin, kun taas ammattikorkeakoulussa Bachelor-tutkinnon suorittaneet hakevat ammattikorkeakoulujen Master-ohjelmiin. Teoriassa ammattikorkeakoulun alemmalla tutkinnolla on myös mahdollista hakeutua yliopistoon suorittamaan Master-tutkintoa ja päinvastoin. Opiskelupaikan saanti voi kuitenkin olla vaikeaa. Käytäntö vaihtelee eri korkeakouluissa.

Master-opintoihin haettaessa opiskelijalla on kolme vaihtoehtoa:

- konsekutiver Master = pohjautuu sisällöltään suoritettuun Bachelor-tutkintoon
- nicht-konsekutiver Master = ei pohjautu aikaisempaan Bachelor-tutkintoon tai
- Weiterbildungsmaster = suoritettun Bachelor-tutkinnon lisäksi vaaditaan työkokemusta.

Periaatteessa vasta Master-tutkinto oikeuttaa tohtorintutkinnon (*Doktor* tai *Promovieren*) aloittamiseen. Kuitenkin myös erinomaisin arvosanoin Bachelor-tutkinnon suorittaneet opiskelijat voivat pyrkiä suoraan tohtorikoulutukseen. Silloin heidän tulee läpäistä erityinen soveltuvuuskoe. Myös ammattikorkeakoulun Master-tutkinnolla voi hakea Saksassa tohtorin tutkinnon suorittajaksi. Yliopistot valitsevat aina itsenäisesti tohtorintutkinnon suorittajat.

## Vanhat tutkinnot

Vanhoista tutkinnoista erityisesti *Diplom*, *Diplom FH* (*Diplom Fachhochschule*) ja *Magister Artium* ovat pitkälti jo korvautuneet uusilla kaksiportaisilla tutkinnoilla Bachelor ja Master. Huomionarvoista on kuitenkin, että virkatutkintoon (*Staatsexamen*, esimerkiksi lääkäri tai opettaja) tähtäävät opinnot noudattavat vielä suurimmaksi osaksi vanhaa järjestelmää. Siirtyminen uusiin tutkintoihin on kuitenkin jo käynnissä.

Taidealan tutkinnot ovat päättyneet yleensä *Diplom*-tutkintoon, korkeakoulun omaan päättötutkintoon tai nk. mestarioppilaaksi nimittämiseen (*Ernennung zum Meisterschüler*). Myös taideopinnoissa ollaan siirtymässä uuteen tutkintojärjestelmään. Vapaan taiteen -opinnot (*Freie Kunst*) voivat päättyä myös ilman muodollista korkeakoululoppututkintoa.

Lisätietoa uusista ja vanhoista tutkinnoista löytyy esimerkiksi *Deutscher Akademischer Austauschdienst*in DAADin kotisivulta [www.daad.de](http://www.daad.de).

## 4.2 Sisäänpääsyvaatimukset

Keskimäärin opiskelupaikan saaminen Saksasta on huomattavasti helpompaa kuin Suomesta, koska suureen osaan koulutusohjelmista ei ole pääsykoetta. Suomalaisille hakijoille vaikein este on usein saksan kielikoe, jonka suorittamista vaaditaan jopa osaan englanninkielisistä koulutusohjelmista.

### 4.2.1 Yleiset pääsyvaatimukset

Suomalaisille hakijoille tärkein pääsyvaatimus saksalaisiin korkeakouluihin on, saksalaisten hakijoiden tapaan, ylioppilastutkinto.

Noin puoleen yliopistojen tarjoamista koulutusohjelmista ylioppilastutkinnon suorittaneet voivat

saada suoraan opiskeluoikeuden, jos he ovat suorittaneet ylioppilaskirjoituksissa seuraavat aineet: äidinkieli, yksi vieras kieli, matematiikka ja yksi luonnontieteellinen aine (fysiikka, kemia, biologia). Mikäli ylioppilas ei ole ylioppilastutkinnossa suorittanut matematiikkaa ja yhtä luonnontieteellistä ainetta, ne voidaan korvata lukion päättötodistuksella, jos oppimäärään sisältyy näiden aineiden opintoja vähintään kahden vuoden ajalta tai vähintään 4 kurssia.

Ne hakijat, joiden ylioppilastutkinto ei täytä edellä mainittuja kriteereitä, voivat päästä opiskelemaan saksalaisiin korkeakouluihin, jos heidät on hyväksytty opiskelemaan suomalaiseen korkeakouluun. Nämä hakijat voivat saada Saksassa opiskeluoikeuden vastaavaan aineeseen tai lähiaineeseen.

Useisiin aineisiin sisäänpääsy on kuitenkin Suomen tapaan rajoitettu. Puhutaan joko yliopisto- tai osavaltiokohtaisista *örtlicher* tai *lokaler Numerus Clausus* tai valtakunnallisista sisäänpääsyrajoituksista *Numerus Clausus*.

## 4.2.2 Yliopistokohtaiset sisäänpääsyrajoitukset (Örtlicher Numerus Clausus)

Yhä useammin korkeakoulut valitsevat opiskelijat myös muihin kuin valtakunnallisesti sisäänpääsyrajattuihin aineisiin (ks. 4.2.3). Joidenkin koulutusohjelmien hakijamäärät ovat kasvaneet niin suuriksi, että opiskelijoiden määrää on ollut pakko alkaa säädellä valintamenettelyllä. Valintakriteereitä voi olla yksi tai useampi. Hakijat haastatellaan esimerkiksi henkilökohtaisesti tai pyydetään osallistumaan pääsykokeeseen. Ylioppilastutkinnon arvosanoilla on edelleen ratkaiseva merkitys opiskelijoita valittaessa.

Hakijan kannattaa huomioida, että jossain toisessa yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa samaan koulutusohjelmaan voi saada suoran opiskeluoikeuden (ks. 4.2.1). Esimerkiksi kauppa- ja valtiotieteiden osalta käytännöt vaihtelevat suuresti riippuen korkeakoulun ja koulutusohjelman suosiosta. Internetsivustolla [www.hochschulkompass.de](http://www.hochschulkompass.de) on mahdollista verrata eri aineiden sisäänpääsykriteereitä eri korkeakouluissa.

Joidenkin korkeakoulujen (etenkin teknillisten korkeakoulujen) koulutusohjelmissa voidaan hakijalta vaatia alan työkokemusta. Kannattaa selvittää hyvissä ajoin, vaaditaanko työharjoittelua siinä koulutusohjelmassa, johon on hakemassa. Korkeakoulujen harjoittelutoimistot auttavat harjoittelupaikan löytämisessä ja kertovat, hyväksytäänkö Suomessa suoritettu työharjoittelu valitussa korkeakoulussa ja minkälaisia todistuksia siitä vaaditaan.

Lisäksi jokaisella taidekorkeakoululla on omat sisäänpääsyrajoituksensa (ks. 4.4).

Yliopistokohtaisesti sisäänpääsyrajoitettuihin ohjelmiin haetaan usein suoraan kyseiseen korkeakouluun tai ulkomaalaisille hakijoille tarkoitettun uni-assist-palvelun kautta (ks. 4.5).

### 4.2.3 Valtakunnalliset sisäänpääsyrajoitukset (Numerus Clausus)

Kolmas vaihtoehto on, että sisäänpääsy on aineen suuren suosion vuoksi rajoitettu valtakunnallisesti (*Numerus Clausus*). Vuonna 2006 näihin aineisiin lukeutuivat lääketiede, eläinlääketiede, hammaslääketiede, biologia, psykologia ja farmasia.

Silloin kun aineeseen sisäänpääsy on rajoitettu koko Saksassa, opiskelupaikan haku tapahtuu keskusvalintatoimiston *Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen ZVS:n* ([www.zvs.de](http://www.zvs.de)) kautta. ZVS:n kautta ei kuitenkaan haeta, vaikka aine olisikin yksi edellä mainituista, jos tutkinto ei ole perinteinen *Diplom* tai *Staatsexamen* vaan uusi tutkinto Bachelor tai Master. Silloin koulutusohjelmaan haetaan suoraan kyseiseen yliopistoon.

Ensimmäisessä valintavaiheessa (*Allgemeines Auswahlverfahren*) ratkaisevaa on ylioppilastutkintotodistuksen keskiarvo (*Durchschnittsnote*) ja nk. odotusaika (*Wartezeit*). Saksan viranomaiset laskevat keskiarvon todistusten perusteella. Suomalaiset ovat EU-maan kansalaisina samassa asemassa saksalaisten hakijoiden kanssa.

20 prosenttia opiskelupaikoista jaetaan ylioppilastutkintotodistuksen keskiarvon perusteella, 20 prosenttia odotusajan kiintiön mukaan, joka lasketaan ylioppilastutkinnon suorittamisesta lähtien ajalta, jolloin on ollut ilman opiskelupaikkaa yliopistossa. Odotusaika-”pisteitä” kertyy kaksi lukuvuodessa ja pitkä odotusaika ilman opiskelupaikkaa mahdollistaa opiskelupaikan saannin myös vaikeapääsysisimmillä opintoaloilla.

Toisessa valintavaiheessa korkeakoulut voivat halutessaan jakaa 60 prosenttia paikoista omin kriteerein. Kriteereitä voivat olla yksittäisten arvosanojen painottaminen (*gewichtete Einzelnoten*), ainekohtaisen valintakokeen tulos (*fachspezifischer Studierfähigkeitstest*), soveltuva ammatillinen koulutus tai työkokemus (*Berufsausbildung oder-tätigkeit*) tai valintahaastattelu (*Auswahlgespräch*). Keskusvalintatoimisto lähettää ensimmäisessä vaiheessa suoraan valitsematta jääneiden hakemukset yliopistolle esimerkiksi sen perusteella, onko hakija maininnut yliopiston hakemuksessaan 1. tai 2. sijalla ja ylittääkö todistuksen keskiarvo asetetun rajan.

Osallistuakseen uudelleen opiskelijavalintaan hylätyn hakijan tulee uusien hakemuksensa joka lukukaudeksi keskusvalintatoimiston ohjeiden mukaisesti. Kannattaa perehtyä huolellisesti keskusvalintatoimiston kotisivuilla julkaistuihin ohjeisiin.

## 4.3 Kielitaitovaatimukset

Saksalaisissa korkeakouluissa opetuskieli on saksa, lukuunottamatta kansainvälisiä koulutusohjelmia, joissa voi opiskella ainakin ensimmäisten lukukausien aikana esimerkiksi englanniksi tai ranskaksi. Tällöin saksan kielen taidon voi hankkia koulutusohjelman ohessa vasta paikan päällä. Suositeltavaa on kuitenkin aloittaa kielitaidon hankkiminen tai sen parantaminen hyvissä ajoin

ennen opiskelujen aloittamista. Joskus englanninkielisiin ohjelmiin vaaditaan myös suoritettua saksankielen koetta.

Jos opiskelija lähtee Saksaan tavallisena tutkinto-opiskelijana, hän joutuu osallistumaan *Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang ausländischer Studienbewerber* (DSH) kielikokeeseen. Koenestyyksen perusteella hänet ohjataan taitojensa mukaiselle kielikurssille tai hän saa saksan kielen taidostaan todistuksen, joka oikeuttaa hänet kielitaidon puolesta opiskelemaan Saksan korkeakouluissa. Kokeen voi uusia vain kaksi kertaa.

DSH-kielikokeen voi korvata:

1. KMK:n toisen tason kielidiplomilla (das deutsche Sprachdiplom Stufe II der Kultusministerkonferenz der Bundesrepublik Deutschland, DSD II), jonka koululaiset voivat suorittaa myös Suomessa. Koe järjestetään kerran vuodessa, elokuussa Helsingissä ja se on maksuton. Lisätietoja löytyy Helsingin Saksalaisen koulun sivuilta [www.dsh.fi/DSD/sprachdiplom.htm](http://www.dsh.fi/DSD/sprachdiplom.htm)
2. Goethe-Institutin järjestämällä kielikokeilla GDS, KDS, ZOP (ks. tarkemmin luku 8).
3. Saksankielisessä koulussa suoritettulla ylioppilastutkinnolla.
4. TestDaf-kokeella, joka järjestetään useita kertoja vuodessa Helsingissä tai Tampereella (ks. [www.testdaf.de](http://www.testdaf.de))
5. DSH-koetta ei myöskään vaadita mikäli opinnot kestävät vain lukukauden (muutamat yliopistot sallivat jopa kaksi opiskelulukukautta).

Vaihto-opiskelijalta ei aina vaadita kielikoetta, mutta yleensä oma oppilaitos testaa vaihtoon hakeneiden kielitaidon jollakin tavalla. Vaihto-opiskelijat ovat oikeutettuja osallistumaan vaihto-ohjelman tarjoamille kielikursseille.

Katso tietoja kielikokeista myös kappaleesta 5.

## 4.4 Pääsykokeet, työnäytteet

Saksalaisissa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa ei perinteisesti ole ollut pääsykokeita. Viime vuosina yhä useammat korkeakoulut ovat alkaneet kuitenkin valita oppilaita pääsykokeen avulla; erityisesti tämä koskee teknistä alaa ja kauppatieteitä. Lisäksi ammattikorkeakouluissa on joillakin aloilla suoritettava harjoittelu jo ennen opintojen aloittamista; työnäytteitä vaaditaan ainakin mikäli aikoo opiskella muotoilua (*Design/Gestalt*) tai kääntämistä/tulkkausta (*Übersetzen/Dolmetschen*).

Päästäkseen opiskelijaksi taide- filmi- tai musiikkikorkeakouluun hakijan on osoitettava alakohdittaisen lahjakkuuden ja kiinnostuksen lisäksi yleinen korkeakoulukelpoisuus (ylioppilastutkinto), josta voidaan tinkiä erittäin lahjakkaan oppilaan ollessa kyseessä. Valitusta taiteenalasta riippuen on yleensä esitettävä näyte taidoistaan ja/tai täydennettävä hakemustaan portfolioilla ja mahdollisesti vielä läpäistävä soveltuvuuskoee. Koska valintakriteerit vaihtelevat suuresti, on ne parasta selvittää aina suoraan valitusta taidealan korkeakoulusta.

## 4.5 Hakumenettely

Yliopistot kertovat kotisivuillaan yliopiston koulutusohjelmiin pyrkimisestä. Opiskelupaikan etsijät voivat ottaa yhteyttä myös halutun korkeakoulun kansainvälisten asioiden toimistoon (*Akademisches Auslandsamt AAA*) ja tiedustella sieltä kuinka haluttuun ohjelmaan hakeudutaan.

Useimmat koulutusohjelmat alkavat vain joko talvi- tai kesälukukaudella, mutta mahdolliset poikkeukset kannattaa selvittää mahdollisimman aikaisessa vaiheessa asianomaisesta korkeakoulusta. Saksassa on mahdollista hakea useampaan korkeakouluun samanaikaisesti.

Koulutusohjelmasta ja/tai aineesta riippuen hakulomake palautetaan johonkin seuraavista: 1) suoraan haluttuun korkeakouluun, 2) ZVS:lle 3.) uni-assistille.

### 1. Suora haku

Suoraan korkeakouluun haettaessa hakuaika ajoittuu yleensä kesä- heinäkuulle talvilukukautta varten (1.10.–31.3.) ja joulu- tammikuulle, jos opiskelu aloitetaan kesälukukaudella (1.4.–30.9.). Palautuspäivämäärä on päivä, jolloin hakemus vastaanotetaan oppilaitoksessa, ei postituspäivämäärä. Hakuaikojen päättymispäivä on ehdoton ja se selviää suoraan oppilaitoksesta. Hakukaavake on yleensä mahdollista tulostaa suoraan yliopiston kotisivulta.

### 2. ZVS

Sellaisiin aineisiin, joihin sisäänotto on rajoitettu koko Saksassa, numerus clausus -aineet/ZVS (ks. luku 4.2.3), haetaan keskitetysti seuraavia hakuaikoja noudattaen:

Talvilukukaudelle: 16.1. tai aikaisemmin ylioppilaaksi kirjoittaneet lähettävät hakemuksen 31.5. mennessä.

Kevään uusilla ylioppilailla hakuaika päättyy 15.7.

Kesälukukaudelle: 16.7. tai aikaisemmin ylioppilaaksi kirjoittaneet lähettävät hakemuksen 30.11. mennessä.

Syksyn uusilla ylioppilailla hakuaika päättyy 15.1.

Tämä tarkoittaa sitä, että hakemukset lähetetään keskusvalintatoimistoon (*Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen, ZVS*), joka vastaa haun järjestämisestä. Hakemuskavake täytetään ZVS:n kotisivulla [www.zvs.de](http://www.zvs.de). Hakemus tulostetaan, allekirjoitetaan ja lähetetään liitteineen postitse. Keskitettyyn hakuun kuuluvat aineet päätetään lukukausittain, joten kannattaa tiedustella ajoissa kohdekorkeakoulusta, mihin hakumenettelyyn oma aine kuuluu.

### 3. Uni-assist

Yliopistot ilmoittavat hakuohjeissaan, mikäli ulkomaalaisten hakijoiden tulee hakeutua koulutusohjelmaan uni-assistin kautta. Noin 80 yliopistoa ja ammattikorkeakoulua Saksassa on liittynyt ulkomaalaisten hakijoiden hakemuksia vastaanottavan uni-assist-palvelun käyttäjäksi (tilanne 2006).

Uni-assist tarkistaa, että hakemus on täydellinen ja ilmoittaa hakijalle hyvissä ajoin mahdollisista puutteista. Samanaikaisesti on mahdollista hakea useampaan korkeakouluun. Uni-assist-korkeakoulut ja hakuohjeet selviävät uni-assistin kotisivulta [www.uni-assist.de](http://www.uni-assist.de). Palvelu on maksullinen.

DAAD-stipendiaatit hoitavat hakumenettelyn DAADin kautta eikä heidän tarvitse hakea opiskeluoikeutta itsenäisesti. (Ks. DAAD-apurahat kohdasta 6.2.2)

## 4.6 Todistuskäännökset

Korkeakoulut vaativat täytetyn hakulomakkeen lisäksi virallisesti oikeiksi todistetut kopiot lukion päättötodistuksesta ja ylioppilastodistuksesta. Lisäksi hakemukseen on liitettävä kopiot virallisen kääntäjän tekemistä todistusten saksankielisistä käännöksistä. Todistusten ja käännösten kopiot voi todistuttaa oikeiksi Saksan suurlähetystössä tai Saksan kunniakonsuleilla maksutta korkeakouluun hakua varten (ks. yhteystiedot oppaan lopusta). Tätä varten on esitettävä alkuperäiset todistukset, alkuperäiset käännökset sekä valokopiot todistuksista ja käännöksistä. Hakemuksen mukana ei koskaan tule lähettää alkuperäisiä todistuksia eikä alkuperäisiä käännöksiä todistuksista! Ne esitetään vasta ilmoittautumisen yhteydessä.

Tarvittavat käännökset on syytä teettää hyvissä ajoin ennen hakuajan umpeutumista – Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton kotisivulta voi hakea virallisten kääntäjien yhteystietoja [www.sktl.fi](http://www.sktl.fi). Ajankohtainen lista suomesta saksaan kääntäjistä löytyy myös Saksan suurlähetystön kotisivulta [www.helsinki.diplo.de](http://www.helsinki.diplo.de).

Joissain tapauksissa saatetaan vaatia tietoja aikaisemmista opintosuorituksista (ote oman yliopiston/oppilaitoksen opintosuoritusrekisteristä) etenkin, jos opiskelija haluaa saada hyväksiluettua aiempia suomalaisia opintojaan. Aikaisemmista opinnoista voi tiedustella englanninkielistä opintosuoritusotetta tutkinnon myöntäneestä oppilaitoksesta.

## 4.7 Ilmoittautuminen opiskelijaksi

Kun hakija on saanut korkeakoululta tiedon opiskeluoikeuden saamisesta (*Zulassungsbescheid*), hänellä on oikeus ilmoittautua opiskelijaksi mainittuna lukukautena mainittuun koulutusohjelmaan. Käytännössä ilmoittautuminen opiskelijaksi (*Immatrikulation*) tapahtuu henkilökohtaisesti ohjeissa annettuun päivämäärään mennessä oppilaitoksen kansliassa tai kansainvälisten asioiden toimistossa. Kannattaa huomioida, että hyvin usein ilmoittautuminen tapahtuu jo muutaman viikon sisällä hyväksymisilmoituksen saapumisesta. Opiskelujen aloittamista ei voi siirtää myöhempään ajankohtaan, vaan mahdollisen esteen tullessa opiskelupaikkaa on haettava uudestaan.

Opiskelijalla täytyy ilmoittautuessaan olla mukanaan ainakin seuraavat dokumentit:

1. alkuperäiset todistukset (tai joskus niiden virallisesti oikeiksi todistetut kopiot) sekä näiden virallisesti oikeiksi todistetut saksankieliset käännökset
2. todistus opiskeluoikeuden saamisesta (*Zulassungsbescheid*)
3. AOK:n (*Allgemeine Ortskrankenkasse*) tai muun julkisen sairausvakuutuslajan (ks. yhteystiedot oppaan lopusta) myöntämä sairausvakuutuskortti, jonka saa Kelan lomaketta E106 vastaan
4. todistus ilmoittautumisesta kaupungin asukkaaksi (*Anmeldebescheinigung*)
5. passi/henkilöllisyystodistus
6. useita passikuvia.
7. Lisäksi opiskelijan on täytynyt suorittaa maksu ylioppilaskunnan palveluksista nk. *Sozialgebühr/ Semesterbeitrag*, n. 50 euroa. Joissakin korkeakouluissa lunastetaan vielä nk. *Semesterticket*, joka oikeuttaa julkisen lähiliikenteen käyttöön lukukauden ajan. Berliinissä on peritty vielä ilmoittautumismaksu, *Einschreibegebühr*.
8. Yleensä tarvitaan myös todistus suoritetusta DSH-kielikokeesta tai muusta vastaavasta saksan kielitaidon todistuksesta (ks. 4.3).

Ilmoittautuminen on voimassa vain yhden lukukauden, joten se on uusittava joka lukukausi (*Rückmeldung*) useimmiten vielä meneillään olevan lukukauden loppupuolella. Sitä varten korkeakoulu lähettää opiskelijoilleen valmiit lomakkeet tai antaa muuten toimintaohjeet – kannattaa seurata ilmoittautumisaikoja opinto-oppaasta, laitoksen toimistosta ja netistä.

Korkeakouluun kirjoittautumisen jälkeen opiskelija saa opintokirjan (*Studienbuch*) ja opiskelijakortin (*Studentenausweis*). Opiskelijakortin saaminen voi kestää jonkin aikaa, minkä vuoksi on hyvä pyytää väliaikainen todistus siitä, että on kirjoittautunut korkeakouluun. Opiskelijakortti oikeuttaa alennuksiin juna-, lento- ja paikallisliikenteessä. Muista opiskelijakortin haltijan saamista alennuksista ja eduista kannattaa tiedustella omalta ylioppilaskunnalta.

Lisäksi on ilmoitettava vielä oman laitoksen/laitoksien kansliaan saadakseen oikeuden käyttää laitoksen kirjastoa ja osallistua tentteihin – ajat kannattaa varmistaa laitoksen kansliasta. Tämän jälkeen saa lukukausittain uusittavan *Seminarkarten*. Vielä on muistettava laittaa nimensä seminaari- ja luentolistoille.

## 4.8 Opiskelu

Sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa Bachelor- ja Master-koulutusohjelmat muodostuvat opetusmoduuleista, jotka käsittävät aihepiiriin kuuluvia luentoja, seminaareja, kirjallisia töitä ja ryhmätöitä. Opiskelija voi periaatteessa valita itseään kiinnostavat moduulit tai valita opintoja yhden moduulin sisältä. On olemassa kuitenkin suosituksia siitä, missä järjestyksessä moduulit tulisi suorittaa. Jokaisesta suoritetusta moduulista saa opintopisteitä (*credit points, CP*), jotka huo-

mioidaan loppuarvostelussa. Kummankin tutkinnon loppuvaiheessa kirjoitetaan myös lopputyö. Master-tutkinnossa se on laajempi.

Ensimmäiseen tutkintoon (*Bachelor*) johtavat opinnot kestävät 3–4 vuotta. Korkeakouluista ja koulutusohjelmista riippuen opintojen painopisteet vaihtelevat, mutta periaatteessa opiskelija saavuttaa tieteelliset perustiedot opiskelemastaan aineesta tai aineyhdistelmästä. Kaikki tärkeät teoriat ja keskeiset sisällöt kuten myös tutkimusmenetelmät sekä erityisesti oman aineen kannalta olennaiset tieteellisen tutkimuksen työtavat kuuluvat opetukseen.

1–2 vuotta kestävät Master-tutkintoon johtavat opinnot yhdessä tai kahdessa aineessa käsittävät lähinnä syventäviä tieteellisiä opintoja sekä omaa tutkimusta. Ne valmistavat toisaalta tieteelliseen työhön yliopistossa tai tutkimuslaitoksessa, toisaalta tutkimus- ja kehitystyöhön esimerkiksi teollisuudessa. Sekä julkishallinnon että talouselämän johtotehtävissä edellytetään yleensä myös Master-tutkintoa.

#### 4.8.1 Yliopisto-opinnot

Perinteisissä yliopistoissa opiskellaan teologiaa, humanistisia tieteitä, oikeustieteitä, kauppatieteitä, yhteiskuntatieteitä, lääketiedettä, luonnontieteitä ja teknillisiä tieteitä. Opettajaksi valmistutaan myös yliopistoissa. Teknillisissä korkeakouluissa ja yliopistoissa painopiste on luonnontieteissä ja teknillisissä tieteissä.

Tutkintouudistuksen jälkeenkin yliopistoissa painotetaan opiskelun tieteellistä ja tutkimuksellista puolta. Myös opettavat alat poikkeavat edelleen merkittävästi (esimerkiksi humanistiset aineet) ammattikorkeakoulujen tarjonnasta. Uusi järjestelmä vähentää jonkin verran opiskelijoiden vapautta valita opintojaan, mutta toisaalta selkeyttää opintojen suunnittelua.

Saksassa on lukuisia kuuluisia yliopistoja. Berliinissä sijaitsevat Humboldt Universität (HU) ja Freie Universität (FU) sekä Münchenin Ludwig-Maximilians-Universität (LMU) ovat suurimpien joukossa. Pienemmät yliopistokaupungit kuten esimerkiksi Aachen, Freiburg, Greifswald, Heidelberg, Rostock ja Tübingen tarjoavat myös erinomaista korkea-asteen koulutusta. Pohjois-Saksassa sijaitsevat Hampurin ja Kielin yliopistot ovat läheisyytensä takia erityisesti pohjoismaisten opiskelijoiden suosiossa. Kölnissä sijaitseva *Sporthochschule Köln* tarjoaa myös ulkomaalaisille opiskelijoille mahdollisuuden monipuoliseen liikuntatieteiden opiskeluun.

Talvilukukausi (*Wintersemester, WS*) alkaa saksalaisissa yliopistoissa yleensä syys-/lokakuun ja kesälukukausi (*Sommersemester, SS*) maaliskuu-/huhtikuun vaihteessa. Lukukausi kestää kuusi kuukautta. Opetusta järjestetään yleensä lukukauden 4–5 kuukauden aikana. Lukukauden loppuosaa (*Vorlesungsfreie Zeit/Semesterferien*) käytetään yleensä seminaaritöiden ja esseiden kirjoittamiseen tai harjoittelujakson *Praktikum* suorittamiseen sekä voimien keräämiseen tulevaa lukukautta varten.

Yliopistot julkaisevat annettavasta opetuksesta joka lukukausi opetusohjelman (*Vorlesungsverzeichnis*). Laitokset tai tiedekunnat julkaisevat lisäksi omista koulutusohjelmistaan yksityiskohtaisen oppaan (*Kommentiertes Vorlesungsverzeichnis*), joka sisältää lyhyen sisältökuvauksen kustakin kurssista. Opetusohjelma ja opinto-oppaat löytyvät yleensä yliopiston kotisivuilta. Lisäksi on hyvä tarkkailla ilmoitustauluja (*Anschlagtafel, Schwarzes Brett*), joilla on lisätietoja sekä ilmoituksia mahdollisista muutoksista ja lisäyksistä annettavaan opetukseen.

## Muu opetus

Monet yliopistot panostavat verkko-opetukseen ja sen kehittämiseen. Katso lisää verkko-opetuksen kotisivulta [www.studieren-im-netz.de](http://www.studieren-im-netz.de).

Kesäisin monet yliopistot, ammattikorkeakoulut tai niiden kanssa läheistä yhteistyötä tekevät laitokset järjestävät ulkomaalaisille opiskelijoille eripituisia ja -tasoisia kursseja lähes kaikista aineista. Opetuskielenä on yleensä saksa tai englanti.

Yliopiston laitokset ja kansainvälisten asioiden toimisto AAA järjestävät usein opintojaan aloitteleville ulkomaalaisopiskelijoille orientoivaa opastusta.

## 4.8.2 Taide-, musiikki- ja elokuvaopinnot

Tyypillisiä taiteen koulutusohjelmia ovat maalaustaide, kuvanveisto, graafinen suunnittelu, muotoilu, vaate- ja sisustus suunnittelu ja taidekasvatus. Näiden lisäksi mm. arkkitehtuuria, lavastussuunnittelua, keramiikkaa, lasimaalausta, restaurointia ja mediataidetta opiskellaan taidekorkeakouluissa. Painotus vaihtelee kouluittain.

Taidealan opintoihin kuuluu teorialuentoja, tekniikkaan keskittyviä työpajoja, erilaisia projektiopintoja ja näyttelyiden toteuttamista. Pääpaino ennen kaikkea *Hauptstudium*-vaiheessa on pienissä ryhmissä tapahtuvissa vapaan taiteellisen ilmaisun harjoituksissa, joissa opiskelijat saavat henkilökohtaista ohjausta ja palautetta taiteellisesta työstään valitsemassaan pääaineessa.

Musiikkikorkeakouluissa voi opiskella niin taiteellisessa koulutusohjelmassa kuten esittävä säveltaide, laulu, sävellys, orkesterinjohto, kirkko- tai jazz-musiikki kuin myös musiikkikasvatuksen linjalla. Jotkin musiikkikorkeakoulut ovat yhdistäneet musiikin ja näyttämötaiteen opetuksen. Esimerkiksi *Hochschulen für Musik und Theater* Hampurissa, Leipzigissa, Rostockissa ja Saarbrückenissä ovat ottaneet esittävät taiteet opetusohjelmaansa.

Kolmannen ryhmän taidekorkeakouluista muodostavat elokuva-alan korkea-asteen oppilaitokset. Esimerkiksi Münchenissä ja Potsdamissa sijaitsevista *Hochschule für Film und Fernsehen* valmistuu niin ohjaajia, kuvaajia kuin myös käsikirjoittajia ja tuottajia. Uusien medioiden opetukseen on erikoistunut erityisesti *Kunsthochschule für Medien Köln*.

Taide-, elokuva- ja musiikkikorkeakoulujen ohella taideopintoja (taidehistoria, musiikkitieteet, filmi-/mediatiede ja arkkitehtuuri) tarjoavat Saksassa myös monet yliopistot ja ammattikorkeakoulut sekä yksityiset korkeakoulut.

Taidealan korkeakouluissa lukukaudet ovat vastaavat kuin yliopistoissa. Opinnoissa pätee muodollisesti jako perusopintoihin (*Grund-/Orientierungsphase*) ja varsinaisiin opintoihin (*Hauptstudiumiin/ Studiumiin*). Opinnot kestävät alasta riippuen yleensä 8-12 lukukautta.

### 4.8.3 Ammattikorkeakouluopinnot

Ammattikorkeakouluissa opetuksen painopiste on käytännön soveltamisessa. Tieteellistä ja tutkimuksellista näkökulmaa on yliopistoihin verrattuna vähemmän. Valmistuneet sijoittuvat ennen kaikkea teollisuuden ja kaupan palvelukseen.

Useimpiin koulutusohjelmiin kuuluu yhden tai kahden lukukauden mittainen harjoittelu teollisuudessa tai julkishallinnossa (*Berufspraktische Studiensemester in Wirtschaft oder Verwaltung*). Yleensä harjoittelu tapahtuu perusopintojen jälkeen. Oppilaitos avustaa harjoittelupaikan löytämisessä erityisen toimistonsa (*Praktikantenamt*) kautta.

Ammattikorkeakoulujen lukukaudet noudattavat pitkälti yliopistojen aikataulua. Kesälukukausi kestää maaliskuusta elokuuhun, talvilukukausi syyskuusta helmikuuhun. Lukukauden lopun luennoton aika (*Vorlesungsfreie Zeit*) on kuitenkin lyhyempi kuin yliopistoissa.

Ammattikorkeakoulujen runsas yhteistyö ulkomaisten oppilaitosten kanssa antaa opiskelijoille usein mahdollisuuden niin halutessaan päättää opintonsa nk. kaksoisdiplomiin, tutkintoon, joka tunnustetaan kahdessa maassa.

## 4.9 Kansainväliset koulutusohjelmat

Saksassa on panostettu jo vuosia kansainvälisiin koulutusohjelmiin, jotka on tarkoitettu niin ulkomaalaisille kuin saksalaisille opiskelijoille. Näiden bachelor- ja master -tasoisten ohjelmien opetuskieli on yleensä englanti, mutta esimerkiksi oikeus-, talous- ja ympäristötieteiden ohjelmissa rinnakkaiskielenä voi toimia myös ranska tai espanja. Saksaa opiskellaan yleensä opintojen aikana ja opetuksesta osa voi myöhemmin tapahtua saksaksi. Hakuvaiheessa tulee esittää todistus englannin kielen taidoista (yleensä TOEFL), joskus harvemmin myös saksan taidoista.

Yli 400 koulutusohjelmasta (tilanne 2006) viidesosaan kuuluu pakollinen 1–2 lukukauden mittainen ulkomaanjakso yhteistyökouluissa.

Tutkinnot ovat kansainvälisesti vertailukelpoisia ja mahdollistavat jatkokoulutuksen muissa maissa.

Niillä on myös opintojen alusta lähtien vankka yhteys työelämään. Kaksi kolmannesta koulutusohjelmista tekee tiivistä yhteistyötä yritysten kanssa. Nämä yritykset toimivat myös potentiaalisina työnantajina ohjelmista valmistuneille.

Kansainvälisiä koulutusohjelmia on kaikissa korkea-asteen oppilaitoksissa. Niistä osa voi olla myös maksullisia. Ks. tarkemmin [www.daad.de/idp](http://www.daad.de/idp).

Kansainvälisten koulutusohjelmien lisäksi Saksassa on tarjolla yli 150 ns. eurooppalaista ohjelmaa, joissa opiskellaan sekä saksalaisessa että vähintään kaksi lukukautta toisessa Euroopan maassa sijaitsevassa oppilaitoksessa. Ohjelmista on mahdollista saada kaksoistutkinto (*doppelter Studienabschluss*).

## 5 Saksan kielen opinnot ja kielikokeet

### Kieliopinnot Suomessa

Mikäli suunnitteilla on tutkinto-opiskelu Saksassa muissa kuin kansainvälisissä opintokokonaisuuksissa, joissa opiskelukielenä voi olla vaikka englanti, on ensiarvoisen tärkeää panostaa hyvään saksan kielen suulliseen ja kirjalliseen taitoon. Näin opiskelusta saadaan alusta asti mahdollisimman paljon irti. Kielitaidon kohentaminen tulee aloittaa tällöin jo Suomessa ennen matkaan lähtöä.

Eritasoisia saksan kielen kursseja järjestävät mm. Helsingin Goethe-Institut, yliopistojen kielikeskukset, sekä kansalais-, työväen- ja kansanopistot.

### Saksalaisten korkeakoulujen kesäkurssit

Saksalaiset korkeakoulut ja niiden kanssa läheistä yhteistyötä tekevät laitokset järjestävät kesäisin eritasoisia ja -pituisia saksan kielen ja maantuntemuksen kursseja. Kurssien yleisin kestoaika on kolmesta neljään viikkoa.

### Kansalais- ja työväenopistojen kurssit Saksassa

Saksassa paikalliset kansalais- ja työväenopistot (*Volkshochschulen VHS*) järjestävät edullisia saksan kielen kursseja niin vasta-alkajille kuin kielen opinnoissa pidemmälle ehtineille. VHS:n toimipisteitä on Saksassa yhtä tiheästi kun vastaavien opistojen Suomessa. Kurssitarjonta ja toimipaikkojen yhteystiedot löytyvät nettiosoitteesta [www.vhs.de](http://www.vhs.de).

### Goethe-Institutin järjestämät saksan kurssit ja kokeet

Goethe-Institut järjestää eritasoisia ja -mittaisia saksan kielen kursseja ja kokeita sekä Suomessa (Helsingissä) että Saksassa (ks. [www.goethe.de/helsinki](http://www.goethe.de/helsinki) kohta Deutsch lernen).

Kaikki Saksan yliopistot ja korkeakoulut hyväksyvät menestyksellä suoritettut Goethe-Institutin kielikokeet, *Zentrale Oberstufenprüfung (ZOP)*, *Kleines Deutsches Sprachdiplom (KDS)* ja *Großes Deutsches Sprachdiplom (GDS)* osoitukseksi vaaditusta kielitaidosta (tällöin ei tarvitse suorittaa erikseen DSH-koetta). Näistä GDS on kuitenkin huomattavasti vaativampi kuin korkeakoulujen oma kielikoe.

Taide- ja musiikkikorkeakoulut voivat kelpuuttaa kielitaidon osoittamiseksi *Zentrale Mittelstufenprüfungin ZMP* tai *Zertifikat Deutsch ZD*-tutkinnon. Varmista kielitaitovaatimus aina suoraan oppilaitoksesta.

Yleensä kokeita järjestetään kahdesti vuodessa, huhti- toukokuussa ja marras- joulukuussa. Niiden hinta vaihtelee kokeesta riippuen 70–200 euron välillä (2006).

#### Muut korvaavat kielikokeet

Vuosittain elokuussa järjestetään Helsingin Saksalaisessa koulussa koululaisille suunnattu, maksuton, KMK:n toisen tason kielidiplomi-koe *das deutsche Sprachdiplom Stufe II der Kultusministerkonferenz der Bundesrepublik Deutschland, DSD II*. Koe edellyttää tasoltaan ainakin A-saksan opintoja, vaihto-oppilasvuotta tai muuten ahkeraa työskentelyä kielen parissa. Lisätietoja ja ilmoittautumiset kokeeseen löytyvät Saksalaisen koulun nettisivuilta <http://www.dsh.fi/DSD/sprachdiplom.htm>.

Helsingin Hankenilla toimiva DAAD-lehtori ja Tampereen yliopiston kielikeskus järjestävät Test-Daf-kokeen useita kertoja vuodessa. Lisätietoja kokeesta saa nettisivuilta [www.testdaf.de](http://www.testdaf.de).

## 6 Kustannukset ja rahoitus

### 6.1 Opintojen kustannukset

#### 6.1.1 Lukukausimaksut

Saksan 16 osavaltiota voivat itsenäisesti päättää peritäänkö alueen korkeakouluissa lukukausimaksuja (*Studiengebühren*). Vuonna 2006 viisi osavaltiota on alkanut periä tai suunnittelee lukukausimaksujen perimistä: Baden-Württemberg, Baijeri, Hampuri, Ala-Saksi sekä Nordrhein-Westfalen. Maksut vaihtelevat yleisesti 100–500 euron välillä ja tulevat maksettavaksi kaksi kertaa vuodessa eli kerran lukukaudessa. Mahdollisista lukukausimaksuista kerrotaan yliopistojen sivuilla. Päivitettyä tietoa löytyy myös Saksan koulutus- ja tutkimusministeriön kotisivulta osoitteesta [www.bmbf.de/de/3211](http://www.bmbf.de/de/3211).

Useat osavaltiot ovat alkaneet periä lukukausimaksua myös opiskelijoilta, joiden opinnot ovat venyneet suositeltavaa opiskeluaikaa pidemmiksi. Maksut voivat nousta tällöin yli 900 €:on lukukaudessa.

Lisäksi jokaisessa korkeakoulussa ylioppilaskunta *Studentenwerk* tarjoaa opintososiaalisia palveluita, kuten opiskelijaravintoloita ja -kahviloita, opiskelija-asuntoja ja liikuntatiloja. Näistä palveluista ja ylioppilaskunnan jäsenyydestä opiskelija joutuu suorittamaan maksun (*Sozialgebühr/Semesterbeitrag*), jonka suuruus on oppilaitoksesta riippuen n. 50 euroa lukukaudessa (2006). Joissain korkeakouluissa opiskelijat maksavat tämän lisäksi ns. lukukausilipun (*Semesterticket*), jolla voi matkustaa koko lukukauden ajan paikallisliikenteen kulkuvälineissä huomattavasti edullisemmin.

Osa ammatillisista oppilaitoksista on osavaltioiden omistuksessa, osa yksityisiä. Joissain yksityisissä oppilaitoksissa lukukausimaksut voivat olla varsin korkeat. Osavaltion oppilaitoksissa opiskelija maksaa yleensä vain opiskelumateriaalista.

Opiskelukustannuksia lisäävät kirjojen ja muun opiskelumateriaalin hankkiminen.

#### 6.1.2 Elinkustannukset ja hintataso

Saksassa hintataso on hieman edullisempi kuin Suomessa. Elinkustannukset vaihtelevat kuitenkin huomattavastikin maan sisällä. Läntisissä osavaltioissa opiskelevien kannattaa varautua yli 700 euron kuukausittaisiin menoihin (asunto, ruokailu, kirjat, vaatteet, vapaa-aika), kun taas itäisten osavaltioiden alueella opiskelijat voivat selvitä jopa alle 600 eurolla kuukaudessa. Huomioitavaa on, että opiskelu isoissa kaupungeissa on aina kalliimpaa kuin pienillä paikkakunnilla.

Korkeakoulun ruokala on Saksassa nimeltään *Mensa*. Siellä opiskelijan on mahdollista nauttia välipalaa tai lounasta opiskelijakorttia näyttämällä hyvin edulliseen hintaan.

Opiskelijakortti oikeuttaa myös moniin muihin alennuksiin: esimerkiksi lehtiä voi tilata edulliseen opiskelijahintaan (*Studentenabo*), elokuviin ja teattereihin opiskelijat pääsevät halvemmalla ja juna-matkoja varten on mahdollista hankkia *Deutsche Bahnin* alennuksiin oikeuttava *Bahncard* puoleen hintaan.

## 6.2 Opintojen rahoitus

### 6.2.1 Apurahat

Perustutkinto-opiskelun aloittavalla opiskelijalla ei ole juuri muuta mahdollisuutta rahoittaa opiskeluaan kuin opintotuki, koska apurahat ja stipendit on varattu lähinnä jatko-opiskelijoiden ja tutkijoiden käyttöön. Stipendimahdollisuuksia kannattaa kuitenkin tiedustella omasta oppilaitoksesta Suomessa sekä yksityisiltä ja ulkomaalaisilta säätiöiltä ja järjestöiltä. Kaupungit ja kunnat myöntävät myös erilaisia opintostipendejä ja apurahoja. Saksalaiset korkeakoulut saattavat myöntää apurahoja joitakin koulutusohjelmia varten.

Lisäksi CIMO myöntää ja välittää apurahoja opintoihin, jatko-opiskeluun ja tutkimustyöhön Suomessa ja ulkomailla. Kaikki nämä apurahaohjelmat esitellään Cimon nettisivuilla [www.cimo.fi](http://www.cimo.fi). CIMOn muissakin ohjelmissa (esim. kansainvälinen harjoittelu) voidaan myöntää rahoitusta osallistujille. Monissa EU:n ohjelmissa CIMO jakaa tai myöntää rahoitusta ohjelmaan osallistujille: Sokrates/Erasmus-apurahat jaetaan korkeakouluille, jotka jakavat ne edelleen opiskelijoille, Euroopan unionin Nuoriso-ohjelmassa osallistujia tuetaan apurahoilla. Tietoa näistä muista apurahoista löytyy asianomaisten ohjelmien kohdalta.

Lisätietoja ulkomailla tapahtuvaan opiskeluun suunnatuista suomalaisista ja ulkomaisista apurahoista saa mm. Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL) kotisivulta [www.syl.helsinki.fi/](http://www.syl.helsinki.fi/) (kohdasta Opiskelijapalvelut) sekä Suomen Kulttuurirahaston kotisivulta [www.skr.fi](http://www.skr.fi).

### 6.2.2 DAADin myöntämät apurahat

*Deutscher Akademischer Austausch Dienst* (DAAD) on saksalainen organisaatio, jonka tavoitteena on edistää korkeakoulujen kansainvälisiä yhteyksiä tarjoamalla mahdollisuuksia opiskelija-, opettaja- ja tutkijavaihtoon. DAADin vaihdot koskevat käytännössä kaikkia tieteenaloja ja kaikkia maita. DAADin muodostavat Saksan korkeakoulujen rehtorien neuvoston jäsenkorkeakoulut sekä näiden korkeakoulujen opiskelijaorganisaatiot. DAAD saa määrärahasa Saksan valtion budjetista.

Suomalaisille DAAD myöntää seuraavia apurahoja, joiden hakuajat ja palautusosoite löytyvät Saksan suurlähetystön kotisivuilta [www.helsinki.diplo.de](http://www.helsinki.diplo.de).

Hakulomakkeet kaikkiin DAADin stipendeihin voi tulostaa DAADin kotisivulta osoitteesta [www.daad.de/deutschland/download/03118.de.html](http://www.daad.de/deutschland/download/03118.de.html).

#### Studienstipendien für Graduierte und fortgeschrittene Studierende:

- 10–24 kuukauden mittaisia opiskeluapurahoja saksalaisessa korkeakoulussa tapahtuvaa jatko-opiskelua tai siellä suoritettavaa Master-tutkintoa varten (jatko-opiskelijoille tai Bachelor-tutkinnon tai vastaavan suorittaneille suomalaisille opiskelijoille; myös taidealojen opiskelijoille).
- Apuraha sisältää kuukausittaisen avustuksen ja matka-avustuksen.
- Apurahan edellytyksenä on hyvä saksan kielen taito ja alustava kontakti vastaanottavaan laitokseen.
- Hakuaika päättyy syksyllä vuotta ennen aiotun apurahakauden alkua.
- Hakemus palautetaan Saksan suurlähetystöön.

#### Forschungstipendien für Doktoranden und Nachwuchswissenschaftler:

- Apurahoja yleensä 1–10 kuukauden mittaista tutkimusjaksoa varten.
- Poikkeustapauksissa mahdollista anoa myös apurahaa koko tohtorintutkinnon suorittamiseen.
- Apuraha sisältää kuukausittaisen avustuksen ja matka-avustuksen.
- Apurahan tärkeimpiä edellytyksiä ovat erinomaisin arvosanoin suoritettu ylempi loppututkinto (poikkeusta pauksissa myös Bachelor) tai jo suoritettu tohtorintutkinto sekä hyvin laadittu tutkimussuunnitelma, joka on tehty yhdessä vastaanottavan ohjaajan kanssa.
- Alle kuuden kuukauden oleskeluun oikeuttavaa apurahaa on mahdollista anoa keväällä (talvilukukautta) ja syksyllä (kevätlukukautta) varten.
- Yli kuuden kuukauden oleskelua varten apurahaa on mahdollista anoa loppuvuodesta.
- Hakemus palautetaan Saksan suurlähetystöön.

#### Abschlussstipendien für Studierende der Germanistik:

- Germaanista filologiaa, saksan kieltä vieraana kielenä sekä saksan kääntämistä opiskeleville opiskelijoille tarkoitettuja apurahoja 1–3 kuukauden mittaisiin opintoihin Saksassa.
- Apuraha sisältää kuukausittaisen avustuksen ja matka-apurahan.
- Apuraha myönnetään opinnoissaan menestyneelle opintojen loppuvaiheessa olevalle opiskelijalle.
- Lisätietoja saa omasta yliopistosta ja Saksan suurlähetystöstä.
- Hakuaika päättyy syksyllä.
- Hakemus palautetaan Saksan suurlähetystöön.

#### Hochschulsommerkursstipendien für fortgeschrittene Studierende:

- Apurahoja 3–4 viikon kesäkurssiopiskelua varten Saksassa kaikkien alojen opiskelijoille.

- Ensisijaisesti kyseeseen tulevat kieli- ja maantuntemuskurssit.
- Apurahan edellytyksenä on vähintään hyvä saksan kielen taito ja väh. kaksi vuotta kestäneet, hyvin edistyneet opinnot.
- Lisätietoja saa omasta yliopistosta tai ammattikorkeakoulusta sekä Saksan suurlähetystöstä.
- Hakemus jätetään omaan yliopistoon tai ammattikorkeakouluun.

#### Wiedereinladung für ehemalige DAAD-Stipendiaten:

- Entisille DAAD-stipendiaateille tarkoitettu 1–3 kuukauden pituiseen tutkimus- tai työskentelyjaksoon Saksassa oikeuttava apuraha. Aikaisemman DAAD-apurahajakson on pitänyt kestää vähintään vuoden ja siitä on täytynyt kulua vähintään kolme kuukautta.
- Tärkein edellytys apurahalle on hyvin laadittu tutkimus- tai työskentelysuunnitelma, joka on tehty yhteistyössä vastaanottavan laitoksen ohjaajan kanssa.
- Apurahan suuruuteen vaikuttaa akateeminen asema.
- Hakemus palautetaan Saksan suurlähetystöön.

#### Studienreisen ausländischer Studentengruppen nach Deutschland:

- Apurahoja ohjaavan opettajan johdolla suoritettavia 7–12 päivän mittaisia opiskelijaryhmien opintomatkoja varten Saksaan. Ryhmän koon oltava 10–15 henkeä.
- DAAD avustaa kiinteällä summalla matkaan osallistujien lukumäärän mukaan.
- Matkan tulee sisältää opintoalaan liittyviä tutustumiskäyntejä ja ajatustenvaihtoa vierailukohteessa olevien alan asiantuntijoiden ja opiskelijoiden kanssa.
- Ohjelmaan tulisi sisältyä tutustuminen Saksan elinkeino- ja kulttuurielämään sekä poliittiseen järjestelmään.
- Stipendin myöntämisen ehdoton edellytys on hyvin laadittu matkasuunnitelma (mahdollisesti vierailukohteena olevan oppilaitoksen kanssa).
- Apurahaa tulee hakea viimeistään puoli vuotta ennen suunniteltua matkaa. Hakuaikoja on kolme vuodessa.
- Hakemus palautetaan Saksan suurlähetystöön

Edellä luetellut tiedot stipendeistä perustuvat vuoden 2006 tilanteeseen, ja oppaan tekijät eivät ota vastuuta tietojen muuttumisesta. Ajankohtaista tietoa kaikista DAAD-stipendeistä sekä muista stipendien tarjoajista Saksassa saa osoitteesta [www.daad.de/deutschland/foerderung/stipendiendatenbank/00462.de.html](http://www.daad.de/deutschland/foerderung/stipendiendatenbank/00462.de.html) sekä Saksan suurlähetystön kotisivulta [www.diplo.de](http://www.diplo.de).

### 6.2.3 Opintotuki

Suomalaista opintotukea voidaan myöntää myös ulkomailla opiskeluun, jos opinnot sisältyvät Suomessa suoritettavaan tutkintoon tai johtavat tutkinnon suorittamiseen valtiollisessa tai virallisesti hyväksytyssä oppilaitoksessa. Tukea ei myönnetä opiskeluun kielikursseilla, yliopistoihin pääsyyn valmentaviin opintoihin eikä yleensä lukiolaisen vaihto-opiskeluun. Opintotuki voidaan myöntää ulkomaille Suomen tai ETA-sopimuksen osapuolena olevan maan kansalaiselle, jos hänellä on ollut

vakainainen kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan ennen opintojen alkua. Oleskelun ulkomailla on oltava luonteeltaan tilapäistä ja lähinnä opiskelusta aiheutuvaa.

Opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta. Korkeakouluopintoihin, ammatillisiin opintoihin sekä ammatilliseen koulutukseen liittyvään, vähintään kahden kuukauden mittaiseen vaihto-opiskeluun myönnetään 259,01 euroa/kk suuruinen opintoraha (lukuvuonna 2006). Asumislisä on 210,00 euroa/kk. Opintolainan perusmäärä on 440 euroa/kk korkeakouluopintoihin ja 360 euroa/kk muihin opintoihin. Yhteensä tukea voi siis saada enintään 909,01 euroa/kk.

Ulkomailla tutkintoaan suorittavat hakevat opintotukea yleisiä hakuohjeita noudattaen Kelan OT3-lomakkeella, joka palautetaan liitteineen joko Kelan opintotukikeskuksen ulkomaan ryhmälle tai Kelan toimistoon. Hakemus kannattaa täyttää ennakkoon ja lähettää heti, kun tieto opiskelemaan pääsystä on tullut. Opintolainaa haetaan pankista. Ennen ulkomaalle lähtöä opiskelijan on syytä neuvotella pankin kanssa opintolainan nostamiseen ja maksamiseen liittyvistä yksityiskohdista. Päätoimisesti opintojaan harjoittavalle voidaan opintotukea myöntää myös lukuvuoden ulkopuolisille kesäkuukausille.

Saksassa yliopistossa opiskelevan on liitettävä hakemukseen opintosuunnitelma, josta käy ilmi kuinka monta viikkotuntia (SWS) sisältyy lukuvuoteen, mitkä aineet ja tutkintoajankohdat sisältyvät koulutukseen sekä mitkä opinnot täytyy olla suoritettu tutkinnon saamiseksi (erikseen, mitkä opinnot on suoritettava perusopinnoissa ja mitkä varsinaisissa opinnoissa).

Opintotukeen oikeuttavasta ajasta ovat voimassa samat enimmäistukisäännökset kuin kotimaisissa opinnoissa seuraavin poikkeuksin: Jos ulkomainen korkeakoulututkinto on laajuudeltaan tai kestoltaan suomalaista korkeakoulututkintoa suppeampi, opintotuki myönnetään opetusohjelman keston mukaan. Kela voi erityisestä syystä pidentää tukiaikaa enintään viidellä kuukaudella. Kun ulkomaisen korkeakoulututkinnon opetusohjelman mukainen keskimääräinen kesto ylittää 55 kuukautta, tuen enimmäisaika on 70 kuukautta.

Ulkomailla opiskelevan on vuosittain toimitettava Kelan opintotukikeskukselle läsnäolotodistus ja todistus opintosuorituksista. Opintosuunnitelman mukaisista opinnoista tulee olla suoritettu vuosittain vähintään 70 %. Perusopintojen (2 vuotta) jälkeinen välikoe tulee suorittaa viimeistään 2,5 vuoden kuluttua opintojen alkamisesta.

Valmistumisesta tai opintojen keskeyttämisestä on ulkomailla opiskelleen heti ilmoitettava Kelan opintotukikeskukselle.

Yli vuoden kestäneen ulkomailla opiskelun jälkeen opiskelija ei ole enää Suomen sosiaaliturvan piirissä, jos hän ei ole sitä erikseen Kelalta hakenut. Hakemuksia saa Kelan toimistoista. Sosiaaliturvan piiriin kuulumisesta riippuu esimerkiksi oikeus saada sairausvakuutusetuksia (ks. tarkemmin luku 10.2).

# II TYÖHARJOITTELU

## 7 Työharjoittelu Saksassa

### 7.1 Työharjoittelu

(teksti: Jaana Mutanen)

Saksa tarjoaa runsaasti erityyppisiä harjoittelumahdollisuuksia saksan kielen taitoisille opiskelijoille ja vastavalmistuneille. Tarjolla on harjoittelumahdollisuuksia mm. erityyppisissä toimintakeskuksissa ja järjestöissä, valtionhallinnossa sekä yrityksissä. Lyhytkestoinen työskentely ja harjoittelu saattaa olla palkatonta. Joskus harjoittelijalle maksetaan pientä palkkaa, keskimäärin 300–500 euroa/kk. Palkallisen harjoittelun toteutuminen on todennäköisempää yksityisellä sektorilla kuin julkisella ja isoissa kuin pienissä yrityksissä. Joissakin tapauksissa harjoittelujaksoihin voi hakea apurahoja.

Saksassa harjoittelu on viime vuosina nostanut profiiliaan. Saksalaisessa traditiossa tunnetaan erityyppisiä harjoittelujaksoja, kuten ns. opintoihin valmistava harjoittelu (*Vor- oder Grundpraktikum*), opintoihin liittyvä harjoittelu (*Fachpraktikum/Praxissemester*) tai vapaaehtoinen harjoittelu (*freiwilliges Praktikum*). Harjoittelun pituus vaihtelee opiskelevasta alasta riippuen 6–12 kuukauteen. Lisätietoja voi kysyä paikallisen oppilaitoksen harjoittelutoimistosta tai harjoitteluvastaavalta.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn kautta on tarjolla opintoihin liittyviä harjoittelupaikkoja eri alojen opiskelijoille tai vastavalmistuneille. Harjoittelupaikkoja on Suomen edustustoissa, kulttuuri-instituuteissa, vientikeskuksissa, matkailunedistämiskeskuksissa sekä Suomen kielen ja kulttuurin ulkomailla sijaitsevista opetuspisteistä.

Harjoittelun kesto on 3–6 kuukautta. Työnantaja määrittelee paikkatarjouksessa harjoittelijalta toivomansa opiskelualan. Harjoittelupaikkoja muissa CIMOn ohjelmissa löytyy erityisesti kieli- ja yhteiskuntatieteiden sekä kaupallisen, teknisen sekä luonnonvara-alan opiskelijoille. Harjoittelu tapahtuu yksityisellä tai julkisella sektorilla. Harjoittelupaikkoja on erityisesti Berliinissä ja Münchenissä, mutta jonkin verran myös muualla.

Saksasta löytyy myös jonkin verran kansainvälisiä organisaatioita. Harjoittelut kansainvälisissä organisaatioissa on tarkoitettu korkeakouluopintojensa loppuvaiheessa oleville opiskelijoille tai tutkintonsa jo suorittaneille, joilta vaaditaan mm. hyvää kielitaitoa. Harjoittelu on yleensä 1–6 kuukauden mittainen työskentelyjakso kyseessä olevan organisaation hallinnossa, päämajassa tai maanosan päämajassa, ja sen tarkoituksena on antaa harjoittelijalle yleiskuva kansainvälisen organisaation toiminnasta sekä käytännön työkokemusta päivittäisistä tehtävistä.

Harjoittelu kansainvälisissä organisaatioissa on useimmiten palkatonta, mutta tarjolla on joitakin apurahoja. Harjoittelun rahoituksen suunnittelu kannattaa käynnistää hyvissä ajoin, sillä esimerkiksi

erilaisten säätiöiden ja rahastojen apurahoilla on vuosittaiset hakuaikansa. Tietoa apurahoista saa mm. internetistä, lehdistä, SYL:in julkaisusta *Apurahat ja opintotuki* sekä CIMOn tieto- ja neuvon-  
tapalveluista. Kannattaa muistaa, että Kelan opintotukea voi käyttää myös opintoihin liittyvään,  
pakolliseen harjoitteluun ulkomailla. Myös CIMOlta voi hakea apurahaa korkeintaan kuuden kuu-  
kauden mittaisiin harjoitteluihin EU- ja YK-organisaatioissa. Apurahaa tällaisiin kansainvälisiin  
organisaatioihin haetaan CIMO:lta harjoittelupaikan varmistuttua.

Saksasta harjoittelupaikkoja kansainvälisistä organisaatioista voi etsiä mm. Kansainvälisten järjes-  
töjen yhdistyksen (*Unionin of International Associations*) www-sivuilta <http://www.uia.org/> .

Saksa kuuluu myös IAESTE-ohjelman vaihtomaihin (*The International Association for the Exchange  
of Students for Technical Experience*). IAESTE-ohjelmassa harjoittelu on tarkoitettu 18 vuotta täyttä-  
neille teknisten korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulujen insinööriopiskelijoille sekä eräille muille  
yliopistojen ja korkeakoulujen opiskelijoille. Hakijoilta edellytetään yleensä 2–3 vuoden opintoja se-  
kä vähintään englannin kielen taitoa. Harjoittelujaksot ovat 6–12 viikkoa ja tapahtuvat useimmiten  
kesäaikaan. IAESTE-ohjelmaa Suomessa hoitaa CIMO. Tarjolla olevat ohjelmat ja harjoittelupaikat  
voi tarkistaa CIMOn www-sivuilta (<http://www.cimo.fi/>).

Myös AIESEC tarjoaa harjoittelupaikkoja opiskelijoille tai vastavalmistuneille Saksassa. AI-  
ESEC-harjoittelu on suunnattu etupäässä kaupallisen ja IT-alan opiskelijoille sekä kasvatustie-  
teiden opiskelijoille. Harjoittelu on suunnattu loppuvaiheen opiskelijoille tai vastavalmistuneille.  
AIESEC-harjoittelu tapahtuu yksityisellä tai julkisella sektorilla. Harjoittelujaksojen pituudet ovat  
2–18 kuukautta.

Harjoittelupaikka Saksasta saattaa löytyä myös oman oppilaitoksen vaihtosopimusten tai eräiden  
opiskelijajärjestöjen kautta. Lisätietoja oman oppilaitoksen mahdollisista harjoittelijavaihto-ohjel-  
mista Saksaan voi kysyä oppilaitoksen ura- ja rekrytointipalveluista tai kansainvälisten asioiden  
toimistosta.

Harjoittelupaikan voi etsiä myös itse. Tämä vaatii omatoimisuutta ja aikaa. Vinkkejä mahdolli-  
sista harjoittelupaikoista paikan päällä voi kysyä oppilaitosten harjoittelutoimistoista, paikallisista  
opiskelijajärjestöistä, ammattiyhdistyksiltä ja kauppakamareilta. Myös www-palveluja ja paikallisia  
työvoimatoimistoja sekä Suomessa työvoimatoimistojen EURES-neuvoja kannattaa hyödyntää.  
Suurista saksalaisista alueellisista tai alan lehdistä saattaa myös olla apua mahdollisten harjoitte-  
lupaikkojen kartoituksessa. Tällaisia ovat esimerkiksi *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Süddeutsche  
Zeitung*, *Die Welt* (valtion hallinto ja akateeminen sektori), *Handelsblatt* tai *VDI-Nachrichten*. Tietoa  
kaupallisen ja teknisen alan tehtävistä löytyy julkaisuista *Berufsplanung für Management-Nachwuchs*  
ja *Berufsplanung für Ingenieure*. Tietoa työnantajista voi etsiä julkaisuista *Absolventen Jahrbuch* ja  
*Handbuch für Grossunternehmen*.

Kun opiskelija tai vastavalmistunut hakee harjoittelemaan Saksaan on hyvä muistaa, että saksalaiset  
työnantajat panevat painoa huolellisesti tehdyille hakemukselle. Työnhaku Saksassa on hyvin muo-

dollista. On tärkeää muistaa merkitä hakemukseen harjoittelun kannalta keskeinen työkokemus. CV:hen ei kannata jättää ”aukkoja”. Saksalaisen tavan mukaan työntekijöitä valittaessa järjestetään usein haastatteluja, kyseeseen voi tulla myös puhelinhaastattelu. Myös työhönottotestejä on käytössä. Päätöksen teko harjoittelijan hyväksymisestä tai hylkäämisestä kestää Saksassa kahdesta kuuteen kuukauteen. Saksalaisen tradition mukaisesti hakemuksen liitteineen saa yleensä takaisin.

## 7.2 Leonardo da Vinci -ohjelma

Suomalaisten ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien sekä vastavalmistuneiden ja nuorten työntekijöiden/työttömien on mahdollista lähteä Saksaan työharjoitteluun Euroopan unionin Leonardo da Vinci -ohjelman kautta. Ohjelmassa tuetaan opiskelija- ja harjoittelijavaihtoa sekä asiantuntijavaihtoa. Yksityiset henkilöt eivät voi tehdä hakemusta, vaan apurahaa hakevat oppilaitokset, yritykset tai muut organisaatiot, jotka jakavat saamansa tuen edelleen hankkeensa tavoitteiden mukaisesti. 1–6 viikkoa kestävät asiantuntijavaihdot on tarkoitettu lähinnä opettajille, kouluttajille ja henkilöstövastaaville oppilaitoksissa ja yrityksissä.

Opiskelija- ja harjoittelijavaihdot voivat koskea ammatillisessa peruskoulutuksessa olevien harjoittelua ulkomaisessa oppilaitoksessa tai yrityksessä (3–39 viikkoa) ja ammatillisen peruskoulutuksen tai oppisopimuksen suorittaneiden nuorten työntekijöiden tai työttömien ulkomaanharjoittelua oppilaitoksissa tai oman alansa työpaikoilla (3–26 viikkoa). Lisätietoja ohjelman opiskelija- ja harjoittelijavaihdosta saa CIMOn lisäksi oppilaitosten kansainvälisistä asioista vastaavilta henkilöiltä.

## 7.3 Comenius-ohjelma

Comenius on osa EU:n Elinikäisen oppimisen ohjelmaa, jossa tarjotaan mahdollisuuksia euroopalaiseen koulualan yhteistyöhön aina esikouluista korkeakouluihin saakka. Comenius-ohjelmassa tuetaan oppilaiden ja opettajien liikkuvuutta, hankeyhteistyötä sekä verkostoitumista. Ohjelman tavoitteena on mm. auttaa nuoria ja opetushenkilöstöä ymmärtämään Euroopan kulttuurien ja kielten moninaisuutta ja arvoa sekä saavuttamaan Euroopan aktiivisen kansalaisuuden edellyttämät perustiedot ja taidot. Ohjelmaan voivat osallistua EU:n jäsenvaltiot, Eta-maat sekä Bulgaria, Romania ja Turkki.

Ohjelma tarjoaa esimerkiksi kieltenopettajaksi opiskeleville ja eräille opettajille mahdollisuuden hakeutua Comenius-apulaisopettajaharjoitteluun. Apulaisopettajat työskentelevät 3-8 kuukautta vastaanottavan maan päiväkodissa, esiasteen tai perusasteen koulussa, lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa tai aikuisoppilaitoksessa. Apulaisopettajalle maksetaan edestakainen matka kohde- maahan ja kuukausittaista apurahaa elinkustannusten kattamiseen.

Ohjelmassa tuetaan myös opettajien täydennyskoulutusta sekä yhteistyöhankkeita nuorten

kielitaidon parantamiseksi. Comenius-koulujen yhteistyöhankkeissa on mahdollista mm. hakea tukea oppilaiden liikkuvuuteen. Nämä hankkeet ovat kahden oppilaitoksen välisiä, yksivuotisia hankkeita, joiden tavoitteena on motivoida nuoria kielten opiskeluun ja antaa heille mahdollisuus käytännön kielitaidon parantamiseen. Hankkeita voivat hakea peruskoulut (vähintään 12-vuotiaat oppilaat), lukiot ja toisen asteen ammatilliset oppilaitokset, ne on tarkoitettu vähintään 10 hengen oppilasryhmille sekä heidän opettajilleen, ja niihin sisältyy kahden viikon vastavuoroiset oppilasvaihdot yhteistyökoulun kanssa. Lisätietoja Comenius-ohjelmasta saa CIMOn [www-palvelusta](#).

# III TYÖSKENTELEY

## 8 Työskentely Saksassa

Työnhakuun tai työskentelyyn Saksassa kannattaa valmistautua hyvissä ajoin ennen lähtöä. Internetin kautta on saatavissa runsaasti tietoa – keskeisiä osoitteita ovat Saksan työhallinnon sivut ([www.arbeitsagentur.de](http://www.arbeitsagentur.de)) ja EURES -portaali <http://europa.eu.int/eures>), joissa molemmissa on avointen työpaikkojen lisäksi hyvin paljon yksityiskohtaista tietoa kaikista työelämään liittyvistä asioista.

Suomessa voi tiedustella työskentelystä ja työnhausta Saksassa suurimpien työvoimatoimistojen EURES-neuvojilta, jotka kuuluvat Euroopan laajuiseen, noin 700 neuvojaa käsittävään yhteistyöverkostoon. Monissa pienemmissäkin työvoimatoimistoissa on nykyisin EURES -asioita tuntevia virkailijoita. EURES-neuvojat tekevät tiivistä yhteistyötä ulkomaisten kollegojensa kanssa, järjestävät erilaisia tiedotus- ja rekrytointitilaisuuksia ja ottavat tarvittaessa henkilökohtaisesti yhteyttä eri maiden paikallisiin neuvojiin. Suomen kielellä informaatiota löytyy osoitteesta [www.mol.fi/eures](http://www.mol.fi/eures), josta löytyvät myös suomalaisten EURES -neuvojen yhteystiedot sekä tiedot ajankohtaisista rekrytoinneista. Sivulla on myös muuta hyödyllistä tietoa, mm. maastamuuttajan muistilista.

Saksan työttömyysaste on ollut pari viimeistä vuotta ennätyslukemissa. Helmikuussa 2006 se oli 12,2 %, mikä tarkoittaa yli viittä miljoonaa työtöntä. Ulkomaalaisen ei siis ole tällä hetkellä kovin helppo löytää Saksasta työ- tai harjoittelupaikkaa. Työtilanne vaihtelee kuitenkin paljon alueellisesti; korkeinta työttömyys on Saksan itäosissa, jopa lähes 20 %. Paras työtilanne on eteläisen Saksan vaurailta alueilla, kuten Baijerissa, jossa oli 8,5 % työttömyys ja Baden-Württembergissä, jossa oli 7,2 % työttömyys.

Saksan kielen taito on aina ollut Saksassa työskennellessä tärkeä, mutta korkean työttömyyden aikoina, kun työnantajalle on tarjolla paljon työvoimaa myös paikallisesti, on työpaikan löytäminen ilman saksan kielen taitoa melkein mahdotonta. IT-alalla ja joissakin akateemisissa ammateissa saattaa olla mahdollista tulla toimeen pelkällä englannin kielellä.

### 8.1 Työntekijöiden oikeudet

EU ja ETA-maiden kansalaisilla on oikeus asua, etsiä ja tehdä työtä Saksassa ilman työlupaa. Tätä oikeutta rajoittaa kuitenkin uusien EU-kansalaisten siirtymäaika (koskee Viron, Liettuan, Latvian, Puolan, Slovakian, Slovenian, Tšekin ja Unkarin kansalaisia), joka näillä näkymin tulee jatkumaan vuoteen 2009 saakka. Mainittujen maiden kansalaisten on selvítettävä työluvan saantimahdollisuudet ennen työn aloittamista Saksan työhallinnon kanssa.

Yleensä työntöon voi aloittaa heti maahan saapumisen jälkeen, mutta joidenkin ammattien har-

joittamisessa on rajoituksia: esimerkiksi terveydenhuollon työntekijöiden on rekisteröidyttävä ja saatava tutkintonsa tunnustetuksi Saksassa ennen työskentelyn aloittamista. Lisätietoa ammateista, joissa tutkinnon tunnustaminen ja rekisteröityminen vaaditaan löydät EURES -portaalista tai lähimmältä EURES -neuvojalta. Saksassa työskentelevillä suomalaisilla on muutoin samat oikeudet kuin saksalaisilla suhteessa työpaikkaan, työskentelyolosuhteisiin, asunnon saamiseen, ammatilliseen koulutukseen, sosiaaliturvaan ja ammattiliiton jäsenyyteen. Perheenjäsenillä on oikeus tulla mukaan ja saada samat oikeudet.

## 8.2 Työn hakeminen

Saksan työhallinnon kotisivut löytyvät osoitteesta [www.arbeitsagentur.de](http://www.arbeitsagentur.de). Sivuilta löytyy myös yksityiskohtainen, 43-sivuinen *Leben und Arbeiten in Deutschland* -opas (myös englanniksi) koskien työskentelyä ja asumista Saksassa. Tietoja Saksan avoimista työpaikoista, työmarkkinoista ja työskentelyoloista löytyy myös EURES -portaalista (*Labour Market Information, Living and Working Conditions*). Portaalissa on myös CV-tietopankki (*CV Search*), jossa työnhakijat voivat esittäytyä suoraan työnantajille tallentamalla oman työhakemuksensa ja ansioluettelonsa. Aina kannattaa kysellä myös suoraan työnantajilta ”piilotyöpaikkoja”.

Suomen työhallinnon sivuilta ([www.mol.fi](http://www.mol.fi)) löytyvät sellaiset Saksassa avoinna olevat työpaikat, joihin työnantaja hakee nimenomaan suomalaisia työntekijöitä (>Avoimet työpaikat > Ulkomaat > Saksa).

Saksassa, kuten muuallakin maailmassa, henkilökohtaiset suhteet ovat usein arvokkaita työnhaussa. Töitä etsiessä kannattaakin olla aktiivinen ja jos mahdollista käydä henkilökohtaisesti esittäytymässä.

### Työhakemus

Työhakemus sisältää selkeän ansioluettelon eli CV:n (*Curriculum Vitae/Lebenslauf*), hakukirjeen (*Bewerbungsschreiben*), kopion viimeisestä (tai haettavan työn kannalta tärkeimmästä) opiskelutodistuksesta ja mahdolliset muut tärkeät kopiot työ- ja opiskeluhistoriasta. Älä koskaan lähetä työnantajalle alkuperäisiä todistuksiasi. Todistukset pitää kääntää työnantajan ymmärtämälle kielelle (mieluiten saksaksi). Riittääkö todistuksista oma käännös vai onko ne käännettävä virallisella kielenkääntäjällä riippuu siitä, minkä tasoisesta työpaikasta on kyse. Lyhytaikaiseen kesätyöpaikkaan riittää varmastikin oma käännös, mutta vakituisen insinöörin työpaikkaan täytyy todistukset käännettävä. Asia kannattaa kuitenkin aina viime kädessä tarkistaa työnantajalta.

CV etenee tuoreimmasta työ- ja opiskeluhistoriasta vanhimpaan ja sen pituus saa olla enintään kaksi A4-liuskaa. Hakukirjeeseen kirjoitetaan sellainen oleellinen tieto, joka ei käy ilmi CV:stä, kuten mm. mistä sait tiedon työpaikasta, miksi juuri sinä olisit kyseiseen paikkaan sopiva työntekijä, milloin voisit aloittaa työn ja kuinka kauan haluat työskennellä. Hakukirjeessä kannattaa myös esittää

työnantajalle toivomus asunnon järjestämisestä tai avustamisesta sen saannissa, jos se on kohdallasi tarpeen. Hakukirje ei saa olla liian pitkä, sopiva pituus on esimerkiksi puoli liuskaa. Laadukas (kasvo)valokuva liitetään CV:n oikeaan ylänurkkaan, ei hakukirjeeseen. Sekä CV että hakukirje allekirjoitetaan (paikka, päiväys ja allekirjoitus).

Jos hakemus on pyydetty postittamaan kirjeessä eli sähköpostihakemus ei kelpaa, laitetaan kaikki hakupaperit mieluiten muovikansioon ("sidontakansio").

Yhtenäinen eurooppalainen CV-malli löytyy EURES -portaalista (> sähköiset ansioluettelot). Ks. myös luku 2.5., jossa kerrotaan Europassista.

### Työvoimatoimistot

Saksan julkinen työnvälitys on nimeltään Bundesagentur für Arbeit (BA), jonka palveluja EU ja ETA-kansalaiset voivat käyttää ilmoittautumalla jossakin paikallisessa toimistossa. Yhteystiedot löytyvät BA:n kotisivuilta [www.arbeitsagentur.de](http://www.arbeitsagentur.de) (> Kontakt > Arbeitsagenturen).

Saksalaisten EURES -neuvojen yhteystiedot löytyvät jo aiemmin mainitusta EURES -portaalista, mutta suositeltavaa on ottaa ensin yhteyttä kotimaan EURES-neuvojiin.

### Yksityiset työnvälitystoimistot

Yksityisten työnvälitystoimistojen merkitys kasvaa koko ajan varsinkin alakohtaisessa työnvälityksessä. Yksityisten työnvälitystoimistojen osoitteet löytyvät kattavasti Saksan työhallinnon kotisivuilta nopeimmin laittamalla hakutekijäksi (*Suche*) "Arbeitsmarktportal".

### Sanomalehdet

Työpaikkailmoituksia on sanomalehdissä varsinkin keskiviikkoisin ja viikonloppuisin. Valtakunnallisia lehtiä ovat mm. Frankfurter Allgemeine Zeitung, Süddeutsche Zeitung, Die Welt, Handelsblatt ja Die Zeit. Työpaikkailmoitukset löytyvät osoitteista <http://stellenmarkt.faz.net>, <http://stellenmarkt.sueddeutsche.de>, <http://stepstone.welt.de>, [www.handelsblatt.de](http://www.handelsblatt.de) (>Karriere) ja [www.zeit.de](http://www.zeit.de) (akateemiset alat).

### Yritysten rekrytointisivut ja keltaiset sivut

Kaikkia työpaikkoja ei ilmoiteta julkiseen hakuun tai sanomalehtiin. Monet yritykset rekrytoivat pelkästään omien kotisivujensa kautta. Kiinnostavia yrityksiä kannattaa kartoittaa myös keltaisten sivujen kautta ([www.gelbseiten.de](http://www.gelbseiten.de)).

## 8.3 Työsuhdeasiat

Työsuhteen solmimisen ja työehtojen täytyy noudattaa työskentelymaan säädöksiä.

### Työsopimus

Työsopimus (*Arbeitsvertrag*) voidaan solmia joko kirjallisesti tai suullisesti. Kirjallinen sopiminen on aina suositeltavaa, mutta vaikka sopimus olisi tehty pelkästään suullisesti, on työnantajan annettava kuukauden kuluessa työsuhteen alkamisesta keskeiset työehdot (kuten palkka, työaika, lomaoikeus, irtisanomisaika) kirjallisesti työntekijälle tiedoksi. Jos kyseessä on määräaikainen työ, täytyy molempien osapuolten aina allekirjoittaa kirjallinen työ sopimus; muutoin työsuhde katsotaan toistaiseksi voimassa olevaksi. On tärkeää varmistaa, että saat kopion työ sopimuksesta ja ymmärrät täysin, mitä sopimuksessa sanotaan.

Koeaika on yleisimmin kuusi kuukautta. Tänä aikana irtisanomisaika on 14 päivää, ja irtisanomista ei tarvitse perustella. Muutoin irtisanomisaika määräytyy työsuhteen keston mukaan.

### Työaika ja palkkaus

Työehtosopimukset määrittävät alakohtaisesti noudatettavan työajan, mutta kokoaikatyössä on yleisin viikkotyöaika noin 40 tuntia. Vähintään kuusituntiseen työpäivään pitää sisältyä yksi puolen tunnin tauko. Jos kokonaistyöaika on vähintään yhdeksän tuntia, on tauon pituus 45 minuuttia. Työpäivä saa olla enimmillään kymmentuntinen, mutta tällöin on seuraavan puolen vuoden aikana tasoitettava työtunnit siten, että keskimääräiseksi työajaksi tulee kahdeksan tuntia päivässä.

Yleisimmin työskennellään viitenä päivänä viikossa, mutta on aloja (kuten terveydenhoito, hotelli- ja ravintola-ala), joilla työaika saa jakautua kuudelle arkipäivälle ja olla kaikkiaan 48 tuntia viikossa.

Työehtosopimukseen (*Tarifvertrag, Kollektivvertrag*) perustuvat palkkasopimukset ovat yleisiä monilla aloilla ja minimipalkat vaihtelevat alalta toiselle työehtosopimusten mukaan. Osoitteessa [www.tarifvertrag.de](http://www.tarifvertrag.de) on tietoa työehtosopimuksista sekä niiden työaika- ja palkkamääräyksistä osavaltioittain ja aloittain.

### Lomaoikeus

Yleisimmin työntekijällä on oikeus 30 päivän vuosilomaan, mikä tarkoittaa kuutta viikkoa vuodessa. Työehtosopimuksissa voi olla sovittu muunkin pituisia lomaoikeuksia, mutta minimilomaoikeus on kuitenkin kaikille 24 lomapäivää ja alle 18-vuotiaille 25 lomapäivää.

## Irtisanomisaika

Toistaiseksi voimassa olevia työsopimuksia koskevat irtisanomisajat vaihtelevat sen mukaan, kuinka pitkä työsuhde on kyseessä. Alle kaksi vuotta kestäneissä työsuhteissa irtisanomisaika on työnantajan puolelta vähintään kuukausi siten, että työsuhde päätetään kalenterikuukauden loppuun. Työntekijän puolelta irtisanomisaika on kuukausi siten, että työsuhde päättyy joko kuukauden 15. päivä tai kalenterikuukauden lopussa.

Luonnollisesti irtisanominen on puolin ja toisin mahdollista myös, jos jompikumpi osapuoli rikkoo työsopimusta.

Työsuhteen päätyttyä on työnantaja velvollinen antamaan työntekijälle työtodistuksen, verokortin ja todistukset pidätetyistä sosiaaliturvamaksuista.

## 8.4 Verotus

Kun työskennellään Saksassa, niin myös verot maksetaan Saksaan. On hyvä selvittää verotusasiat perusteellisesti työnantajan kanssa ennen kuin ottaa työn vastaan. Kannattaa myös selvittää asiat omassa verotoimistossa ennen lähtöä. Lisätietoa ulkomaan verotuksesta löytyy Suomen verohallinnon sivuilta [www.vero.fi](http://www.vero.fi) (> vero-ohjeet > kv.tilanteet > ulkomaantyöskentelyn verotus).

Työnantaja pidättää palkasta verot ja sosiaaliturvamaksut. Verokortin (*Lohnsteuerkarte*) saa paikallisesta verotoimistosta (*Steueramt*). Verokortti pitää antaa työnantajalle ennen ensimmäistä palkanmaksua. Saksan valtiovarainministeriön sivuilta [www.bundesfinanzministerium.de](http://www.bundesfinanzministerium.de) löytyy tietoa verotuksesta ja paikallisten verotoimistojen yhteystiedot sekä verolaskuri (*interaktiver Abgabenrechner*, vain saksaksi). Englanniksi tietoa löytyy parhaiten osoitteesta [www.german-taxation.com](http://www.german-taxation.com) (tosin sivuja ei ole päivitetty 2004 jälkeen).

## 8.5 Työttömyys, sosiaaliturva ja eläkkeet

### Työttömyys Saksassa

Jos Saksassa jää työttömäksi, pitää työttömyysturvaa saadakseen ilmoittautua paikalliseen työvoimatoimistoon, joka myös hoitaa työttömyysturvan maksamisen. Jos työskentelyaika Saksassa on lyhyempi kuin vaadittava työssäoloehto, voi sitä täydentää Suomessa tai muussa EU/ETA-maassa tehdyllä työllä. Tätä varten tarvitaan lomake E301, jonka saa Suomessa työttömyysturvan maksajalta eli joko Kelasta tai työttömyyskassalta.

Työttömyyspäivärahan (*Arbeitslosengeld*) saamiseksi on työskentelyaikaa löydettävä edellisen kahden vuoden aikana yhteensä 360 päivää (ns. työssäoloehto). Työttömyyspäivärahaa makse-

taan 6–18 kuukautta työhistorian pituuden mukaan ja se maksetaan jokaiselta kalenteripäivältä. Päivärahan suuruuteen vaikuttaa edeltävän palkan suuruus, veroprosentti ja mm. se, onko lapsia. Saksan työhallinnon sivuilta löytyy laskuri (*selbstberechnung Arbeitslosengeld*). Suuntaa antavasti voi kuitenkin sanoa, että esimerkiksi 1500 euron bruttopalkalla (vuonna 2006) saisi työttömäksi jäädessään työttömyyspäivärahaa 625 euroa nettona kuukaudessa.

Jos työssäolohehto ei täyty tai jostain muusta syystä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan voidaan työttömälle maksaa tarveharkintaista työttömyyspäiväraha II:sta (*Arbeitslosengeld II*), joka on suuruudeltaan lännessä (vanhat osavaltiot) enintään 345 ja idässä (uudet osavaltiot) 331 euroa kuukaudessa.

### Suomessa maksettavan työttömyysturvan siirto

Jos on oikeutettu työttömyysturvaan Suomessa ja on ollut työttömänä työnhakijana kotimaassa vähintään neljä viikkoa ennen lähtöä, voi siirtää oman työttömyysturvansa kolmen kuukauden ajaksi Saksaan, kun etsii sieltä työtä. Työttömyysturva siirretään lomakkeella E303, jonka saa Kelasta tai työttömyyskassasta. Työmarkkinatukea ei voi siirtää toiseen maahan. Työvoimatoimistoon pitää ilmoittaa aikomuksestaan lähteä työnhakuun toiseen EU ja ETA-maahan ja pyytää hyvissä ajoin (noin 2–3 viikkoa ennen lähtöä) lomake E303 työttömyysturvan maksajalta.

Työnhakumaassa on ilmoitauduttava paikalliseen työvoimatoimistoon työnhakijaksi seitsemän päivän kuluessa siitä, kun työnhaku Suomessa on päättynyt. Paikallinen työvoimatoimisto maksaa tällöin nettona saman summan, jonka hakija saisi Suomessa työttömänä ollessaan. Paikallinen työvoimatoimisto antaa myös ohjeet työnhakua varten (mm. kuinka usein mahdollisesti pitää ilmoittautua työnhaun aikana työvoimatoimistossa). Jos työtä ei löydy kolmen kuukauden aikana ja haluaa säilyttää työttömyysturvansa Suomessa, täytyy palata takaisin Suomeen ja ilmoittautua työvoimatoimistoon ennen kuin kolmen kuukauden määräaika on kulunut umpeen.

Lisätietoa työttömyysturvasta ulkomailla löytyy osoitteesta [www.tyj.fi](http://www.tyj.fi) (> Työttömyysturva ja työ ulkomailla).

### Sosiaaliturva

EU:n alueella, siis myös Saksassa, sosiaaliturvaa säätelevät yhteisöalueen koordinaatiosäännökset eliasetukset 1408/71 ja 574/72. Työnteon aloittaminen Saksassa liittyy työntekijän mm. sairaus- ja työttömyysvakuutukseen. Työnhakijan kannattaa ottaa mukaan Kelasta haettava uusi eurooppalainen sairaanhoitokortti, joka antaa oikeuden perusterveydenhuoltoon ennen työn löytymistä.

Saksan sosiaaliturvasta lisää <http://www.deutsche-sozialversicherung.de/> ja sairaskassoista <http://www.krankenversicherung-online.eu.com>. Työnantaja pidättää palkasta suoraan sosiaaliturvamaksut.

## Eläkkeet

Jos on työskennellyt Saksassa tai muissa EU ja ETA-maissa, on oikeutettu kunkin maan eläkkeeseen ansaitun suuruisena. Lakisääteisen eläkeiän koittaessa tehty työ lasketaan hyväksi lopullisessa eläkkeessä. Lisätietoja saa omasta eläkelaitoksesta tai Eläketurvakeskuksesta [www.etk.fi](http://www.etk.fi).

## Muistettavaa

Ennen kuin palaa Suomeen tai siirtyy toiseen maahan työskennelyään Saksassa, on syytä varmistaa, että on saanut jokaisesta työsuhteesta työ- ja palkkatodistuksen. Esittämällä nämä todistukset lähimmässä saksalaisessa työvoimatoimistossa saa E301-lomakkeen, johon on kirjattu kaikki Saksassa tehdyt työt. Tämä E301-lomake tarvitaan myöhemmin, jos hakee työttömyysturvaa Suomes-  
sa tai jossakin toisessa EU tai ETA-maassa.

# 8.6 Työhön Saksaan aikovan tarkistuslista

## Tarkistuslista

Ennen kuin vastaanotat työn, varmista että:

- sinulla on voimassa oleva passi
- ymmärrät täysin työsopimuksen ja työsuhteen ehdot
- tiedät palkanmaksutavan ja -ajan
- tiedät, mitä matkajärjestelyjä on tehtävä ja kumpi ne maksaa, sinä vai työnantajasi
- sinulla on majoitus alueella jonne muutat
- sinulla on mukana Kelan myöntämä eurooppalainen sairaanhoitokortti ja halutessasi yksityinen sairaus- ja tapaturmavakuutus
- sinulla on riittävästi rahaa palkanmaksuun saakka tai kotiinpaluuseen, jos se on tarpeen

# IV MUITA KANSAINVÄLISTYMISS- VAIHTOEHTOJA

## 9 Au pairiksi, vaihto-oppilaaksi, nuorisovaihtoon vai vapaaehtoistyöhön

### 9.1 Au pair

Au pairina oleskelun tarkoituksena on käytännön kielitaidon parantaminen työskentelemällä ulkomaisessa perheessä noin 40 tuntia viikossa. Korvauksena työstä on majoitus omassa huoneessa, ateriat ja taskuraha. Työnantajaperheen on huolehdittava myös au pairin vakuutusturvasta sairauden ja tapaturman varalta. Au pair -paikat ovat avoimia 18–29 -vuotiaille naisille ja miehille. Hakijalla on oltava kokemusta kotitöistä ja lastenhoidosta.

Suomessa au pair -paikkoja välittää mm. Allianssi ry. Saksassa *Gütegemeinschaft Au pair e.V.* ylläpitää listaa luotettavista au pair -välitystoimistoista. (ks. [www.guetegemeinschaft-aupair.de](http://www.guetegemeinschaft-aupair.de)).

### 9.2 Vaihto-oppilasvuosi Saksassa

(Suomi-Saksa Yhdistysten liitto ry)

Suomi-Saksa Yhdistysten liitto järjestää lukiolaisille (harkinnan mukaan myös 9. luokkalaisille) kokovuosisivaittoa Baden-Württembergin osavaltiossa, kolmen kuukauden vaihtoa Ala-Saksin osavaltiossa ja 4 viikon kesävaihtoa kaikissa Saksan osavaltioissa.

*Kokovuosisivaittopaikkoja* on tarjolla vuosittain n. 15. Vaihto maksaa matkoiheen noin 2500–3000 euroa. Maksut koostuvat perheelle maksettavasta kuukausimaksusta, matkakuluista, vakuutuksesta, starttiseminaarista ja toimistomaksuista. Vaihto on ns. korvaavaa vaihtoa, joten vaihto-oppilas voi saada harkinnan mukaan osan suorituksistaan hyväksytyä omassa koulussaan ja se kuuluu opintotuen piiriin. Oppilas voi saada vanhempien tuloista riippuen opintotukea ja/tai asumistukea. Lähtö on syyskuun puolella välissä, vaihdon alussa 3 päivän starttiseminaari Saksassa. Paluu tapahtuu kesä-heinäkuun vaihteessa. Oppilaat asuvat perheissä ja käyvät paikallista koulua.

*Kolmen kuukauden vaihto Ala-Saksin osavaltion kanssa.* Alkaa vuosittain elokuussa, paluu on marras-joulukuun vaihteessa, lokakuussa on 2 viikon syysloma. Paluun voi sovittaa oman koulun kursisijaksojen mukaan. Vaihto ei kuulu opintotuen piiriin. Oppilaat asuvat perheissä ja käyvät paikallista koulua. Kustannukset ovat yhteensä noin 1500 euroa. Maksut koostuvat perheelle maksettavasta kuukausimaksusta, matkakuluista, vakuutuksesta, pienimuotoisesta starttiseminaarista ja toimistomaksuista. Paikkoja noin n. 15.

*Kesävaihto* on mahdollista kaikissa Saksan osavaltioissa kesä-heinäkuussa. Tarkemmat ajankohdat vaihtelevat osavaltioittain alueen lomien alkamisesta riippuen. Kesävaihdon hinta on matkoineen noin 500–700 euroa. Maksut koostuvat perheelle maksettavasta kuukausimaksusta, matkakuluista, vakuutuksesta ja toimistomaksuista. Paikkoja on vuosittain noin 170.

Kaikissa edellä esitellyissä vaihdoissa yhteistyökumppanina on Deutsch-Finnische-Gesellschaft (DFG). Suomen Opetushallitus tukee näitä vaihto-ohjelmia.

Hakuaika kaikkiin vaihtoihin päättyy vuosittain marraskuun lopussa. Tieto hyväksymisestä annetaan tammikuussa. Alkuvuodesta kannattaa tiedustella peruutuspaikkoja. Lisätietoja löydät sivuilta [www.ssyl.fi](http://www.ssyl.fi), yhteydenotto sähköpostilla osoitteeseen [info@ssyl.fi](mailto:info@ssyl.fi).

## 9.3 Vaihto Saksasta Suomeen

Suomessa on mahdollista ryhtyä myös isäntäperheeksi saksalaisille koululaisille; isäntäperheitä haetaan ympäri Suomea. Yhä useampi saksalainen nuori on kiinnostunut koulupaikasta Suomessa. Hakijoita on sekä neljän viikon kesävaihtoon että kokovuosivaihtoon. Lisätietoja: Suomi-Saksa Yhdistysten liitto ry/Pirjo Luoto 09-6227 0200 tai [info@ssyl.fi](mailto:info@ssyl.fi)

## 9.4 Euroopan Unionin Nuoriso-ohjelma

Euroopan unionin nykyisen Nuoriso-ohjelman kausi päättyy vuoden 2006 lopussa. Uusi ”Youth in Action” -ohjelma alkaa 2007 ja päättyy 2013. Ohjelma suuntautuu pääasiassa 15–28 vuotiaille nuorille, mutta tiettyjen alaohjelmien puitteissa ikäjakauma 13–30 tulee myös olemaan mahdollista.

Uudessa ohjelmassa säilyy nykyisestä ohjelmasta nuorten ryhmätapaamiset, nuorisoaloitteet ja vapaaehtoispalvelu. Myös nuorten parissa toimiville tulee mahdollisuuksia toteuttaa projekteja.

## 9.5 Työleirit

Kansainvälisillä työleireillä tehdään vapaaehtoistyötä monikulttuurisessa ryhmässä paikallisen yleishyödyllisen tahon hyväksi. Työleirille osallistuminen on hyvä tapa hankkia kansainvälistä kokemusta ja tehdä vapaaehtoistyötä esim. loman aikana, sillä useimmiten leirit kestävät 2–3 viikkoa. Leirejä järjestetään eri puolilla maailmaa, pääsääntöisesti kesäisin.

Työleirille otetaan useimmiten 5–25 vapaaehtoista, usein vain kaksi yhdestä maasta. Osallistujat ovat yleensä 18–30 -vuotiaita. Työtä tehdään yhdessä 6–8 tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa. Leirityöstä ei makseta palkkaa, vaan työtä tehdään ruokaa ja majoitusta vastaan.

Kansainvälisiä työleirejä järjestävät erilaiset järjestöt ja organisaatiot. Usein samat organisaatiot järjestävät tai välittävät sekä pidempiä vapaaehtoistyöjaksoja että työleirejä. Kansainvälisille työleireille voi hakea esimerkiksi Kansainvälisen vapaaehtoistyö ry:n (KVT) ja Suomen nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n kautta.

# V ULKOMAILLA OLESKELUUN LIITTYVIÄ KÄYTÄNNÖN ASIOITA

## 10 Ulkomailla oleskeluun liittyviä käytännön asioita Saksassa

### 10.1 Asuminen

Saksassa korkeakouluopiskelija hankkii asunnon itse. Varsinkin suurissa kaupungeissa se voi olla hankalaa, joten asuntoa kannattaa ryhtyä etsimään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Korkeakoulun kansainvälisten asioiden toimisto, ylioppilaskunta sekä opiskelijajärjestöt (AStA/USTa/StuRa) auttavat asunnon etsimisessä. Joissakin yliopistoissa toimii vaihtoon lähtevien opiskelijoiden asuntojen välitys ko. yliopistoon saapuville opiskelijoille. Ilmoituksia vapaista asunnoista kannattaa etsiä paikallislehdistä, opiskelijalehdistä ja yliopiston ilmoitustauluilta sekä netistä.

Ylioppilaskunta sekä yksityiset ja uskonnolliset järjestöt ylläpitävät opiskelija-asuntoloita. Asuntoloiden määrä on kuitenkin riittämätön kysyntään nähden, joten jonotusajat näihin asuntoloihin ovat pitkät, mutta yleensä sitkeä odotus palkitaan jossain vaiheessa. Korkeakoulun kansainvälisten asioiden toimisto neuvoo hakuprosessissa opiskelija-asuntoloihin. Suurin osa saksalaisista ja ulkomaisista opiskelijoista joutuu etsimään asuntonsa vapailta markkinoilta. Kaupungista ja asunnon/huoneen sijainnista riippuen opiskelijat maksavat asumisestaan keskimäärin 210–325 euroa/kk. Opiskelijat asuvat usein kommuunissa, ”kimppakämpässä” (*Wohngemeinschaft, WG*) eli he vuokraavat asunnon yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa, jolloin jokaisella on oma huone, mutta keittiö- ja pesutilat ovat yhteiset.

Saksalaisten korkeakoulujen ylioppilaskuntien kattojärjestö *Deutsches Studentenwerk (DSW)* on kehittänyt ulkomaisia opiskelijoita varten myös erillisen ”palvelupaketin” (*Servicepaket*), joka helpottaa kotiutumista uuteen yliopistoon ja opiskelijaelämään. Paketti sisältää huoneen opiskelija-asuntolassa, pakollisen maksun ylioppilaskunnan palveluista (*Sozialgebühr/Semesterbeitrag*), joissakin korkeakouluissa lisäksi ns. lukukausilipun (*Semesterticket*), jolla voi matkustaa koko lukukauden ajan ilmaiseksi paikallisliikenteessä sekä tutorin palvelut. Palvelupaketti maksaa 205–375 euroa kuukaudessa vuonna 2006. Lisäksi joidenkin korkeakoulujen ylioppilaskunnat tarjoavat mm. kieli- tai liikuntakursseja. Palvelupakettien määrä on rajattu, ja pakettin voi saada vain yhdeksi lukukaudeksi (6 kuukautta) eikä sitä ole tarjolla jokaisessa korkeakoulussa.

Asunnon etsiminen ennen maahan muuttamista:

- Huone opiskelija-asuntolassa (ks. hakuohjeet yliopiston kotisivulta)
- Yksityiset opiskelijasuntolat (ks. hakuohjeet yliopiston kotisivulta)
- Opiskelija-asuntoja netissä: [www.studenten-wohnung.de](http://www.studenten-wohnung.de)

- Paikallisen ylioppilaskunnan, Studentenwerkin Servicepaket ([www.studentenwerke.de/main/default.asp?id=09202](http://www.studentenwerke.de/main/default.asp?id=09202))

Asunnon etsiminen paikan päällä:

- Huone opiskelija-asuntolassa tai yksityisessä opiskelija-asuntolassa (tiedustele suoraan yliopistosta)
- Yliopiston ilmoitustaulu, Schwarzes Brett
- Paikalliset sanomalehdet (asuntoilmoitukset keskiviikkoisin ja sunnuntaisin)
- Asunnonvälittäjät (voi tulla kalliiksi)

## 10.2 Terveysturva ja vakuutukset

Henkilö, jonka tarkoituksena on oleskella ulkomailla enintään vuoden ajan voi lähtökohtaisesti edelleen kuulua Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Hänen tarvitsee vain ilmoittaa ulkomaille lähdöstä Kelaan.

Jos ulkomailla opiskelu kestää yli vuoden, tulee opiskelijan hakea Kelan päätöstä Suomen sosiaaliturvan piiriin kuulumisesta ulkomailla opiskelun ajaksi. Päätöksen edellytyksenä on, että henkilö on ennen opiskelun aloittamista asunut Suomessa tai kuulunut muusta syystä Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin ja että hänellä on kiinteät siteet Suomeen. Edellytyksenä on lisäksi opintojen päätoimisuus eli se, että opiskelija saa opintoihinsa opintotukea Suomesta tai esittää oppilaitoksen selvityksen siitä, että opiskelu on päätoimista ja tutkintoon johtavaa.

Päätöstä Suomen sosiaaliturvan piiriin kuulumisesta ulkomailla opiskelun aikana haetaan Kelan lomakkeella Y38, jota on saatavana Kelan toimipisteistä ja osoitteessa [www.kela.fi](http://www.kela.fi). Hakemus lähetetään Kelan ulkomaanyksikköön.

Hakemus sosiaaliturvan piiriin kuulumisesta kannattaa tehdä jo ennen ulkomaille lähtöä, jolloin sosiaaliturvassa ei tapahdu katkoksia. Vastaavasti, jos opiskelija on jo aikaisemmin saanut päätöksen sosiaaliturvasta, jatkohakemus kannattaa tehdä ennen edellisen päätöksen voimassaolon päättymistä. Hakemus tulee kuitenkin kummassakin tilanteessa tehdä **viimeistään vuoden kuluttua** ulkomaille lähdöstä tai edellisen päätöksen päättymisestä. Päätös Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin kuulumisesta ulkomaan opiskelun ajan annetaan koko opiskelujen ajaksi, mutta enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Viiden vuoden jälkeen päätökseen voidaan myöntää enintään viideksi vuodeksi jatkoa, jos opiskelijalla on edelleen kiinteät siteet Suomeen ja hän opiskelee edelleen päätoimisesti.

Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin kuuluva henkilö on velvollinen ilmoittamaan Kelalle olosuhteissaan tapahtuneista muutoksista (opiskelupaikan vaihtaminen, opintojen keskeytyminen, työskentelyn aloittaminen, paluu Suomeen tms.), jotka voivat vaikuttaa sosiaaliturvaan. Kun opiskelija palaa takaisin Suomeen, hänen tulee ottaa yhteyttä Kelaan ja varmistaa, että tiedot Suomeen paluusta ja sosiaaliturvan piiriin kuulumisesta ovat ajan tasalla. Kelan toimipisteistä saa lisätietoja

sosiaaliturvaan liittyvissä kysymyksissä. Ongelmallisissa tilanteissa voi kääntyä myös Kelan ulkomaanyksikön puoleen.

Saksassa opiskeleville sairausvakuutus on pakollinen. Suomen sairausvakuutus kelpaa myös Saksassa, jos opiskelija kuuluu ulkomailla ollessaan Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Mikäli opiskelija menee tilapäisesti suorittamaan opintoja Saksaan (esim. vaihto-ohjelman kautta), tästä osoituksena riittää eurooppalainen sairaanhoitokortti, jonka voi hakea jo etukäteen Kelasta. Eurooppalainen sairaanhoitokortti toimitetaan kuitenkin Kelasta viran puolesta opiskelijoille, jotka ovat saaneet myönteisen päätöksen kuulumisestaan Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan ulkomailla opiskelun ajan.

Eurooppalaisella sairaanhoitokortilla opiskelija saa sairaanhoitoetuudet Saksassa samoilla menettelytavoilla ja maksuilla kuin vakituisesti maassa asuvat. Sairausvakuutus ei kuitenkaan välttämättä kata kaikkia hammaslääkärissä käynnistä tai silmälasien hankinnasta aiheutuvia kuluja.

Mikäli opiskelija menee suorittamaan koko opintoja Saksaan, on hänen haettava Kelasta E106-lomake, joka viedään johonkin Saksan julkisista sairausvakuutuslaitoksista esim. *Allgemeine Ortskrankenkasse* AOK. Sairausvakuutuslaitoksesta opiskelija saa ”sairausvakuutuskortin” (*Versicherungskarte*), jolla hän saa hoitoa järjestelmään kuuluvilta lääkäreiltä ja hammaslääkäreiltä. Kassalla on järjestelmään kuuluvien lääkäreiden ja hammaslääkäreiden yhteystiedot. Kassaan kuuluvan lääkärin hoito on yleensä maksutonta, mutta hammaslääkärin antamasta hoidosta osa voi jäädä opiskelijan maksettavaksi. Lääkärin määräämät lääkkeet voi ostaa mistä tahansa apteekista. Lääkkeistä joutuu maksamaan omavastuusuuden. Jos opiskelija tarvitsee sairaalahoitoa, hänen on pyydettävä lähete hoitavalta lääkäriltä. Sairausvakuutuslaitoksen myöntämä kortti on oltava mukana kirjotauduttaessa yliopistolle.

Jos opiskelija kuitenkin työskentelee toisessa EU-maassa (esim. Saksa) opiskelujensa aikana, hän ei voi samanaikaisesti kuulua Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin, vaan hän kuuluu työskentelymaansa sosiaaliturvan piiriin työskentelynsä ajan.

Tarkista oma muu vakuutusturvasi ennen Saksaan lähtöä.

## 10.3 Yleinen sosiaaliturva

Todistus oleskeluoikeudesta ja muut asiakirjat

Saksassa opiskelevat suomalaiset eivät tarvitse viisumia eivätkä työ lupaa, mutta heidän tulee ilmoittautua paikallisen rekisteriviranomaisen (*Meldebehörde*) luona, jossa heille myönnetään todistus oleskeluoikeudesta (*Bescheinigung über das Aufenthaltsrecht*). Lisäksi seitsemän päivän kuluessa muuttamisesta asuntoon on ilmoitettava kaupungin asukkaaksi (*Anmeldebestätigung*).

Ilmoittautuminen tapahtuu joko saman viranomaisen luona kuin todistuksen oleskeluoikeudesta hakeminen tai erillisessä virastossa. Paikkakunnasta riippuen virasto voi olla esimerkiksi (*Einwohnermeldeamt*) tai (*Bürgerbüro*). Mukaan tarvitaan päävuokralaisen tai vuokranantajan allekirjoittama lomake (*Anmeldeformular*), jonka voi hankkia paperikaupasta, sekä passi.

Todistusta oleskeluoikeudesta haettaessa opiskelijalla pitää olla mukanaan ainakin seuraavat dokumentit:

1. todistus ilmoittautumisesta kaupungin asukkaaksi
2. todistus myönnetystä opiskelupaikasta (*Zulassungsbescheid*) tai saksalaiseen oppilaitokseen ilmoittautumisesta (*Immatrikulationsbescheinigung/Studentenausweis*)
3. todistus riittävästä varallisuudesta opintojen ja oleskelun rahoittamiseksi
4. AOK:n (*Allgemeine Ortskrankenkasse*) tai muun julkisen sairausvakuutuskassan myöntämä sairausvakuutuskortti, jonka saa Kelan myöntämää E106-lomaketta vastaan mikäli maassa oleskelu kestää yli vuoden. Alle vuoden oleskeluissa riittää Kelan myöntämä Eurooppalainen sairaanhoitokortti.
5. voimassa oleva passi
6. identtisiä passikuvia
7. rahaa kuluja varten.

Varallisuuden todistamiseen tarvitaan esimerkiksi käänнос opintotukipäätöksestä (saatavissa Kelan toimipisteistä), stipendistä, oman suomalaisen oppilaitoksen kansainvälisestä yksikön vastaavasta todistuksesta, oman pankin todistuksesta tai vanhempien kirjallinen todistus (käännettynä) siitä, että he rahoittavat opiskelun (todistukseen tarvitaan julkisen notaarin vahvistus). Jos opiskelijalla on pankkitili Saksassa ja tilillä rahaa, myös parilla viimeisellä tiliotteella voi todistaa varallisuutensa.

# VI LISÄTIETOJA

## 11 Tiedonlähteitä

### 11.1 Pääasialliset lähteet

DAADin oppaat:

Deutsch als Fremdsprache. Die deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang. Zielsetzung, Verfahren, Beispiele.

International Degree Programmes in Germany

Leben und Studieren in Deutschland. Living and Studying in Germany. Hinweise und Informationen für ausländische Studierende an deutschen Hochschulen. Hints and Information for Foreign Students. DAAD, 2000.

Sommerkurse in Deutschland

Studium und Forschung in Deutschland. Förderungsmöglichkeiten für ausländische Hochschulangehörige

Studium in Deutschland. Informationen für Ausländer über das Studium an deutschen Universitäten,

Studium in Deutschland. Informationen für Ausländer über das Studium an deutschen Fachhochschulen.

Studium in Deutschland. Informationen für Ausländer über das Studium an Hochschulen für Kunst, Film und Musik.

Ziel Deutschland - Wegweiser für internationale Studierende

Oppaiden tiedot löytyvät DAADin kotisivulta [www.daad.de](http://www.daad.de), mutta niitä on mahdollista myös tilata maksutta Saksan suurlähetystöstä tai Goethe-Institutista. Ks. yhteystiedot alla. Niitä on saatavilla saksan- ja englanninkielisinä.

## 11.2 Muut oppaat ja tiedonlähteet

### Suomalaiset lähteet:

Apurahat ja opintotuki. Suomen ylioppilaskuntien liitto. Ks. [www.syl.helsinki.fi](http://www.syl.helsinki.fi)

Opintotuki ja sosiaaliturva ulkomailla. KELA. Ks. [www.kela.fi](http://www.kela.fi)

Säätiöluettelo. Suomen Kulttuurirahasto. Ks. [www.skr.fi](http://www.skr.fi)

Ulkomaisten tutkintojen tunnustaminen Suomessa. Opetushallitus. Ks. [www.oph.fi](http://www.oph.fi)

### Saksalaiset lähteet:

Ammatillinen koulutus. Infos zur Berufswahl. Ks. [www.berufswahl.lernnetz.de](http://www.berufswahl.lernnetz.de) tai [www.arbeitsagentur.de](http://www.arbeitsagentur.de)

Keskusvalintatoimisto. ZVS info Wintersemester 2006–2007. Ks. [www.zvs.de](http://www.zvs.de)

Koulutus yleisesti. Bundesministerium für Bildung und Forschung (BMBF) Ks. [www.bmbf.de/](http://www.bmbf.de/)

Koulutustarjonta. Studien- und Berufswahl 2005–06. Bund-Länder-Kommission für Bildungsplanung und Forschungsförderung und Bundesanstalt für Arbeit, 2005.

Opiskelu Saksassa. Campus Germany. Ks. [www.campus-germany.de](http://www.campus-germany.de)

Oppisopimuskoulutuksen palkkaus. Bundesinstitut für Berufsbildung. Ks. [www.bibb.de](http://www.bibb.de)

Sairausvakuutus. Deutsche Verbindungstelle Krankenversicherung – Ausland (DVKA)

Ks. [www.dvka.de](http://www.dvka.de)

Saksan koulutusjärjestelmä. Kultusministerkonferenz. Ks. [www.kmk.org](http://www.kmk.org)

Saksan ylioppilaskuntien kattojärjestö. Deutsches Studentenwerk. Ks. [www.studentenwerke.de](http://www.studentenwerke.de)

Työskentely. Bundesministerium für Arbeit und Soziales (BMAS) Ks. [www.bmas.bund.de/](http://www.bmas.bund.de/)

Työpaikat. Bundesagentur für Arbeit. Ks. [www.arbeitsagentur.de](http://www.arbeitsagentur.de)

Ulkomaalaisten opiskelupaikkahakemukset. uni-assist. Ks. [www.uni-assist.de](http://www.uni-assist.de)

Yleistietoa Saksasta. Tatsachen über Deutschland. Hrsg. Presse- und Informationsamt der Bundesregierung. Societäts-Verlag, 2005. Ks. [www.tatsachen-ueber-deutschland.de](http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de)

Yliopistokoulutus. ZEIT-Studienführer 2006/2007. Ks. [www.zeit.de](http://www.zeit.de)

## 12 Yhteystietoja

### 12.1 Neuvonta ja yhteystietoja Suomessa

#### **Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO**

PL 343, 00531 Helsinki  
www.maailmalle.net  
www.cimo.fi  
Puhelinneuvonta 020690501, ma-to 13-16

Tietopalvelu 8.1.2007 lähtien osoitteessa  
Säästöpankinranta 2 A, ma-ke 13-16

#### **Leonardo-keskus**

PL 343, 00531 Helsinki  
www.leonardodavinci.fi

#### **Opetushallitus**

Ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustaminen  
Kansainvälisen NARIC-tiedonvälitysverkoston  
Suomen yhteistaho  
PL 380, 00531 Helsinki  
recognition@oph.fi  
www.oph.fi/tutkintojentunnustaminen

#### **Opetushallitus**

Opetusneuvos Saksaa koskevissa asioissa  
Rainer Domisch  
PL 380, 00531 Helsinki  
rainer.domisch@oph.fi  
www.oph.fi

#### **Opetusministeriö**

PL 29 (Meritullinkatu 10)  
00023 Valtioneuvosto  
puh. (09) 16004, (09)57814  
www.minedu.fi

#### **Kelan opintotukikeskus**

Ulkomaan ryhmä  
PL 228, 40101 Jyväskylä  
p. 020 434 6630  
(palveluaika ma-pe klo 13-16  
faksi 020 434 6710  
sähköposti ulkomaat.opintotuki@kela.fi  
www.kela.fi

#### **Kelan Ulkomaan yksikkö**

PL 72, 00381 Helsinki  
p. 020 434 2650  
p. 020 434 2502  
sähköposti inter.helsinki@kela.fi  
www.kela.fi

Saksan suurlähetystö antaa neuvoja opiskelusta ja koulutusmahdollisuuksista Saksassa ja auttaa kaikissa opiskelupaikan hakemiseen liittyvissä käytännön asioissa. Helsingin Goethe-Institut ja paikalliset DAAD-lehtorit neuvovat myös opiskeluun, koulutusmahdollisuuksiin ja kielikokeisiin liittyvissä kysymyksissä.

Saksan suurlähetystössä ja Saksan kunniakonsuleiden luona on mahdollista todistuttaa ilmaiseksi todistuskopiot oikeiksi opiskelupaikkaa hakiessa.

Yhteystiedot alla:

#### **Saksan liittotasavallan suurlähetystö**

Botschaft der Bundesrepublik Deutschland  
PL 5, 00331 Helsinki  
Käyntiosoite:  
Krogiuksentie 4 (Kuusisaari)  
puh. (09) 458 580 (vaihe)  
faksi (09) 458 58 258  
info@deutschland.fi  
www.helsinki.diplo.de

#### **Goethe-Institut Finland**

Mannerheimintie 20 A  
00100 Helsinki, Finland  
puh. (09) 680 3550  
faksi (09) 604 377  
info@helsinki.goethe.org  
www.goethe.de/helsinki

#### **DAAD-Lektor Helsinki**

Gabriele Zschoche  
Helsingin yliopisto  
PL 24 (Unioninkatu 40 B)  
00014 Helsingin Yliopisto  
puh. (09) 19122423  
gabriele.zschoche@helsinki.fi

### **DAAD-Lektor Helsingfors**

Margit Breckle  
Svenska handelshögskolan  
Institution för språk och kommunikation  
PB 479 (Arkadiag.22)  
00101 Helsingfors  
tel. (09) 431 33 297  
fax (09) 431 33 414  
margit.breckle@hanken.fi

### **DAAD-Lektor Turku**

Christian Niedling  
Åbo Akademi  
Tyska institutionen  
Fabriksgatan 2  
20500 Åbo  
cniedling@abo.fi  
tai  
Turun yliopisto  
Seminar für Deutsche Philologie

Henrikinkatu 2  
20014 Turun yliopisto  
puh. (02) 333 5329  
christian.niedling@utu.fi

### **DAAD-Lektor Vaasa**

Vaasan yliopisto  
Saksan kielen ja kirjallisuuden laitos  
Gisela Wahl  
PL 700  
65101 Vaasa  
puh. (06) 3248128  
gwahl@uwasa.fi

### **Saksan kunniakonsulit Suomessa**

#### **Joensuu**

Harri Jorma Broman  
Broman Group Oy  
Tulliportinkatu 55  
80130 Joensuu  
Postiosoite:  
PL 169  
80101 Joensuu  
puh. 013-254 41 41  
faksi 013-254 41 99  
harri.broman@bromangroup.fi

### **Jyväskylä**

Ritva Nirkkonen  
Jyväskylä Jykes Oy  
Sepänkatu 4, 3. krs  
40100 Jyväskylä  
puh. 014-652 101  
GSM 040-510 4685  
faksi 014- 652 129  
ritva.nirkkonen@jykes.fi

### **Kotka**

Hartmut Zimmermann  
Steveco Oy  
Kirkkokatu 1  
48100 Kotka  
Kunniakonsulin postiosoite:  
Töyryläntie 7  
48300 Kotka  
puh. 05-228 73 58  
GSM 0500-555120  
hartmut.zimmermann@kymp.net

### **Mariehamn**

Gunvor Margareta Erikson-Hjerling  
Rederiaktiebolaget Gustaf Erikson  
Norra Esplanadgatan 4 B  
22100 Mariehamn  
Postiosoite:  
Box 49  
22101 Mariehamn  
puh. 018-270 70  
puh. suora: 018-271 10  
telex 63112 geson fi  
faksi 018-126 70  
gun.erikson-hjerling@geson.aland.fi

### **Mikkeli**

Aulis Levä  
Kölikaari 23 B  
50170 Mikkeli  
puh. 015-360 828  
Postiosoite:  
Handelskammer Süd-Savo  
PL 204  
50101 Mikkeli  
GSM 0400-654 341  
faksi 015- 760 0950  
aulis.leva@dnainternet.net

**Oulu**

Matti Johannes Pörhö  
Pörhön Autoliike Oy  
Nuottasaarentie 6  
90400 Oulu  
puh. 020-76244 (keskus)  
puh. 020-7624001 (Pörhö)  
puh. 020-7624003 (Sisko Olkkola)  
faksi: 020-7624068  
matti.porho@porho.fi

**Rovaniemi**

Pertti Yliniemi  
Hotelli Olos  
99300 Muonio  
puh. 016-536 111  
faksi 016-536 102  
olos@laplandhotels.com

**Tampere**

Risto Käkälä  
Avant Tecno Oy  
Ylötie 1  
33470 YLÖJÄRVI  
puh. 03-347 88 21  
faksi 03-348 55 11  
risto.kakela@avanttecno.com

**Rauma**

Werner Türtscher  
Oy Rauma Stevedoring Ltd  
Hakunintie 23  
26101 Rauma  
puh. 02-831 24 58  
faksi 02-831 24 44  
werner.turtscher@raumasteve.fi

**Turku**

Pekka Niemi  
Kuntoutusyhtymä-Rehab Group Oy  
Juhana Herttuan puistokatu 23  
20100 Turku  
puh. 02-445 45 01  
faksi 02-445 45 20  
GSM 044-556 61 31  
pekka.niemi@saga.fi

**Vaasa**

Teemu Elopuro  
Vaasan Käyttöauto  
Rantamaantie 4  
65350 Vaasa  
puh. 06-315 63 10  
faksi 06-315 63 02  
GSM 0400-663 103  
teemu.elopuro@kayttoauto.fi

**Kääntäjiä****Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry**

Meritullinkatu 33 A, 3 krs.  
00170 Helsinki  
puh. (09) 44 5927 ma- pe 09.00–16.00  
faksi (09) 445937  
sktl@sktl.net  
www.sktl.net

**Harjoittelupaikkoja välittäviä  
opiskelijajärjestöjä****AIESEC**

(kauppa- ja taloustieteiden opiskelijoille)  
PL 179 (Merikasarmik.4)  
00161 Helsinki  
puh. (09) 6129160  
mc@aiesec.fi  
www.aiesec.org/finland/

**Elsa-Helsinki**

(oikeustieteen opiskelijoille)  
PL 273  
00171 Helsinki  
puh. ja faksi (09) 632 702  
elsa-hallitus@helsinki.fi  
www.helsinki.fi/jarj/elsa/

**FiMSIC/ Kandioma**

(lääketieteen opiskelijoille)  
Biomedicum  
PL 63  
00014 Helsingin yliopisto  
p. 045 1335424  
faksi (09) 241 0963  
fimsic@fimsic.org  
www.fimsic.org

### **IAAS -Finland**

(maataloustieteiden opiskelijoille)  
c/o MMYL ry  
Talonpojantie 8  
00710 Helsinki  
puh. (09) 387 7584  
iaas-finland@helsinki.fi  
www.helsinki.fi/jarj/iaas/

### **IAPS**

(fysiikan opiskelijoille)  
c/o Fysiikan laitos  
PL 64 (Gustaf Hällströmin katu 2)  
00014 Helsingin yliopisto  
sfo-ry@helsinki.fi  
http://www.physics.helsinki.fi/iaps/

### **SFaO**

(farmasian opiskelijoille)  
c/o YFK  
Biokeskus 2  
PL 56 (Viikinkaari 5)  
00014 Helsingin yliopisto  
www.sfao.net/index.fi.shtml

Au pair

### **Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry.**

Olympiastadion, Eteläkaarre  
00250 Helsinki  
puh. (09) 3482 4313 tai 3482 4312  
faksi (09) 491 290  
vaihto@alli.fi  
www.alli.fi/nuorisovaihto

Vaihto-oppilasjärjestöjä

### **Suomi-Saksa yhdistysten liitto ry**

c/o Saksalainen kirjasto  
Toiminnanjohtaja Pirjo Luoto  
Pohjoinen Makasiinikatu 7  
00130 Helsinki  
puh. (09) 6227 0200  
faksi (09) 6227 0277  
info@ssyl.fi  
www.ssyl.fi

### **AFS Intercultural Programs Finland ry**

PL 47 (Eteläinen Makasiinikatu 5 B 17)  
00131 Helsinki  
puh. (09) 666 644  
faksi (09) 666 621  
afsfm@afs.org  
www.afs.fi

### **Rotary International**

Iso-Roobertinkatu 9 C  
00120 Helsinki  
puh. (09) 640 078  
faksi (09) 640 531  
www.ryefinland.com/

### **Youth for Understanding (YFU)**

Vuorikatu 6 B 23  
00100 Helsinki  
Puh. (09) 6226 130  
Fax (09) 6226 1310  
yfu.finland@yfu.fi  
http://www.yfu.fi

Työleirijärjestöjä

### **Kansainvälinen Vapaaehtoistyö ry. (KVT)**

Rauhanasema  
Veturitori 3  
00520 Helsinki  
puh. (09) 144 408  
faksi (09) 143 657  
kvt@kvtfinland.org  
http://www.kvtfinland.org

### **Allianssin nuorisovaihto**

Asemapäällikönkatu 1  
00520 Helsinki  
puh. 020 755 2603 tai 020 755 2604  
faksi 020 755 2627  
vaihto@alli.fi  
http://www.alli.fi/nuorisovaihto

## 12.2 Neuvonta ja yhteystietoja Saksassa

### 12.2.1 Neuvonta Saksassa

Jokaisessa saksalaisessa yliopistossa on kansainvälisten asioiden toimisto (Akademisches Auslandsamt), jonka vastuualueena on ulkomaisten opiskelijoiden ja hakijoiden neuvonta. Yliopiston kansainvälisten asioiden toimisto on yksi tärkeimmistä tiedonlähteistä ulkomaiselle opiskelijalle. Se neuvoo ja palvelee ulkomaisia opiskelijoita monissa opiskeluun ja elämiseen liittyvissä asioissa (juridiset ongelmat, opintoasiat, tutkintovaatimukset, asunnon hakeminen jne.).

Kansainvälisten asioiden toimistoon kannattaa ottaa yhteyttä välittömästi, kun on päättänyt, missä haluaa opiskella. Toimiston henkilökunnalta voi tiedustella tarkemmin opiskelemaan hakeutumisesta kyseiseen yliopistoon. Myös ammattikorkeakouluissa ja taide- ja musiikkikorkeakouluissa on joko kansainvälisten asioiden toimisto tai ulkomaisten opiskelijoiden neuvontaan erikoistunut virkailija.

Yleensä opiskelijasta tulee korkeakouluun ilmoittautumisen yhteydessä ylioppilaskunnan (Studentenwerk) jäsen. Jäsenyydestä joutuu suorittamaan pienen maksun, joka kattaa myös ylioppilaskunnan (AStA, UstA tai StuRa) tarjoamat palvelut. Ylioppilaskunta ajaa jäsentensä etuja koulutuksellisissa ja sosiaalisissa kysymyksissä ja tarjoaa moninaisia palveluita. Oman oppilaitoksen ylioppilaskunta tarjoaa neuvontapalvelua ulkomaisille opiskelijoille opiskeluun liittyvissä ongelmatilanteissa. Eri aineiden opiskelijoiden etuja ajavat laitostasolla opiskelijoiden muodostamat ainejärjestöt (Fachschaft).

Saksalaisten korkeakoulujen www-osoitteet ovat yleensä seuraavassa muodossa:

[www.uni-\[kaupungin nimi\].de](http://www.uni-[kaupungin nimi].de) (yliopistot) esim. [www.uni-augsburg.de](http://www.uni-augsburg.de)

[www.fh-\[kaupungin nimi\].de](http://www.fh-[kaupungin nimi].de) (ammattikorkeakoulut) esim. [www.fh-augsburg.de](http://www.fh-augsburg.de).

Kaikkien saksalaisten korkeakoulujen yhteystiedot löytyvät myös sivustoilta: [www.daad.de](http://www.daad.de) ja [www.hrk.de](http://www.hrk.de).

## 12.2.2 Yhteystietoja Saksassa

### Suomalaisia organisaatioita Saksassa

#### **Suomen suurlähetystö / Finnische Botschaft**

Rauchstr. 1  
10787 Berlin  
puh. +49 (0)30-505 030  
faksi +49 (0)30-5050 3333  
info.berlin@formin.fi  
www.finnland.de

#### **Pääkonsulaatti (Hampuri) / Generalkonsulat von Finnland**

Esplanade 41, 8.OG.  
20354 Hamburg  
puh. +49 (0)40-350 8070  
faksi +49 (0)40-348 0116  
info.hamburg@formin.fi  
ks. muiden konsulaattien yhteystiedot Suomen  
suurlähetystön kotisivulta

#### **Suomen Saksan instituutti / Finnland-Institut**

Georgenstr. 24  
10117 Berlin  
puh. +49 (0)30-520 02 60 10  
faksi +49 (0)30-520 02 60 29  
info@finstitut.de  
http://www.finnland-institut.de

#### **Deutsch-Finnische Gesellschaft e.V. Bundesgeschäftsstelle**

Fellbacher Str. 52  
70736 Fellbach  
puh. +49 (0)711-518 1165  
faksi +49 (0)711-518 1750  
dfg@deutsch-finnische-gesellschaft.de  
www.deutsch-finnische-gesellschaft.de

#### **Verein Finnischer Studentinnen und Stu- denten in Berlin / Berliinin suomalaiset opiskelijat** info@finnischerstudentenverein.de

### Opiskelu

#### **Deutscher Akademischer Austausch Dienst**

**Geschäftsstelle Bonn-Bad Godesberg**  
Kennedyallee 50  
53175 Bonn  
Postfach 20 04 04  
53134 Bonn  
puh. +49 (0)228-882-0  
faksi +49 (0)228-882-444  
postmaster@daad.de  
www.daad.de

#### **Deutscher Akademischer Austausch Dienst**

**Büro Berlin**  
”Berliner Künstlerprogramm”  
Im Wissenschaftsforum  
am Gendarmenmarkt  
Markgrafenstraße 37, 10117 Berlin  
puh. +49 (0)30-20 22 08-0  
faksi +49 (0)30-20 41 267  
BKP.Berlin@daad.de  
Info.Berlin@daad.de  
www.daad-berlin.de

#### **Deutsches Studentenwerk (DSW)**

Deutsches Studentenwerk  
Monbijouplatz 11  
10178 Berlin  
puh. +49 (0)30-29 77 27 0,  
faksi +49 (0)30-29 77 27 99  
dsw@studentenwerke.de  
www.studentenwerke.de

#### **Hochschulrektorenkonferenz (HRK)**

Ahrstraße 39  
53175 Bonn  
puh +49 (0)228-887 0  
faksi + 49 (0)228-887 110  
sekr@hrk.de  
http://www.hrk.de  
- sivulta löytyy mm. kaikkien yliopistojen  
yhteystiedot

**Ständige Konferenz der Kultusminister  
der Länder in der Bundesrepublik**

**Deutschland (KMK)**

Lennéstr. 6  
53113 Bonn  
tai  
Postfach 2240  
53012 Bonn  
puh. +49 228 5010  
faksi +49 228 501 777  
poststelle@kmk.org  
www.kmk.org

**Zentralstelle für die Vergabe von Studienp-  
lätzen (ZVS)**

44128 Dortmund  
käyntiosoite: Sonnenstr. 171  
puh. +49 (0)231-10810  
poststelle@zvs.nrw.de (yleiset tiedustelut)  
www.zvs.de  
- korkeakoulujen keskusvalintatoimisto

**Asuminen, terveydenhuolto, vakuutukset**

www.studenten-wohnung.de  
info@studenten-wohnung.de

Ks. asunnot myös Deutsches Studentenwerk  
(yllä)

**Deutsche Verbindungstelle Krankenver-  
sicherung - Ausland (DVKA)**

Pennfeldsweg 12 c  
53177 Bonn  
puh. +49-(0)228-9 53 00  
www.dvka.de  
- yleistä tietoa ulkomaalaisten sairausvakuu-  
tuksesta Saksassa

Julkisia sairausvakuutuskassoja:

**Allgemeine Ortskrankenkasse (AOK)**

www.aok.de  
Barmer www.barmer.de  
Deutsche Angestellten-Krankenkasse (DAK)  
www.dak.de  
Techniker Krankenkasse www.tk-online.de

**Au pair**

**Gütegemeinschaft Au pair e.V.**

Godesberger Allee 142  
53175 Bonn  
puh. +49-(0)228-95 06 120  
faksi +49-(0)228-95 06 199  
info@guetegemeinschaft-aupair.de  
www.guetegemeinschaft-aupair.de  
- liittohallituksen valvomien au pair -välistöi-  
mistöjen yhteystiedot

Koulutukseen ja työhön liittyviä viranomaisor-  
ganisaatioita

**Bundesministerium für Bildung und For-  
schung (BMBF)**

puh. +49 (0)1888-57 0  
faksi +49 (0)1888-57- 83601  
bmbf@bmbf.bund.de  
www.bmbf.de/

**Bundesministerium für Arbeit und Sozia-  
les (BMAS)**

puh. +49 (0)30-2007 0  
faksi +49 (0)30-2007 2166  
info@bmas.bund.de  
www.bmas.bund.de/

Bundesagentur für Arbeit  
puh. +49 (0)911-1790  
faksi +49 (0)911-1791 343  
Zentrale@arbeitsagentur.de  
www.arbeitsagentur.de

**Zentralstelle für Arbeitsvermittlung  
der Bundesagentur für Arbeit (ZAV)**

Europaservice Rostock  
Kopernikusstr. 1a  
18057 Rostock  
puh. +49 (0)381-804 1126  
faksi +49 (0)381-804 1504  
Rostock-ZAV.europaservice@arbeitsagentur  
.de  
www.europaserviceba.de

## Hyödyllisiä lyhenteitä:

<b>AAA</b>	Akademisches Auslandsamt	<b>M.A.</b>	Master of Arts oder Magister Artium
<b>AG</b>	Arbeitsgruppe	<b>M.Eng.</b>	Master of Engineering
<b>AK</b>	Arbeitskreis	<b>M.F.A.</b>	Master of Fine Arts
<b>AStA</b>	Allgemeiner Studierendenausschuss	<b>M.Mus.</b>	Master of Music
<b>B.A.</b>	Bachelor of Arts	<b>M.Sc.</b>	Master of Science
<b>B.Eng.</b>	Bachelor of Engineering	<b>MBA</b>	Master of Business (and) Administration
<b>B.F.A.</b>	Bachelor of Fine Arts	<b>MPO</b>	Magisterprüfungsordnung
<b>B.Mus.</b>	Bachelor of Music	<b>N.N.</b>	Nomen Nominandum
<b>B.Sc.</b>	Bachelor of Science	<b>n. V.</b>	Nach Vereinbarung
<b>BaföG</b>	Bundesausbildungs- förderungsgesetz c.t. 15 Minuten später als die volle Stunde	<b>NC</b>	Numerus Clausus
<b>CP</b>	Credit Points	<b>OP</b>	Orientierungsprüfung
<b>DAAD</b>	Deutscher Akademischer Austausch Dienst	<b>OS</b>	Oberseminar
<b>DaF</b>	Deutsch als Fremdsprache	<b>PO</b>	Prüfungsordnung
<b>DPO</b>	Diplomprüfungsordnung	<b>Prof.</b>	Professor
<b>Dr.</b>	Doktor	<b>PS</b>	Proseminar
<b>DSH</b>	Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang ausländischer Studienbewerber	<b>RV</b>	Ringvorlesung
<b>DSW</b>	Deutsches Studentenwerk	<b>SS</b>	Sommersemester
<b>ECTS</b>	European Credit Transfer System	<b>StO</b>	Studienordnung
<b>Fak.</b>	Fakultät	<b>StuRa</b>	StudentInnenrat (in den fünf neuen Bundesländern)
<b>FernFH</b>	Fernfachhochschule	<b>SWS</b>	Semesterwochenstunden
<b>FernU</b>	Fernuniversität	<b>TestDaF</b>	Test Deutsch als Fremdsprache für ausländische Studienbewerber
<b>FH</b>	Fachhochschule	<b>TU</b>	Technische Universität
<b>FU</b>	Freie Universität Berlin	<b>U</b>	Universität
<b>H</b>	Hochschule	<b>UB</b>	Universitätsbibliothek
<b>Hiwi</b>	wissenschaftliche Hilfskraft	<b>UG</b>	Universitätsgesetz
<b>HRG</b>	Hochschulramengesetz	<b>Univ.</b>	Universität
<b>HRK</b>	Hochschulrektorenkonferenz	<b>URZ</b>	Universitätsrechenzentrum
<b>HS</b>	Hauptseminar	<b>UStA</b>	Unabhängiger Studierendenausschuss
<b>HU</b>	Humboldt-Universität zu Berlin	<b>V</b>	Vorlesung
<b>IDF</b>	Institut für Deutsch als Fremdsprache	<b>VD</b>	Vordiplom
<b>KMK</b>	Kultusministerkonferenz	<b>wiss. MA</b>	wissenschaftlicher Mitarbeiter
<b>LA</b>	Lehramt	<b>VO</b>	Verordnung
<b>LL.B.</b>	Bachelor of Laws	<b>WS</b>	Wintersemester
<b>LL.M.</b>	Master of Laws	<b>Ü</b>	Übung
<b>LMU</b>	Ludwig-Maximilians-Universität München	<b>ZP</b>	Zwischenprüfung
		<b>ZuLa</b>	Zulassung
		<b>ZVS</b>	Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen





# Yleistietoa Saksasta

## Väestö

- Asukasluku 82,5 miljoonaa
- Ulkomaalaisten osuus 7,3 miljoonaa (8,8% väestöstä)
- Asukastiheys 231 as./km<sup>2</sup>
- Kieli saksa
- Uskonnot: katolilaisia 31,4%, protestantteja 31,1%, islaminuskaisia 4%

## Valtiollinen järjestelmä

- Valtiomuoto: demokraattinen parlamentaarinen liittovaltio vuodesta 1949, 16 osavaltiota, perustuslaki vuodelta 1949
- Pääkaupunki Berliini (3,4 milj.)
- Kansallispäivä 3. lokakuuta, Saksan yhtenäisyyden päivä vuodesta 1990
- Valtionpäämies liittopresidentti
- Hallitus: liittohallitus, jonka muodostavat liittokansleri (Bundeskanzler) ja liittoministerit (Bundesminister)
- Parlamentti: liittopäivät (Bundestag) ja osavaltioiden edustuslaitos liittoneuvosto (Bundesrat)
- Oikeuslaitos: perustuslaki takaa kaikille kansalaisille aukottoman ja kattavan oikeussuojan.  
Perustuslain täytäntöönpanoa valvoo erityinen perustuslakituomioistuin (Bundesverfassungsgericht).
- Lipussa on kolme vaakasuoraa palkkia: musta, punainen ja kulta

## Talous ja elinkeinoelämä

- Talousjärjestelmä: sosiaalinen markkinatalous
- Rahayksikkö euro
- Bruttokansantuote n. 2 251 miljardia euroa (2005)
- Elinkeinorakenne: palveluala 69,5%, teollisuus ja rakentaminen 29,6%, maatalous 0,9%
- Tärkeitä vientituotteita: autot, koneet ja kemianteollisuuden tuotteet

## Luonto ja maantiede

- Pinta-ala 357 021 km<sup>2</sup>
- Suuria kaupunkeja: Hampuri (1,7 milj.), München (1,2 milj.), Köln (1,0 milj.)
- Korkein vuori Zugspitze 2963 m
- Pisimmät joet: Rein 865 km, Elbe 700 km, Tonava (Donau) 686 km